

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Sententiae generales de opusculis Hieronymi etc. - Cod.
Aug. perg. 177**

Hieronymus, Sophronius Eusebius

[S.l.], [9.-10. Jh.]

[urn:nbn:de:bsz:31-12948](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-12948)

Aug. CLXXVII

INCIPVNT
 SENTENTIÆ
 GENERALES
 DE ORSCVLIS
 HIRONIMI
 IN PRIMUM DE
 EXPOSITIONE

IN S^{CO} MATHEO

Lib. Augie maioris.

GENERAL

GEN

NON QUERAS GLORIAM. ET NON
dolebis cum in gloriosus fueris. Sermo doctrinae numquam deficit. sed quanto amplius a doctore fuerit erogatus.

GEN

tantum amplius duplicatur. & cum subiectam sibi aruam rigel numquam fontis unda siccatur. Cauendum est ne quod in nobis optimum est. cito labatur in uitium. Si ergo anima labitur. quanto plus corpus quod ad peccandum procliuus est.

GEN

Si a recta semita uel paululum declinaueris. non inter est utrum ad dexteram uadas an ad si-

GEN

nistram cum uerum iter amiseris. Huic seruit unusquisque. a quo uincitur. Quomodo corpus si oculis non fuerit totum in tenebris est. Ita si anima principalem fulgorem suum perdidit. uniuersus sensus

GEN

in caligine commoretur. Multi in uenta ueritatis uia. capti seculi uoluptatibus de medio itinere reuertuntur. Ad conuiuium a peccatore rogatus.

GEN

ad hoc ambula ut spiritales in uirtutibus tuo prebeas cibos. Multum distat inter puritatem uirginalis animae nulla uitii contagione pollutae. & sordis eius quae multorum libidini subiacet.

GEN

Non agnoscuntur mala uitioꝝ nisi ex comparatione uirtutum. Homo religiosus cum ad ignotam uenerit ciuitatem. honestum hospitem fama eligit populi & iudicio uicinorum.

GEN

Non religionis dignitas suscipientis infamia delurpatur. Boni aliquid non coepisse. sed profecisse uirtutis est. Quam uis intentiosus xpianorum sit persecutor. Ante praesidium saluatoris adueniet. quam aduersarioꝝ uictoria concedatur.

GEN

Non timeamus persecutoꝝ saeuitiam & blasphemiam

GEN

tium rabiem. quia ueni & dies iudicii in quo & nostra uirtus coro-
nabitur. & eorum saecula puniuntur. Prudens lector semper caue
sup. stitiosam intelligentiam. ut non tuo sensu adtemperes scripturas.
sed scripturis iungas sensum tuum. & intellegas quid sequat^r. Bonū
est quidem amare post dñm parentes & filios. sed si necessitas uenerit ut
amor parentum & filiorum di. amore com. pareatur & non possit utrumq;
seruari. tunc odium in propinquos. pielas in dñm est. Dñs noster quotiens
cumque ardua praecepit. austeritate mandatorū. spe temperat pmissorū.
Etiam si indignus sit qui suscipitur. mercedem non pdit ille qui suscipit.
Non potest regnum & ciuitas contra se diuisa per stare. sed quomodo con-
cordia paruae res crescunt. sic discordia maximae dilabuntur. Peiores
sunt heretici quam gentiles. quia in illis spes fidei est. in istis pugna discor-
diae. Cum de dō loqueris. Ita debes temperare sermonē ut audientes
diuersis reficias cibis. & unus quisq; secundum possibilitatem stomachi sui
congrua alimenta suscipiat. ut iuxta uulnerum uarietates. & medicina di-
uersa sit. Aequum iudicium est. ubi non p. sone sed opere consi. derentur.
Bonarum rerum postulatio est. quando corpus eadem uult habere quae &
sp̄s. Facilius sacculus contemnitur. quā uoluntas. multi diuitias relin-
quentes. uita non relinquunt. Ad summam uirtutum. non potentia
sed humilitate uenitur. Malo arboris nodo. malus clauus aut cuneus in fi-
gendus est. Semper turba mobilis est. nec in pposita uoluntate p. sistit. sed more
fluctuum diuersorumq; uentorū huc illucq; trahit^r. Quando sacerdos ar-

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

SACERDOTALIS.

PENITEN
TIALIS

MONCH.

MON

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

VIRG

VIRG

gunt peccantes. si illi audire contemnant in super & contra eum sae-
uiant. ille nihilo minus increpat saeuientes. nec timore superetur.
quo minus arguat peccatores. In flalu oculorum & stridore dentium.
per mela foris membrorum corporum magnitudo ostenditur tor-
mentorum. Hypocrita dicitur qui aliud est & aliud simulat. id est aliud
opere agit & aliud uoce per tendit. Quicumque id quod nouit interrogat.
non uoto discendi. ^{sed studio cognoscendi.} An nouerit ille qui respondurus est. in similitudinem
pharisaeorum non quasi discipulus sed quasi temptator accedit. Venena
inuidiae superari possunt. quiescere non possunt. Quotiens hominem
patrem uocamus. honorem a latere deferimus. auctorem nostrae osten-
dimus uitae. Quomodo enim unus pater uocatur & unus filius non pre-
iudicat ceteris. ne per adoptionem dii uocentur & filii. ita & unus pater
& magister non preiudicat aliis. ut abusiue appellentur patres &
magistri. Malum est quod non eo studio seruamus quae quaerimus.
Ideo dicuntur in scripturis sanctis filii gehennae & filii perditionis & filii dia-
boli. quia unus quisque cuius opere agit. eius filius appellatur. Ideo nos
dominus tempus sui celauit aduentus ut penduli speculationis incerto semper
iudicem nostrum credamus esse uenturum. quoniam quando uenturus sit igno-
remus. Illae uirgines sunt sapientes. quae & corpore & mente sunt
uirgines. Illae uero fatuae quae uirginitatem tantum corporis seruan-
tes & cetero opere non habent proposito suo similia. uel parentum custo-
dia reseruatae. nihilominus mente nupserunt. Illae uirgines habent

oleum quae iuxta fidem & operibus: adornant. Ille autem non habent.
 quae euidet simili quidem fide dñm confiteri. sed uirtutum opere negle-
 gunt. Alii festinant ad caelestia & superna desiderant. Alii terrenis
 fecibus inhiantes. fomenta non habent ueritatis. Siquis habet animam
 uirginalem & amator est pudicitiae. non debet mediocrib: esse contentus
 quae cito exolescunt. & exorto caumatae arescunt. sed perfectas uirtutes
 sequatur. ut lumen habeat sempiternum. Non poterunt in die iudicii ali-
 orum uirtutes. aliorum uitia subleuare. In die iudicii non poterunt ho-
 mines iam noua opere comparere. ubi praeteritorum ratione coguntur
 exsoluere. Quid prodest si impie agens dñm uoce inuocas. quem operibus
 negas. Dñs in bonis operibus: fidelium non tantum consideret oblationis
 magnitudinem. quantum fidei uoluntatem. Nihil maius potest presta-
 ri seruo. quam esse cum dño. Crendis culpa est. quando ad pigritiam &
 negligentiam. supbiae crimen accedit. Ex comparatione eorum quina-
 turuli legi seruiunt. condemnantur hi qui scriptam legem neglegunt.
 Post diem iudicii erunt impiorum aeterna supplicia. iustorum autem ui-
 ta perpetua. malum deinceps non habens ruinae. Si te blandis sermo-
 nibus corripientem peccator audire contempserit. promitte te poenas
 ut quem non corrigit uerecundia. corrigant denuntiata supplicia.
 Nemo in huius uitae itinere torpeat. ne locum in patria perdat.

MON

MON

MON

GEN

GEN

GEN

MART

GEN

MON

GEN

SAP

GEN

INCIPIT HUIUSDEM IN ABBATIA NAUM. IONAE. ABBACUC.

Impertus commentator est. qui tam obscura & dubia loquitur. ut

GEN

GEN

quaeum legerit incertior recedat. quam fuerit antequam legeret. Commentatoris officium est. ut quae obscurae sunt breuiter aperiat: et lucidat. et notam dissertitudinem ostendat suam. quam sensum eius quem exponit edisserat.

GEN

Frequenter homines diuoluntate neglecta faciunt ea quae sibi aestimant salutaria. & tamen in eorum perniciem conuertuntur. quia nihil

GEN

aduersante dō securum potest esse uel prosperum. Naturale est unūquemque

GEN

in suo periculo de alio plus sperare. O medice si peritus es. sicut exposuisti

GEN

causam morbi. ita indica sanitatis. Dñe misericors. nostrum est praerberema

MART

nus quid fieri iubeas. tuum est impendere quid fiat. In persecutionibus non li

GEN

cel propria ferire manu. absque eo ubi castitas periclitatur. Manifestum

GEN

est peiorem mortem peccati esse quam uitae. Nox non praecedentis diei est

GEN

sed sequentis. id est principium futuri. non finis praeteriti. Cum de diis gen

MON

tium aliqua inhonesta referuntur. sicut illud quomodo iuppiter sit mutatus in cygno aut in auro fluxerit. aut in auro repperit. ipsa turpitudine

MART

fabulae diuinitatis denegat scitatem. Hic militamus. ut alibi coronemur.

Dñs noster ih̄s xp̄s tolerauit persecutiones quibus genus uexabatur

humanum. & in mare seculi huius sustinuit tempestates. & fregit tur

GEN

bines saeuientes. ut celeri securius nauigarent. Certum est corpora

nostrae cum resurrexerint. mutare gloriam non mutare naturam.

PEN

Dñs naturae misericors est. & paratus ut saluet clementia quos non potest

saluare iustitia. Nos autem uitio nostro paratam misericordiam & ultro

GEN

se offerentem pdimus & relinquimus. Superfluum est flagellato seruo

GEN

h̄c Monredeglaensis saluatorem. quantum in deuotione laeta est. tantum luxur in uoluptate.

post plagas imputare quod fecit. Talis enim correptio non emendatio est.
 sed exprobratio. Saccus & ieiunium arma sunt paenitentiae & remediū
 peccatorum. quia inanis uenter & habitus luctuosus ambrosius dñm de
 precatur. Felices essent res mundi si aut philosophi regnarent. aut
 reges philosopharent. Sapientes mundi ideo scripturas scās despiciunt.
 quia eas non ex maiestate sensuum. sed ex uerborum iudicant uilitate. Cir
 cum data enim uita is. non possunt uidere uirtutes. Hoc docent scriptu
 rae scāe. quod dñs nec bona impleat quae scīs pmittat si illi reuertantur ad
 uitia. nec mala quae peccatorib: comminatur si illi reuersi fuerint ad sa
 lutem. Doctorum officium est uell asis manum porrigere. uel erranti
 bus iter ostendere. Quomodo numerus capillorum acutae forcipi non
 repugnat. ita numerus aduersariorum dñi facili succisione tollitur.
 • Non portemus imaginem uel eris hominis. quia quod uelut est cito senescit.
 & quod senescit perditioni proximum est. Homo iniquus qui per fas &
 nefas perituras sibi diuitias congregauit. si aliquando conuersus euade
 re cupit ad aeterna supplicia. debet ita agere ut multitudinē peccatorum
 possit exaequare uirtutum. Dñs noster cum ignorantes noxia & con
 traria nobis petimus. ita clementer negat. quomodo si aestuans febriliter
 aquam frigidam a medico postulat dicens. miserere mei & da quod peto.
 & ille respondeat. scio quo tempore debeam dare quod postulas. non mi
 serereor modo. quia misericordia ista crudelitas est. & uoluntas tua utili
 tati tuae probatur eē contraria. Instaurum quod peius est praeualente

PEN

GEN

GEN

PENI

SACRO

GEN

GEN

PEN

GEN

GEN

GEN

SACR

GEN

MON

VRO

VRO

VIRG

VRO

cupiditate iustitia vires amittit. ut frequenter in iudicio magis peccatum diuitis quam pauperis ueritas defendatur. sed non debemus super hac rerum in aequalitate turbari. qui a sicut scripturae docent ab initio mundi impius praevaletibus oppressi sunt iusti. Quomodo uinum contra potantem facit. & postquam surrexerit neque pes neque mens suum officium tenet. omnisque laetitia & mentis exhilaratio uertitur in ruinam. sic uir superbus non deo uerbitur nec uoluntatem suam perducit ad finem. Bona cupiditas est doctoris ecclesiastici. qui numquam satiatur multitudinem sectatorum. sed quantum plures habuerit discipulos. tanto magis ad doctrinae studium concitatur. Cum doctrina hereticorum ad perfectum peruenire non potuerit. sed falsas esse promissiones eorum. cum ipse rerum finis ostenderit. tunc probabitur consilium eorum perditionis fuisse consilium non salutis.

ITEM DE EPISTOLA AD GERUCIAM

Multae sunt uirtutum species. quae sectatoribus suis tribuunt regna caelorum. unum quidem iter. sed perueniendi multa compendia.

O fidelis filia dum tam integre & sanctae uirginitatis pudicitiam seruas.

Annam nobis fanuhelis filiam de euangelio relulisti. Frequenter sub patrocinio posteritatis. uiduarum sibi libido blanditur. ut quod propter intemperentiam suam faciunt. uideantur facere desiderio

liberorum. Quanto plures sunt quae in pugnant pudicitiam. tanto

uictoris maiores sunt praemia. Dolestabilis uidua est. quae aliud uer-

bo aliud habitu pollicetur. Huic conuenit uersiculus ille uulga-
 tus. Risit & arguto quiddam promisit a cello. Felices sunt qui
 bur dī spes est. & omne opus oratio. Omni ratione uiduae pro ui-
 dendum est necessitatis ne primos excedat limites. quos si excesser-
 rit & uerocundiam ruperit matrimonialem. in omnem bachiabit
 luxuriam. Non damnamus secundam matrimonia. sed prima lauda-
 mus. Sicut in arca noe non solum munda sed in munda
 fuerunt animalia. habuit enim & homines. habuit & serpentes. ita
 & in domo magna id est xpi ecclesia uasa diuersa sunt. alia in honorem
 alia in contumeliam. Melius illa eliguntur scripturarum testimo-
 nia quib: pudicitia coronatur. quam ille quib: incontinentib: & mise-
 ris subuenitur. Centenarius numerus primus est. qui pro uirgini-
 tatis coronam uirginib: deputatur. Sexagenarius secundus gradus.
 pro continentiae labore uiduarum est. Tricenarius tertio loco nupti-
 arum foedere ipsa digitorum coniunctione testatur. Ac sic uiduae a
 misso primo gradu per tertium perueniunt ad secundum. Ua illi
 qui tunc habuerit terminū luxuriae. quando uitae. Transacta libi-
 do semper sui relinquit paenitentiam numquamq: satiatur & extinc-
 ta re accenditur. usu crescit & deficit. nec ratione parat quae im-
 pelu ductur. Caueat uidua iuuenis ne ulla familiaritate iunga-
 tur adulescentib: & sustineat in media tiron quillitate naufragi-
 um. Fugiat uidua psonas in quib: male conuersationis potest

GEN

UIO

UIO

GEN

UIO

UIRG

UIO

GEN

GEN

UIO

UIO

UIR
 GENE
 MON
 PENT
 PENT
 GENE
 GENE
 GENE
 GENE
 GENE

eē suspicio. Melius est rem familiarem minui. quā animae salutē perire. & id contempni quod uelimus. nolimus aliquando periturum. quam id amittere pro quo omnia dimittenda sunt; Nec peccator desperet salutem. nec iustus de sua uirtute confidat. Pleriq; ardemus auaritia & contra pecunias disputantes auro sinum expandimus. nihilq; nobis satis est. Ita ut merito nobis dicat illa sententia quae de megaren sibus dicta est; aedificant quasi semp uicturi. uiuunt quasi altero die morituri. Ideo non prouidemus in posterum. praesentis uitae uoluptatibus delenta. quia dñi uerbis non credimus. quia ad las optata cunctis. non uicinam mortis que debetur mortalib; legematurae. sed cassa spe annorū nobis spacia pollicemur.

Nemo tam fructus uirib; nec sic decrepitaē senectutis est. ut non se putet unū adhuc annum eē uicturum; & ideo subreptit obliuio conditionis ut terrenum animal & iam iamq; soluendum erigatur in superbiam;

In hoc tempore pessimo alii perierunt. alii uero qui super eē uidentur p momenta singula contremescunt. & quod illi semel passi sunt. isti semper timore patiuntur. Multa miseri sunt qui in obsidione & captiuitate generati. nec desiderant quam nesciunt libertatem. Quondam potentiae romanae urbis ardens poeta describens ait. quid satis est. si roma parū est. Nos modo dicamus quid saluum eē potest si roma perit. Non mihi si linguae centum sint. necq; centum. omnes captiuorum dicere poenas. omnia caesorum nomina percurrere possim. In haec deuenimus mala. ut nec gemitus quidem liber sit. non audent ab; nobis flere quod patimur.

Destabiles sunt qui mala alios suadent quae in se fecerunt. & in alieno peccato sua scelere consolantur. ut dum hoc quod ipsi admiserunt alteros facere uident. quodammodo malorum societate palpantur.

PENT

INCIPIT AD PAULINUM.

Ua est uera necessitudo & xpi glutino copulata. quam non utilitas ueri familiaris. non praesentia tantum corporum. & palpans adulatio. sed dei timor & diuinarum scripturarum studia conciliant; Melius est aliena si uerecunde discimus. quam si nostrae impudenter ingerimus.

SACR

SACR

Qui proficere studet. etiam si gradum perfectionis attingat. semper tamen inuenit quo crescat. & per dies singulos seipso melior fiat. Multum quidem lectione. sed plus uiua doctoris uoce proficimus. quia doctrina in aures discipuli de auctoris ore trahens fusa quodammodo forcius sonat; Scaerustitas sibi soli prodest. & quantum aedificat ex uita merito ecclesiam xpi. tantum nocet si destruentibus non resistat. Vir studiosus & sapiens. etiam si discere aliquid uult. magis docet dum prudenter interro-

MON

SACR

SACR

GEN

gat. Sunt aliqui nimia facultate uerborum immo audaciae. disserunt alius quod ipsi non intellegunt. Stultum est quem quam docere quod ignorat. immo ne hoc quidem scire quod nesciat. Quando in scripturis scis legis pugnas filiorum israhel contrae diuersas gentes. si historiae solam respicias. uerba simplicia sunt. si autem in litteris sensum latentem esse requiras. ecclesiae paucitas. & hereticorum contrae ecclesiam bella narrantur. Ideo scripturae diuinae simplici sermone conscriptae sunt.

SACR

SACR

MON

MON

MON

ut rusticam conditionem facilius instruerent. & in una eademq; sententia.

MON

aliter doctus. aliter audiret indoctus. Stultus & pecculans est qui

MON

se omnia scripturarum sacramenta nosse iactauerit. & eorum fructus

GEN

plenius capere quorum radices in caelo sunt. Illa studeamus discere

MON

in terris. quorum nobis noticia perseverat in caelis. Nemo renuntiaturus

MON

saeculo. bene potest vendere quae contempsit ut vendere. Avaro

MON

tam deest quod habet. quam quod non habet. Xpm sequi cupiens si ha-

bet in potestate rem tuam. vende. si non habes. proice. Totum enim do-

dit. qui se obtulit. Facile contempnit omnia. qui se semper cogitat

esse mortuum. **ITEM AD PAULINUM.**

GEN

Hominis sapientia non annorum aestimanda est numero nec aetate.

GEN

sed prudentia iudicanda. Frequenter in pudicos senes. aetas las-

MON

ciua condemnat. Subitus calor longum uicti temporem; qui a mul-

tiu uiuendo portant funere sua. & quasi sepulchra dealbata plenasunt

MON

os sibi mortuorum. Beatus est qui diuinas scripturas legens. uerba

ueritat in opere. & nudam crucem nudus sequens. puris manibus & candi-

MON

do pectore pauperem se & spu & opibus gloriatur. Nemo potest &

SACR

uirtutes simul & diuitias possidere. Quomodo possumus aliena fide-

SACR

liter distribuere. qui nostrae timide reseruamus. Plenus uenter.

MON

facile de ieiuniis disputat. Non hiero solim is fuisse. sed hiero solim is

MON

bene uixisse laudabile est. Singuli quique credentium non locorum

MON

diuersitate. sed fidei merita ponderentur. Crucis & resurrecta

77
omnis loca monhis prosunt qui illic solo corpore habitant. sed his qui por-
tant crucem suam & cum xpo resurgunt cotidie. Ac sic & de hierosoli-
mis & de britannia aequaliter patet aula regni caelestis. Epi imi-
tentur apostolos & monachi perfectos patres. ut quorum honorem
possident. habere nitantur & meritum. Qui uult ee perfectus multi-
tudines hominum & officia & salutationes & conuiuia. quasi quasdam
catenas fugiat uoluptatum. Monachi cibus sit uilis & uesperianus holo-
no & legumina interdumq; & paucos pisciculos pro summis ducat delici-
is. quicquid enim post gulam non sentatur. hoc ei sit quod panis & le-
gumina. Monachus frequenter orat. & flexa corpore mentem ad
xpm erigat; crebro uigilet. & uentre uacuo sepe dormiat; & inter
haec rumusculos & gloriolas & palpanter adulatores. quasi hostes
fugiat. Monachus humilitatem uestium tumentia animo non ap-
petat. saecularium consortia deuertat; Quid ei opus est uidere
crebrius. quod ee contempserit. Monachus habeat simplicitatem
columbae. nec cuiquam machinetur dolos. habeat & serpentis
astutiam. ne aliorum supplantetur insidus; quia non multum
distat inuitio uel decipere posse. uel decipi. Monachus qui sub-
stantiam suam xpo obtulerit. caueat ne eam imprudenter effundat.
Id est ne rem pauperum non pauperib; tribuat. & secundum dictu
prudencissimi uiri. liberalitas liberalitate pereat. Esse xpianu
gnoscende est. non uideri. Totum quod legitur in diuinis libris. nitet

MON

MON

MON

MON

MON

MON

GEN

GEN

MAR

quidem & fulgor & uiam in cortice. sed dulcius in medulla est. qui edere
uult nucleum. frangit nucem. Si ergo nulla est mortis amaritudo.
non claruis & magna martyrum fortitudo.

ITEM AD RUSTICUM

MON

MON

Nihil eo fortius qui uincit diabolum. nihil imbecillius qui carne
superatur. Adulescens. si te xpi seruitio mancipaueris. & coe
peris altius sequi & excelsa sectari. cogitate perfecte quidem ad latius gra
dum scandere. sed lubricum iter est per quod in gredieris. ne tantum sequi

MON

gloriam post uictoriam quantum ignominiam post ruina. Quicumq;
do seruire coeperit. omnes insidias diaboli diligenter obseruet. & qua
si cautus & sollicitus gubernator. in quo litore pineta sic nouerit. ubi
charibdis & uedix omnium malorum. auaritia. ubi scillei obrecta
torum canes. & cogitai quomodo frequenter in media tamen tranquillitate se
curi. Lybicus uitiorum syrta. obruamur. quantaq; uenenata anima
desertum huius seculi nutriat; Si negotiatores seculi multa pe
ricula sustinent ut ad incertitas perueniant periturosq; diuitias. &
seruant cum animae discrimine. quae multis periculis quesierunt.

MON

Quid xpi negotiatori faciendum est qui uendit omnib; querit paxeli
osisimum margaritum. qui totis substantiae suae opibus emit agrum
in quo repperit thesaurum. quem nec fur nec latro possit auferre.

SACR

Studeat eloquens uir ut ubertatem sermonis eius grauitas condiat.
& eloquentiae torcularia non uerborum pampini. sed sensuum quasi u

uarum expressione redundant. Quaedam sub nomine pietatis querunt.

SACR

suspecta consortia paulatimque pudore superiecta ficta matrum nomina erum-

punt in licentiam maritalem. Sunt qui sorores uirgines deserunt & ex-

MON

traneis uiduis copulantur; illae quoque oderunt suos & non suorum pal-

parantur affectu. Non est culpa nominis christiani si simulator religionis

MON

inuitio sit. quin immo confusio gentium. atque hereticorum. cum eum ui-

dent ecclesiam displicere quae omnibus bonis displicent. Quicumque monachus

MON

esse cupit. non uidentes habeat coram. non rei familiaris sed animae suae.

sordes uestium. candidae mentis indicium sit. Uilis tunica contemptum

seculi probat. Qui calorem corporis ieiuniorum frigore cupit extingue-

re. balnearum fomenta non querat. Ieiunia moderate esse debent. ne

MON

nimia debilitent stomachum. & maiorem refectionem postentia erum-

parit in crudelitatem quae parens libidinum est. Modicus ac temperatus

cibus. & carni & animae utilis est. Religiosus inter mulieres habitare

MON

non debet. ne uultus earum cordi eius inherat. & tacitum uiuat sub pecto-

re uulnus. Monachus qui christum desiderat. nihil aliud dignatur aspice-

MON

re. sed est ei cellula pro paradiso. uariarum scripturarum poma decer-

pit. his utitur deliciis. harum fruitur amplexibus. Si astra non sunt

MON

munda in conspectu domini. quanto magis homines. quorum uita temptatio

est. Uaenobis quotiens concupiscimus. totiens fornicamur; Uideri

MON

quid alii sentiant. unusquisque enim suosensu ducitur. Mihi oppidum

carcer est. & solitudo paradysus. Monachus non desideret urbium

MON

MON

frequentiam. qui de singularitate censetur. Caue ne ante magister

MON

sis quam discipulus. ante miles uelis esse quam tyro. Caue ne sine doctore ingrediarius uiam quam numquam ingressus es. & in partem alteram declinans. errorem patiaris plusque aut minus ambules quam necesse est. & currens lassus. aut motum faciens obdormias.

SACR

Illi aliorum debent esse doctores. qui specimen conuersationis suae multo tempore didicerunt. qui omnium fuerunt minimi ut primi omnium fierent. quos nec esuries nec saturitas aliquando superuenit.

MON

qui paupertate lassantur. quorum habitus. sermo. uultus. incessus. doctrina uirtutum est. Religiosus inter mulieres habitare non

MON

debet. ne die uideat quod nocte cogitat. Monachi sit uigil sensus. nec uanis cogitationibus pateat. Amet scientiam scripturarum. & carnis uicia non amabit.

MON

Qui assidue assistit lectioni. in presenti quidem laborat. sed postea gaudetur. cum exiit de amaris seminibus litterarum dulces fructus capere.

MON

Philosophi solent amore ueterem amore nouo quasi clauum clauo expellere. & uicium uitio curare. Nos uero amore uirtutum. uitia superemus.

MON

Nisi oderimus malum. bonum amare non possumus. quin potius faciendum est bonum. ut declinemus a malo. pax querenda ut bella fugiamus.

MON

Nulla ars absque magistro discitur; si enim animalia & fere. a uer & apes ducer habent & principes suos sequuntur. quanto magis

MON

homines sine rectore & doctore esse non possunt. Monachus

11

uiuat in monasterio sub unius disciplina patris consortioq: multoꝝ.
ut ab alio discat humilitatem. ab alio patientiam; unus eum silenti
um. Alter doceat mansuetudinem; non faciat quod uult. comedat
quod iubetur. habeat quantum acceperit. operis sui pensam psoluat.
subiciatur cui non uult. lassus ad strictum ueniat. ambulans que
dormiat. nec dum expleto somno surgere cogatur; passus iniuriã
taceat. p̄cepositum monasterii timeat ut dñm. diligat ut parentē.
credat sibi hoc esse salutare quicquid ille p̄cepit; nec de maioris senten
tia iudicet cuius officii est oboedire & implere quae iussa sunt, dicente
moysi. Audi israhel & tace. Quidam profitentur se renuntiare se
culo uestimentis dum taxat & uocis professione non rebus: quin nihil de
pristina conuersatione mutant: res familiares magis augent quam
minuant. eadem ministeria seruulorum. idem apparatus conuiuii.
& inter turbas & examina ministrorum nomen sibi uindicant solita
rii. Pleriq: monachi artibus & negotiationibus pristinis carere
non possunt. non uictum & uestitum quod apostolus p̄cepit. sed
maiora quam seculi homines aemolumenta sectantes. sub religionis
titulo exercent iniusta commercia. & plenis sacculis moriuntur
diuites. qui quasi pauperes uixerent. Qui proficere studet. non con
sideret quid mali alii faciant. sed quid boni ille facere debeat. Si in mo
nasterio uiuens clericus eē desideres ita te exhibe ut hoc uitae meritum
consequaris. id est ut adulescentiam tuam nulla sordē libidinis con

MŌN

MŌN

MŌN

MŌN

maculet. ut ad altare xpi quasi de halamo uirgo procedas. & habeas de foris
bonum testimonium. femineq; nomen tuum mouerint & uultum nesciant.

CLERIC

Si clericus ordinatus fueris age quae clerici sunt. & inter ipsos sectare
meliores. quia in omni conditione & gradu. optimis mixtae sunt pessima.

CLER

Cave ne ad scribendum cito prosilias. & leui ducaris in sania.

SACERD

Multo tempore disce quod doceas. nec credas laudatoribus tuis. immo in riso
ribus aurem non libenter accommodes. Numquam ulli de rehas. nec in

CLER

eo te sanctiorem putes sic ceteros laceres. Accusamus sepe quod facimus.
& contra nos malis ipsos diserti in nostrae uitae inuehimur. muti de eloquen
tibus iudicamus. Non dicas ego non de reho alios. Loquentes uitare non pos
sum. quia si de rector tristem faciem uiderit audientis. ilico conticescit.

CLER

pallit uultus. hgerent labia. saliuua siccatur. Veritas angulos non amat.
nec querit susurros. Non est facile aliquod crimen de perfecta aetate credendum.

GENE

CLER

quam & uita praeterita defendit. & honoret uocabulum dignitatis. Si me
uis corrigere delinquentem. Aprae increpa tantum ne occulte mordeas.

CLER

Quidem mihi prodest si me nesciente alius mala mea referes; hoc non est
me emendare sed uitae tuo satis facere. Utinam qd renuntiamus seculo

MON

uoluntas sit non necessitas. & paupertas habeat expeditam gloriam.
non in lata cruciatum. Iuxta miseriae huius temporis & ubiq; gladios

GEN

saeuentes. Satis diues est qui pane non indiget. nimium potens qui ser
uire non cogitur. Qui di praepcepta custodit. esuriens pascit alios. & ore

MON

pallente ieiunius. fame torquetur aliena. omnemq; substantiam.

xpi uisceribus erogauit. Si ad clericatum peruenieris. eorum sec-
tare uestigia quos sacerdotium & pauperes fecit & humiliores. Si habes
substantiam. uende & da pauperibus: si non habes. grandi onere Liberatus
es. nudum xpm. nudus sequere? durum. grande. difficile. sed magna
sunt premia. EXPLICIT AD RUSTICUM.

INCIPIT AD HELYODORUM DE MORTE POTIANI

Concedes materias ingenia parua non sufferunt. & impiso conatu ultra
Qui res causas succumbunt. quantoq; maius fuerit qd dicendum est.
tantomagis obruitur qui magnitudinem reru uerbis non potest expli-
care. **O** amara mors quae fructus diuidis. & amore sociatos crudelis
ac dux dissocias. Reliquit nos carus noster. & amoris sui iaculo uulne-
retos. intolerabili dolore confecit. Quem heredem putauimus. funus tene-
mus. ipse in nobis rerum ordo mutatus est. & in calamitate nostrae perdidit
sua iura naturae. Quod enim exhibere senibus iuuenis debuit. hoc iuueni
exhibuimus senes. Xpi morte. mors mortua est. Xpi morte nos uiuimus.
Mors enim dum deuoret deuorata est. dumq; ad sumpti corporis sollicitat
inlecebro. & auidis faucibus praedam putat. interiorum eius ad unco dente con-
forasunt. **G**ratias tibi xpe tua agimus creaturae quod tam potentem
aduersarium nostrum dum occidereris occidisti. qui a aeternae mortis terro-
re prostratus. uiuendi sensum ad hoc tantum acceperat ut periret. **F**lam-
mea illa romphea custos paradysi & praesidentia foribus cherubim. xpi re-
stincta & reserata sunt sanguine. Antexpm & iam abraham apud inferos.

CLERIC
MON

In hac epistola dicitur pulchre
consolatio super defuncto

CONTRA
MORTEM.
CONTRA
MORTEM.
CONTRA
MORTEM

CONTRA
MORTEM

CONTRA
MORTEM

CONTRA
MORTEM

CONTRA
MORTEM

GEN

GEN

CONTRA
MORTEM

CONTRA
MORTEM

GEN

MON

GEN

SACR

SACR

post xpm & iam latro in paradyso. Absq; noticia creatoris sui homo pecus.
Intantum xpi gratia p omnes gentes diffusa est. ut non solum uideamus
in minuto. sed pene iam sublato gentilitatis errore. ita ut passionem
dni & resurrectionem eius cunctae nationum uoces & litterae sonent. &
qui mortuorum quondam mortuis idolis homines immolabant. strido
rem suum in dulce crucis fungerent melos. & totius mundi una uox.
xpi laudatio est. Quidam pater consolantib; eum sup filii morte re
spondit. Sciebam me genuis se mortalem. non minus laudandus est
uir qui fortis est in luctu. quam qui in bello. Omnis homo in dolore posi
tus. memor sit illius sententiae nequid nimis. Uir sapiens quando fili
um bonae indolis amittit. non doleat quod talem amiserit. sed gaudeat
quod talem habuerit. Non uirtutes neq; uitia parentum liberis imputant.
quia ab eo tempore xpi censetur. ex quo in xpo renascimur. Quidam fide
lis uir in palatio militans sub candenti lino corpus suum cilicio terebat.
& stans ante saeculi potestates. Lurida ieiunio ore portabat. Ac sub alterius
indumentis alteri militabat. & ad hoc tantum habebat cingulum. ut
uiduis pupillis oppressis miserisq; subueniret. Qui ergo sub alienis sig
nis deuotus miles xpi fuit. dubium non est quod postquam suo regi mili
tare coeperit donatus sit Lauream. Sicut assiduitas familiaritatem.
ita familiaritas contemptum parit. Iuuenilis aetas sacerdotio incon
grua est. Pleriq; ad sacerdotium electi quanto plus p animae humilitate
repugnant. tanto magis in se omnium studia concitant. eoq; digniores fi

unt quo se fatentur indignos. Vir sapiens officium clericatus non
honorem putat esse sed onus. Magnanimus uir est. qui inuidiam
humilitate superet. Adulescens ita se exhibe. ut seniores inter
quos uiuis dum admirantur uitam tuam. despiciere non sinantur
a latere. Adulescens si uis esse perfectus inter fratres & coaequales
tuos. esto primus in opere. extremus in ordine. & ita in singulis
uir-tutibus emine. quasi ceteros non habeas. Vir sapiens grauita-
tem morum. hilaritate frontis temperet. Siquis relicto clerica-
tu duritiae se tradiderit monachorum. sit creber in orationibus. ui-
gilans in precando. lacrimas deo non hominibus offerat. ieiunia in au-
rigae modum pro laetitudine & uiribus corporis moderetur. Simo-
nachus ad conuiuium fuerit a secularibus rogatus. ita ad posita quoque
de gustet. ut superstitionem fugiat & continentiam non relinquat. Cum
aliqua nobis descripturis proferuntur. debemus libenter audire. ue-
ta suscipere. superflua non acriter confutare. & disputantem contra
nos magis docere quam uincere. Cum aliquid rogatus prestare uolu-
eris. non rigida responsione contradicas. sed magis pudore ueliceas
pudore suffundere postulantur. Doctus lector etiam minus compositam
dictionem. distinctione moderata & uarietate pronuntiationis
exornat. Sunt clerici qui addunt nummum nummo & mar sup-
pium suffocantes matronarum opes uenantur obsequiis. & inci-
piunt ditiores esse clerici quam erant saeculares. & possident opes

CLER

MON

MON

GEN

CLER

MON

CLER

GEN

CLER

CLER

sub xpō paupere. quas sublocupletate diabolo non habuerunt. & suspicet eos
 ecclesia diuites. quos tenet ante mundus mendicos. Ille uerus est mona-
 chus. qui aurum contempnit & scripturas sectatur. & dum paupertate in-
 cedit ornatio. animae suae inuestigat ornatum. Mens xpō dedita
 sicca uere minorum quomodo & maiorum peccata. sciens & iam puerbo otioso
 reddendam esse rationem. Cum dies ultimus uenerit uir fidelis non se-
 putat mori. sed in ignore. nec amicos relinquere sed mutare. Amicorū
 fidele solacium. in bonis iocundius est. in malis gretius. Omnis uita sa-
 pientis. meditatio mortis est. Etiam si non gentis quisque uixerit annis. &
 matutale ei tempore donarent. tamen nihil est praeterita longitudo cum
 esse desisset. & enim inter eum quidecem uixit annos. & illum qui mille. post
 quam idem finis aduenerit & in recusabilis mortis necessitas. transactum
 omne usum tantum ei est. nisi quod magis senex onustus peccatorum fasce pro-
 ficiscitur. Conuersatio sacerdotis quasi in specula constituta magister
 publice disciplinae. Cauet igitur committere quod aut qui reprehendere uolunt
 digne lacere se uideant. aut qui imitari cogantur derelinquere. Uir
 fidelis si amisit quem diligit. desiderendus ei est quasi absens non quasi
 mortuus. ut illum praemisisset. magis quam amisisset se credat. Qui hoc
 tempore mortuus non tam plan gendus est quod hac luce caruit. quam con-
 gretulandum ei quod delantis malis euaserit. Olim offensum sentiamus
 nec placamus dñm; nostris peccatis barbari fortes sunt. nostris uitiis ro-
 manus superetur exercitus. Sicut miseri erant israhelites quando

MON
 q̄ dicit uerz möchz

MON

CONTRA
 MORTEM
 GENER

GEN

GEN

no SACERDO q̄mo
 uiuat in stantio

CONTRA
 MORTEM

CONTRA
 MORTE

GEN

GEN

adeorum compactionem nabuchodonosor seruus dñi uocabat. ita & nos
 infelices modo quattuor displicemus dō. ut pertrabiam barbarorum illius
 in nos iradesaeuat. [Zechias egit paenitentiam & centum octoginta quin-
 q: milia assyriorum ab uno angelo delatae sunt. Iosaphat laudem dñi con-
 cinebat. & dñs p laudante superuebat. Moyses contra amalech non gladio
 sed oratione pugnauit; ita & nos si erigi uolumus p sternamur. & iam pute-
 mus causas morbi. ut morbus pariter aufertur. Xerxes rex potentissi-
 mus cum de sublimi loco infinitam hominū multitudinē & innumerebilem
 uidisset exercitum. fletse dicitur. qđ post centū annos nullus eorū quos tunc
 cernebat sup futurus eēt. Nemo est nrm quia & latit suae tempore p̄sler-
 labentia dili genter inspiciat; dum enim non sentimus sic senes efficimur.
 & cum cotidie commutemur. adler nos tamen eē nos credimus. si dicto si
 scribo si relego si emendo. deuita mea dētrahitur. quot puncta notarii.
 tot meorum damna sunt temporum; si nauigare uoluerō. p singulos fluc-
 tus & latit meae momenta minuuntur; quaecum ita sint. hoc solum de
 presenti uita lucrum facimus. qđ in xpi seruitute consumimus.

q̄mō nabuch^{or} exiit
 suus dō q̄ Ithael

q̄mō xpianō pugna
 sit plq̄ oratio q̄ gla

GEN

GEN

INCIPIT EPISTOLA HIERONIMI AD GRAMMACHIUM

DE MORTE PAULINAE

Sanato uulnere & in cicatricem superductae cuti. si medicina colorem
 reddere uoluerit. dum pulchritudinem corporis querit. plagam do-
 loris instauret; Ita & ego serus consolator qui in portune perbien-
 nium tacui. uereor uenire in portunus loquar. Et ad trecentis uulnus

CONTRA
 MORTEM

pectoris tui quod tempore & uocatione curatum est. commemoratione exulcerem. Quae enim aures tam durae. quae desilice excisa proecordia. & hyrcanarum tigrum lacte nutrita pos sunt sine lacrimis paulinae tuae audire nomen. Quis parturientem rosam & papillatum corymbum antequam in calatum fundatur orbis tota rubentium foliorum pandatur ambitio in mutaturae demissum aequis oculis marcescere uideat. fractum est preciosissimum margaritum. uirens smaragdi gemma contrita est. Quid boni habeat sanctas. Languor ostendit. Plus sensimus quod habuimus. postquam habere desiimus. In agro terrae bonae tres fructus legimus. Centesimum sexagesimum & tricesimum. In tribus mulieribus & sanguine & uirtute coniunctis. tria xpi praemia recognosco. Eustochium uirginitatis flores melit. paula laboriosam uirginitatis aream terit. paulina matrimonii castum cubile conseruat. Talis. tali filiarum mater fulta comitatu. totum sibi in terris uindicat quod xps promisit in caelo. Et ut quadrigam domus una mitteret & sanctitatis & feminarum uirtutibus responderent uiri. additur comes pammachius. uerum hic zechielis cherubim. cognatus. gener. maritus. immo frater amantissimus. quia sancta consortia spiritus uocabula non tenent nuptiarum. Huic armati praesident. De his equis. & abacuc canit. Ascendens super equos tuos. & equitatio tua salus. In pari cursu. pari animo ad palmam tenditur. Discolores equi. sed uoluntate concordet. Unum aurigae iugum.

trahunt. non ex peccantes flagelli uerbere. sed ad uocis hortamenta
 feruentes. Dicamus aliquid & de philosophis. Quattuor uirtutes de
 scribunt stoici. ita sibi inuicem nexas & mutuo coherentes. ut qui unam
 non habuerit omnibus careat. Prudentiam. iustitiam. fortitudinem.
 temperentiam. has omnes sic habetis singuli. ut tamen eminentas in sin
 gulis. Prudentia in te. in matre iustitia. in uirgine fortitudo. in nup
 ta. temperentia praedicatur. Quid enim eo sapientius qui contempta
 mundi stulticia. xpm secutus est di uirtutem & di sapientiam. Quid ma
 tre iustus quae inter liberos opibus distributis. docuit diuitias contem
 nendo. quid filii amare deberent. Quid eustochio fortius. quae nobi
 litatis portas. & arrogantiam generis consularis. uirginali proposito
 fregit. & in urbe prima primum genus sub iugaueret pudicitiae. Quid
 paulina temperentius. quae legens illud apti honorebiles nuptiae
 & cubile immaculatum. Nec sororis felicitatem nec matris continentiam
 ausa appellere. maluit in humilibus tuto pergere quam pendulo gradu in
 sublimioribus fluctuare. Quamquam illa in toto semel matrimonio nihil ali
 ud diebus. ac noctibus cogitauit. nisi ut reddito fructu nuptiarum. secundum
 castimoniam gradum arriperet. & tanti dux femina facti. uirum propo
 sito suo iungeret. non relinqueret salutis comitem sed expectans. Dumque cre
 bris abortis & ex per ta fecunditate conceptuum. non desperet liberos &
 soerus auiditatem maritiq; tristitiam praeponeat. inbecillitate sua passa
 est aliquid dente chelis exemplo. & pro filio doloris ad dextere. uirum

desiderii sui peperit heredem. Certisq; aucto-
ritatibus didici illam non prime
sententiaedi. Crescite & multiplicamini & replete terram. nec officio con-
iugali seruire uoluisse. sed ad hoc optas se filios: ut xp̄o uirgines pareret.
Legimus & uxorem sacerdotis finees audita captiuitate arcaedni. subito
uteri dolore correptam edidisse filium hichaboth. & inter manus & offi-
cia feminarum animam emisisse cum prole. De prima ueniam in hoc. est fi-
lius uirtutis ac dexteræ. de secunda inlicitus sacerdos di ex arcae cogno-
mine nascit. Nobis post dormitionem somnumq; paulinae pammachium
monachum ecclesia peperit postumum. & patris & coniugis nobilitate
patricium. elemosinis diutem. humilitate sublimem. Apostolus scribit
ad corinthios. Uidele fratru uocationem uram. quia non multi sapientes non
multi nobiles. Hoc nascentis ecclesiae rudimenta poscebant ut genuum
sinapis paulatim in arborem cresceret. ut sensim euangelii fermentum
totam ecclesiae massam altius eleuaret. Nostri temporibus roma possidet.
quod mundus ante nesciuit. Tunc rari sapientes nobiles xp̄iani. nunc
multi monachi sapientes. potentes. nobiles. quibus cunctis pammachius
sapientior. potentior. nobilior. Magnus in magnis. primus in primis.
ΧΡΧΙC ΤΡΑΤΗΓΥΟC. monachorum. Tales paulina mortis sua nobis li-
beros dedit. quos uiuens cupieret possidere. Laetare sterilis quae non
parit. erumpe & ex clama quae non parituris. qm̄ quot romae paupe-
res sunt. tot filios repente genuisti. Ardentes gemmae quibus antecollu
& facies ornabantur. egentium uentres saturont. Vestes sericae & lau-

14
rum in fila lentescent in mollia lanarū uestimenta mutatae sunt. quib: re-
pellat frigus. non quib: nudetur ambitio. Deliciarū quondā suppellectilem uir-
tus absūmit. ille caecus extendens manū. & sepe ubi nemo est clamitans. he-
res paulinae. coheres pammachi uest. illum truncum pedib: & toto corpore
se trahentem. tenens puellae sustentat manus. Flores quae prius salutan-
tium turbas uomebant. nunc amiseris obsident. Alius tumentis qualiculo
mortem paratur. Alius elinguis & mutus. & ne hoc quidem habens unde
rogat. magis rogat quia rogare non potest. Hic debilitatus a paruo. non
sibi mendicat scipem. Ille putre factus morbo regio. sup uiuit cadaueri suo.
Non mihi si linguae centum sint. oraeq: centum. omnia paenarū nomina
percurrere possim. hoc exercitū comitatus incedit. in his xpm confouet.
horum sordib: dealbat munere uis pauperum. egentium candidatus. sic
festinat ad caelum. Celeri mariti sup tumulos coniugum spargunt uio-
las. rosas. lilia. floresq: purpureos. & dolorem pectoris. his officis consolant.
Pammachus uoster sanctam fauillam ossaq: ueneranda elemosinae bal-
samis rigat. his pigmentis atq: odorib: fouet cineres quiescentes. sciens scrip-
tum. sicut aqua extinguit ignem. sic elemosina peccatū. Quantas uirtutes
habeat misericordia & quib: donanda sit praemiss. Beatus cyprianus gregendi
uolumine persequitur. & danhelis consilium probat qui regem impiissimum si
se audire uoluisse. scisse se pauperem sustentatione saluandū. Gaudet
huiusce modi filiae mater herede. non dolere oper ad alium puenisse. quascernit
isdem quib: ipsa uoluerat erogari. quin potius gratulatur absq: labore suo

MON

sua uota compleri. Non enim substantiae deminutio. sed operum commutatio
est. quis hoc crederet ut consulum pro nepos. & furiani germinis decus. in
ter purpureos senatorum fur uatunica pullatus incederet. ut non erubesceret
oculos sodalium ut deridentes se ipse derideret. Est confusio qua educit ad mor
tem. & est confusio qua educit ad uitam. Prima uirtus est monachi contem
nere hominum iudicia. & semper apti recordare dicentis. si adhuc hominibus pla
cere uellem xpi seruus non essem. Tale quid & dñs loquitur ad phelias. qm̄ posue
rit faciem eorum quasi orbem eneam & lapidem adamantinum & columnam ferream.
ne pauperent ad iniurias populi. sed in pudentiam subsannantiū frontis rigore
contererent. In gemma liberaliter educta. facilius uerecundia quam solus
superet. & quos tormenta non uincunt. interdum uincit pudor. Non est parū
uirum mobilem. uirum disertum. uirumq; locupletem. potentium in plateis
uitare comitatum. miscere se turbis. adherere pauperibus. rusticis copulari.
de principe uulgum fieri. sed quanto humilior. tanto sublimior est; Lucē & mar
garam in sordibus. & fulgor gemmae purissimae etiam in luto rediat. hoc: qd
dñs repromisit. glorificantes me glorificabo. Alii hoc intellegant de futuro.
quando meror uertetur in gaudium. & tunc se unte mundo scōrum corona non
trahent. Ego & in presentiarum uideo promissa compleri. Antequam xpo to
tamente seruire. notus eret in senatu. Sed & multi alii habebant in fu
las pconsulares. totus orbis huiusmodi honoribus plenus est. Primus
eret. sed inter primos precedebat. alios dignitate. sed & alios sequeba
tur. Quamuis clarus honor uilesit in turba. & apud bonos uiros

GEN

indigna ipsa fit dignitas. quam multi indigni possident. Unde egregie
 de caesare tullius. dum quosdam ait ornare uoluit. non illos honesta
 uit. sed ornamenta ipsorum turpauit. At nunc omnes christi ecclesiae. pammachium
 loquuntur. mixtur orbis pauperem. quem huc usque diuitem nesciebat. Quid
 consulatu inlustrius. uel annuus honor est. & postquam alius successerit. prior
 desinat. Latent in multitudine laureae. & triumphus interdum triumphantium sor
 dibus polluantur. quod antequam manus patricius tenebat. & sola nobilitas posside
 bat. quo marcus uictor numidiae tertio sum. atque umbrorum obnobilitate
 familiae putabatur indignus. quod scipio ultro annos puritate meruit.
 nunc sola militia possidet. & agrestia dudum corporis fulgens palmata cir
 cumdat. Plus ergo accepimus. quam dedimus. Parua dimisimus. & grandia
 possidemus. Centuplicato fenore christi promissa redduntur. In tali agro elisa
 ac quondam sitierat. qui paruos ad mortem ante euangelium euangelicam
 portauit crucem. Si uis inquit perfectus esse. uade uende omnia quae habes & da
 pauperibus. & ueni sequere me. si uis perfectus esse. Semp grandia in audientium
 ponuntur arbitrio. & ideo uirginitatem apostolus non impendit. qui aduersus disputans de
 eunuchis qui se castros sent propter regnum caelorum. ad extremum intulit. qui potest
 capere capiat. Non est enim uoluntas neque currentis. sed misericordiae est di. si uis
 perfectus esse. Non tibi inponitur necessitas. ut uoluntas proxiimum consequatur.
 Si ergo uis esse perfectus. & desideres esse quod prophetae esse. quod apti esse. quod christus
 est. uende non partem substantiae. uel inuolam pecuniae in fidelitatis occa
 sio sit. & cum annania & saphira per eas. sed uniuersa quae possides. Cumque

VIRG

uendideris. da pauperibus. non locupletibus. non superbis. Da quae necessitas susten-
telur. non quo augeantur opes. Cumque legeris illud apti. bouitruenta os
non obtinebis. & dignus est. opes exius mercede sua. & qui altari ministrant
de altario participant. Memento huius quoque sententiae. habentes uictum
atque uestitum his contenti sumus. Ubi uideris fumare patenas. & fasides aues
lenas uaporibus discoqui. ubi argenti pondus. feruentes manus. comatulos
pueros. preciosas uestes. picta tapelia. ubi ditior est largitore cui largien-
dum est; Pars sacrilega est. rem pauperum. dare non pauperibus; & tamen
non est satis profecto & consummato uiro opes contempere. pecuniam dissipare
& proicere. quod in momento & perdi & inueniri potest. Fecit hoc socrates the-
banus. fecit antisthenes. fecerunt plurimi quos uiciosissimos legimus; Plus de-
bet christi discipulus prestare. quam mundi philosophus. Gloriam animal &
populares aurae atque rumorum. uenale mancipium est. Tibi non sufficit opes
contempere. nisi christum sequaris; Christum autem sequitur. qui peccata dimittit. &
uirtutum comes est. Christum. scimus sapientiam. Hic thesaurus in agro
scripturarum nascitur. haec gemma multis emittitur margaritas. Sin autem
adamaueris captiuam mulierem. id est sapientiam secularem & eius pulchri-
tudine captus fueris. decalua eam. & in lecebras crinium atque ornamenta
uerborum cum mortuis unguibus seca. Laua eam propheta li pietro. & tunc
requiescens cum ea dicito. sinistrae eius sub capite meo. & dexterae illius
amplexabitur me. & multos tibi foetus captiuo dabit. ac demo abtude
efficietur israhel. Christum sanctificatio est. sine qua nemo uidebit faciendi.

mon

16
Xp̄i redemptio. Idem redemptor & p̄xielium. Xp̄i omnia. ut qui omnia
propt̄ xp̄m dimiserit. unū inueniat p̄ omnib; & possit libere p̄clamare
pars mea dñi. Sentio te diuinis ardere doctrinis. nec temeritate quo
rundam docere quod nescias. sed ante discere quod docurus es. Sim
plices epistola eluae olent p̄phelas. apostolos sapiunt. Non coturnatā
affectus eloquentiā. nec more puerorum argutas sententiolas in clausu
lis struis. Cito turgens spuma dilabit. & quam uis gignendis tumor con
trarius sanitati est. scitum est illud catonis. sat cito. si sat bene. Quod
nos quondam adulescentuli cum ap̄fecto oratore in p̄ce faciuncula di
ceretur. risimus. Memnis se te puto erroris mutui quando omne a
theneum scolasticorū uocib; consonabat. sat cito. si sat bene. Felices es
sent inquit fabius artes. si de illis soli artifices iudicarent. Po & iam non
potest nos se nisi qui uersum potest struere. Philosophos non intellegit.
nisi qui scit dogmatum ueritates manufacta & oculis. Patientiam magis
probant artifices. nrā quam dura sit necessitas. Hinc potes anim ad
uertere. quod uulgis tantum est iudicio. & ille in turba meluendus quē
cum solum uideris despicias. Haec p̄slemens & ligus eruditas con
tentus aurib; non magno perecures quid imperitorum dein gemotuo
rumusculi iactent. sed p̄phelarum cottidie medullas bibas. xp̄i mys
tes. patriarcharum sym̄ mystes. siue legas. siue scribas. siue iugiles.
siue dormies. Amos tibi semp̄ bucina in aurib; sonet. Hic litus excitat
animā tuā. hoc amore furibundus quere in lectulo quem desideret

GEN

animatua & loquere confidenter. Ego dormio & cor meum uigilat.
Cumq; inueneris eum & tenueris. ne dimittas. Et si paululum dor-
miant elapsum fuerit emanibus. noli protinus desperere. egrede-
re in plateas. ad iuxta filias hierusalem. repperies eum cubantem in me-
ridie. Las sum. ebrum. noctis rore madefactum. inter greges so-
daliu. in aromatum uarietatib: inter poma paradysi. ibi ei da ma-
millas tuas. sugat de erudito pectore. & requiescat inter medios ceros
pennae de argentate columbae. & interiora eius in fulgore auri. Par-
uulus iste & puer qui butyro & melle saginatur. qui inter caseatos nu-
tritus est montes. cito crescit in iuuenem. uelociter in te hostes spo-
liat. mature praedatur damascum. & regem uincet assyrium. Au-
diote senodochium in portu fecit seromano. & uirgam de arbore
Abraham mausonio plantat se litore. quasi aeneas noua castris mela-
ris. & sup undam tyberis ubi ille cogente quondam paenuria crustis
fatalibus & quadris patulis non pepercit. tu uiculum nostrum
id est domum panis aedificas. & diuturnam famem repentina satu-
ritate compensas. Euge poster. initia trans grederis. statim
summum tenens. de uoce puenis ad cacumen. Primus inter
monachos. in prima urbe primum sequeris patriarcham loth.
quod interpretatur declinans. Campestria eligit. & iuxta pi-
tagore litorem. facilia magis & sinistro ac peritunc sectatur.
tu in arduis & saxosis cum sara tibi monumentum parat ut iuxta

PEN

11

17
sic ciuitas lit tenerum. dele & isq: gigantibus filius enach. hereditate
tuam gaudium & risus excipiat. Diues erit abraham auro arger
to. pecore possessione. uestibus. tantamq: habebat familiam. ut ad
subitos nuntios iuuenib: electis armare possit exercitum. & quattuor
reges quos quinque reges fugauerunt in dan consecutus occidens.
& tamen postquam crebro hospitatis officio dum homines non re
futat. suscipere meruit dñm. non seruis non ancillis imperante
ut hospitibus ministrarent. & bonum quod exercebat per alios
minuit. sed quasi reperia praeda cum sara sua. humanitati solus
incubuit. ipse pedes lauit. ipse pinguem utculum portauit humeris
de armento. stetit ut seruis peregrinis praedentibus & sarae ma
nibus coctos cibos ieiunaturus apposuit. Haec moneo frater kñe
pi & late quate diligo. ut non solum pecuniam. sed te ipsum xpo offeras
hostiam uiuam. placentem dō. rationabile obsequium tuum. & mi
teris filium hominis qui non uenit ministrare sed ministrare. Et
quod patri archa alienis. hoc discipulis & seruis magister exhibuit
& dñs. Corium pro corio. & omnia quae possi deire dare potest homo
pro anima sua. sed tange in quid diabolus carnes eius: nisi in facie
benedixerit tibi. Scit hostis antiquus maior continentiae. quam
nummorum esse certamen. facile abicitur. quod hget extrinsecus.
intestinum bellum. periculosius est. Coniuncta dis glutinamus.
unita dis sicimus. Zacheus diues erit. apti pauperes. reddite

ille quadruplum quod accepit. diuisitque pauperibus: medi&latem substantiae quae remanserat; suscepit xpm hospitem. salus est facta domui eius. & tamen quia paruulus erat & apostolicae periclitata se non potuerat extendere. non fuit in duodecem apostolorum numero. A postoli autem quantum ad diuitias nihil. quantum ad uoluntatem. totum mundum pariter reliquerunt. Si offeremus xpo opes cum anima nostra. libenter suscipit; sin autem quae foris sunt do. quae intus diabolo demus. non est aequa participatio: & dicitur nobis. nonne si recte offeres & non recte diuidas. peccasti. Quod patricii generis primus inter primos monachus esse coepisti. non tibi sit tumoris. sed humilitatis occasio. scienti filium dei factum filium hominis. quantumcumque te deieceris humilior xpo noneris. ^{et si} Et sto in cedas pedibus: fuscata tunica uestiaris. aequeris pauperibus: in opum cellulas dignanter intro eas. caecorum oculus sis. manus debiliu. pes claudorum. ipse aquam portes. ligna concidas. focum extruas. Ubi uincla. ubi alapae. ubi sputa. ubi flagella. ubi patibulum. ubi mors. ^u & cum omnia quae dixi feceris. ab eustachio tuo paulaq; uinceris. si non opere. ac certe sexu. Ego quidem roma non eram. & tunc me tenebat heremus. atq; utinam peruissis. quando sociotuo uiuente toxocio saeculo seruebant. sed tamen audio quod immundicias platearum ferre non poterent. quae eunuchorum manibus portabantur. & inaequale solum molestius transcendebant. quibus serica uestis oneri erat. & solis calor incendium. nunc sordidate & lugubres

& sui compactione forniculae uel lucernas concinnant . uel succendunt
 focum . pauimenta uerrunt . mundant legumina . holerum fasciculos
 in feruentem ollam deiciunt . apponunt mensam . calices porrigunt . effun-
 dunt cibos . huc illucq; discurrunt . & certemagnus uirginum chorus
 cum illis habitat . Num huiusmodi ministeria aliis impetere non po-
 terant . sed nolunt uinci ab his labore corporum . quas ipse operent uirtu-
 te animi . Haec dico non quo de ardore mentis tuae quicquam dubitem .
 sed qd currentem impellam . & acriter dimicanti feruorem feruori au-
 geam . Nos in ista prouincia aedificato monasterio & diuersorio propē
 exstructo . ne forte & modo ioseph cum maria bethleem ueniens non in-
 ueniat hospicium . De toto orbe confluentib; turbis obruimur monachoz .
 ut nec ceptum opus deserere . nec sup̄ue uires ferre ualeamus . Unde q̄
 illud pene nobis de euangelio contigit . ut facturæ turris non ante
 computaremus in pensas . Compulsi sumus fratrem paulinianum ad
 patriam mittere . & semirutas uillulas quæ barbaroz effugerunt
 manus . & parentum communium cineres uendere . nec ceptum scōz mi-
 nisterium deserentes . nisi summaledicis & emulis prebeamus . In calce
 epistolæ recordatus sum quadrigæ ur̄æ & p̄posito . quintam de esse
 blesillam . pene oblitus de ealiqui quæ prima de uobis p̄cessit ad
 dn̄m . Verē nunc quinq; intres . induas uidemus eē diuisos . Illa cum
 sorore paulina . dulci somno fruitur . tu duarum medius ad xp̄m le-
 uis sub uolabis .

EXPLICIT :: :: :: ::

accem sub
 est facta
 certata se
 numero
 urtatem
 pes cum a
 ritus dia
 sicut of
 primus
 humilitati
 umq; rede
 mica uestia
 eas . cateo
 ligna
 ubi fla
 fecerit . ab
 Ego quide
 n p̄tinuit
 audio qd
 manib; por
 quib; serua
 & lugubri

INCIPIT AD OCEANUM DE MORTE FABIO LAE

QUI VIRUM SCĀ ATQUE PERFECTUM LAU-
dare uoluerit. quicquid primum arripuerit sequentium
comparatione ualescit. Si enim ieiunium eius praedicet. praeueni-
unt elemosinae. Si humilitatem laudet. maior est ardor fidei.
Si appellat sordes & plebeum habitum ex tollat. plus est animū
deposuisse quam cultum. Difficilius siquidem uitā. quam auro ca-
remus & gemmis. Multa enim his abiectis. gloriosi tamen
in sordibus appetunt uideri. & uendibilem paupertatem populari
aure offerunt. Caelata ergo uirtus laudabilis est. quae con-
scientiae fota secreto. solum dñi iudicem respicit. Sunt scī lapides
qui uoluntur sup̄ terram. Leues. polita. & rotunditate sua rotarum
cursibus similes sunt. & aliquos propheta iubet tolli de uia ne am-
bulantium in eos offendant pedes. Ibi autem ambulantes uatores
& progreuntēs intellegendi sunt. qui p̄ istud seculum ad sup̄nam
habitationem transire festinant. Reprehensibilis est qui secre-
tam uolens agere uitam. cum clausus cellula corpore lateat.
Lingua p̄ urbem uagatur. Caueat religiosus ibi uiuere. ubi
necesse habeat cotidie aut perire aut uincere. securius enim
est perire non posse. quam iuxta periculum non perisse. In-
ter epulas & inlecebres uoluptatum. & iam ferreas mentes
libido domat. Difficile enim inter delicias. seruat pudicitia.

viij.

MON

MON

MON

MON

Nitens cutis. sordidum ostentat animum. Monacho si clericus
 aut secularis dixerit cur p[ro]p[ri]is adheremus. stinacie. aduer
 sarius armatus obsiste. ut postquam uinceris coroneris. Ille re
 spondeat; fateor inbecillitatem meam. nolo spe pugnare uictoriae.
 ne p[er]dam aliquando uictoriam; Si fugero gladium de uirtu. si
 stetero. aut uincendum mihi est. aut cadendum. Quid autem neces
 se est certa dimittere & incerta sectari? Aut scuto aut pedib;
 mors uitanda est. Tu qui pugnas. & superari potes & uincere;
 Ego cum fugero. non uinco in eo q[ui] fugio. sed ideo fugio ne uincar;
 Nulla securitas est. uicino serpente dormire? potest fieri ut me
 non mordeat. & tamen potest fieri ut aliquando me mordeat; to cir
 co urbium frequentias declinamus. ne facere compellamur. quae nos
 non tam naturae cogit facere quam uoluptas.

MON

INCIPIT AD AMANDUM MONACHUM

Sufficit nobis de presentib; huius seculi angustiis cogitare; quid
 necesse est sensum ad incerta extendere. quae aut consequi non
 possumus. cito inuenta perdamus. ^{Aut} Luxuria mater libidinis est.
 uentremq; distentum cibo & uini potionib; & inrigatio. uoluptas ge
 nitalium sequitur; atq; ut traditum sit pro membrorum ordine ordo
 uitiorum mutandus est; Nobilitas & diuitiae non habentib; sed con
 temnentib; magnasunt; seculi homines suscipiunt eos qui his pol
 lent priuilegiis. nos autem laudamus eos qui pro saluatore ista

MON
Luxuria

MON

Stempu

AE
 M. Lu
 ueraum
 p[ro]ueni
 dor fidei
 animu
 uiro ca
 tamen
 alari
 quae con
 Lapidet
 otarium
 a nean
 uatoris
 cupnam
 qui sece
 re. ubi
 us enim
 nentes
 uditia

despiciunt; & mirum in modum quos habentes parui pendimus. si ha-
bere noluerint praedicamus. Inter hostium manus & captiuitatis
durem necessitatem. nihil crudelius est quam parentes a liberis separari.
Hoc frequenter iubente gratia xpi quodam modo contra iure naturae est.
propria fides impetret. immo gaudens animus appetit. & amorem filiorum
maiore in dñi amore contemnit. **L**asciuens adulescentis caro. crebris
& duplicatus est frangenda ieiuniis; Melius est enim stomachum dolere
quam mentem. **N**umquam de ore monachi turpis aut lasciuus sermo
egrediat; his enim signis libidinosus animus ostenditur. & peccate-
riorem hominem interioris hominis uitia demonstrantur.

ITEM AD NEPOTIANUM

Multa corporis bella sustinet adulescentia. & ita sapientia iuue-
nibus inter incentiua uitiorum & carnis trallationes quasi ignis in
lignis uirib; suffocat. & suum non potest saluare fulgorem. Senec-
tus uero eorum sitamen quasi adulescentiam suam honestis artibus
instruxerunt. ad late fit doctior. usu tritior. pces su temporis sapien-
tior. & uislerum studiorum dulcissimos fructus reddit. Mensulam
religiosi pauperis & peregrini. & cum illis xps conuiuia esse cognosca-
tur. **Q**uisq; pfectam uult agere uitam. negotiatorem clericum
& ex inope diuitem. & ex ignobili gloriosum. quasi quandam pestem
fugiat uoluptatum; Corruptunt enim mores bonos. confabulatio-
nes pessime. **V**estis pollutas. aequae uitemus ut candidas; ornatus

MON
de contemptu putum

MON
luxuria q' spina

MON
moch n' tpe loqua

XI.
de bello iuueni-
con uiaa x q' in
p'haant uate

MON
vinsa religiosu

MON
q' cleru neguatore

MON
ornatus a
pollutas vestes

enim & sordes parimodo fugiendae sunt. quia alterum delicias alterum glo-
 riā redolent. Non absq; amictu lineo incedere. sed praesidium uestium line-
 arum non habere. Laudabile est. Alioquin ridiculum & plenum dedeco-
 ris est. referuntur marsupio quod sudarium oreriumq; non habes gloriarī.
 Nec rusticus & tantum simplex frater ideo se scem putat. si nihil nouerit.
 nec peritus. aut eloquens in lingua ex ista & scitatem. multoq; me-
 lius est duobus imperfectis. rusticitatem scem habere. quam eloquen-
 tiam peccatricem. Vir religiosus numquam uino redoleat. ne audiat
 illud philosophi. hoc non est osculum porrigere sed propinare. Quic
 quid in ebriat. & statum mentis euerit. similiter fugiamus ^{ut uenenum.} uinum.
 Nec hoc dico qd a nobis di creaturae damnetur; si quidem & dñs uini po-
 tator appellatus est. & timotheo dolente stomachum modica uini
 sorbitio relaxata est; sed interdum modicum ob ablati & ualitudi-
 nis & corporis qualitates exigimus in potando; quod si sine uino ar-
 deo. & ardeo adolentia & in flammor calore sanguinis. & si
 culento ualidoq; sum corpore. Libenter carebo poculo in quo sump-
 tio ueneni est // Pinguis uenter. non gignit sensum tenuem. Tan-
 tum tibi ieiuniorum impone quantum ferre poteris. sint purae. castae.
 simplicia. moderate. non supstitiosa ieiunia. Quid prodest oleo
 non uesci. & molestias quasdam difficultatesq; ciborum querere.
 caricae. piper. nuces. palmarum fructus. similia. mella. pistacia.
 tota horum cultura uexatur. & cibario non uescamur pane. w

MON
 n psumat qd ex
 simplicitate n sua

MON
 qm vnu modate de
 sum a mocho
 MON

Idem lege hoc
 diligenter modice

MON
 con ventis Inguues
 Ieiunio

MON.
Cave ne rumusculis hominum aucuperis.

Alios ferunt contra rerum hominumque naturam aquam non bi-
bere nec uesci pane. sed sorbiciunculas delicatas. & contrita holeru
belarumque; sucos. non calice sorbere sed conca; fortisimum est ieu-
nium aqua & panis. sed quia gloriam non habet. & omnes de pane
& aqua uiuimus. quasi publicum & commune ieiunium non putatur.
Cave ne rumusculis hominum aucuperis. ne offensam dei populorum
laude commutes. Si adhuc inquit apud hominibus placere. Christi seruus
non es sem. Desit placere hominibus. qui seruus factus est Christi. Per
bonam & malam famam a dextris & sinistris Christi miles greditur. nec
laude extollitur. nec uituperatione frengitur. non diuitis tumet.
non contemnitur paupertate. & laetitiam contemnit & tristitiam.
per diem sol non urit eum. neque luna per noctem. EXPLICIT.

INCIPIT AD HELIODORUM MONACHUM

Quid facis monache in paterna domo? ubi uallum. ubi fossa. ubi
hiemps acta sub pellibus? ecce de caelo tuba canit. ecce cum nubi-
bus debellaturus orbem imperator armatus egreditur. ecce bis
acutus gladius ex regis ore procedens ob uia quaeque melior. Et tunc
cubiculo ad aciem de umbra egrederis ad solem; corpus ad sudum tu-
nica loricae onus non suffert. Caput operatum linteo. galeam recu-
sat? mollis otio manus. durus exasperet capulus; Et ideo licet spar-
so crine & scissis uestib; ubere quibus nutri eret mater ostendat.
licet in lumine pater iaceat. per calatam perge patre. sicis oculis

21
ad uexillum crucis euola; P^{ri}slatis genus est in hac re eē crudelem?
ueni & postea dies. quo uictor reuertaris in patriam. quo hierusalē
caelestem uir fortis coronatus incedas; tunc municipatum cum pau
lo capies. tunc parentib: eiusdem ciuitatis ius p^{er}das. tunc & promero
gabis. qui ut uinceret in caui. Scripturae p^{re}cepit parentib: obse
quendum. sed quicumq: eos sup^{er} xpm amat. p^{er}dit animam suam; facile
rumpit haec uincula amor xpi. & timor gehennae; Gladium tenet hos
tis ut me perimat. & ego de lacrimis matris cogitabo. ^u propter patrē
militiam desinem. cui sepulturem xpi causa non debeo? quam & iam omni
bus eius causa debeo? Aris iste p^{ri}slatis quo fides quattur. euangeli
ri & undendus est muro. Mater mea & fr^{at}r mei hi sunt qui faciunt uolun
tatem patris mei qui in caelis est; si credunt in xpo. faueant & mihi
p^{er} eius nomine pugnaturus; Si non credunt. mortui sepeliant mor
tuos suos. Aduersarius noster tamquam leo rugiens aliquem de
uocore querens circuit. & tu pacem putas. ^u & tu frondosae arboris
tectus sub umbraeculo. molles somnos futurus p^{er}ceda carpis. inde a
uaria conatur intrumpere. inde uenter meus uult mihi d^{is} esse
pro xpo; compellit libido ut habitantem in me spm sem fugiem. ut
templum eius uiolem; p^{er}sequitur me inquam hostis. cui nomina mille.
mille nocendi artes sunt. & ego infelix uictorem me putabo dum capior. ^u
P^{er}fectus seruus xpi. nihil p^{ro}ter xpm habet; Alioquin per
fectus non est; & si p^{er}fectus non est. cum se p^{er}fectum fore dō

mon

pollicitus sit. antementitus; ^ē O autem quod mentit^{ur} occidit animā. Monachus in patria sua honorem non habet; Et ubi honor non est. ibi contemptus est; Ubi contemptus. ibi frequenter iniuria. Ubi autem iniuria. ibi indignatio; Ubi indignatio. ibi quies nulla. Ubi quies non est. ibi mens a proposito saepe deducitur. Ubi autem p^{er} iniquitatem aliquid auferitur ex studio. minus fit ab eo quod tollitur; & ubi minus est. p^{er}fectum non potest dici. Ex hac supputatione. illa summana nascit^{ur}. monachum p^{er}fectū in patria sua esse non posse; p^{er}fectum autem non esse delinquere est. O desertum xpi floribus uernans. O solitudo in qua illi nascunt^{ur} lapides. de quibus in apocalypsi ciuitas magni regis struitur. O heremus familiaris deo gaudens. Quid agis monache in seculo. qui maiores mundo. quam diu te tectorum umbrae premunt. quam diu fumus harum urbium. ^{ut} carcer includit. paupertatem times. sed beatorum pauperes xpi appellat. Labore terreris. sed nemo athleta sine sudoribus coronatur. De cybo cogitas. sed fides famem non sentiat; & super rudam melius humum exesa ieiunio membra concludere. sed dñs tecum iacet; Squalidi capitis horret inculta caesaries. sed caput tuum xpi est; In finita heremi vastitas terrae. sed tu in paucis mente deambula. Quotiens cumq; illuc cogitatione transieris. totiens in heremo noneris; Scabrae sine balneis adhaerit cutis. sed qui in xpo semel lotus est. non illi necesse est iterum lauare. & ut breuiter ad cuncta apostolum audias respondentem. non sunt condigne passionis huius temporis ad futuram gloriam

mon

quaere uelabit in nobis. Delicatus ^{hinc} est si hic uis gaudere in seculo. & postea regnare cum xpo. Omnes enim dormiemus. sed non omnes immutabimur. Scis enim in resurrectione ueni & promissa mutatio. quae quidem & in hac uita intellegi potest. quando exuimus uelere homine & induimur nouo. qui renouatur in cognitione secundum imaginem creatoris. quando contemplantes gloriam dñi in eadem imagine transformabitur quasi a gloria in gloriam; nec est tempus ullum quod non mutetur sps. praeteritorum obliuiscens. & in futuro se extendens. cum interior homo noster renouatur de die in diem.

CONTRA MORTEM

AD EURIAM

Multa iuuenes seruientes dō & celeriter ex ha luce migrauerunt. Ita uiam dñi gressu praecipiti cucurrerunt. ut in breui uitae spacio tempore uirtutum multa complerent; atq; utinam praeeconomia iuuenum imitarentur senes. & rugosa senectus redderet quod sponte offert adulescentia. Honoris patrem tuum. sed site a uero patre non separaret; tam diu scito sanguinis copulam. quam diu illesuum no uerit creatorem. Dolendum est non quaerere homines aeterna que certasunt. & sperare p certo temporalia quae multos & non habere uideas. & cum habuerint pdidisse; Quod si dixerit quis cui dimitto tantas diuitias. responde; xpo. qui mori non potest; quem habeo inquit heredem. ipsum quem & dñm. Contristabit pater. sed laetabitur xps; Lugebit familia. sed angeli gretulabunt. faciat

MON

MON

MON

LAUS

MON

MON

MON

pater quod uult de substantia sua. non est eius cui natus est. sed cui re-
natus. & quategrandi proelio redemit sanguine suo. Studeamus
imitare uiros illos quibus est pallor ex ieiuniis. elemosinae in pau-
peres. obsequium in seruos dei. humilitas & cordis & uestium. atque
incunctis sermo de conuictus. Non querunt in xpianis initia. sed
finis. Paulus male coepit. sed bene finiuit. Iudae laudant initia.
sed finis prodicione damnatur. Non & h nei ignes. non uulc ani tel-
lus. non uestulus olimpus. quae tantis ardoribus aestuant. ut iuueniles
medullae. uino plenae. & dapibus inflammatae. Auaritia calcat
aperis que. & cum mar supio deponit. Maledicam linguam. indictum
emendat silentium. Cultus corporis. & habitus uestium commuta-
tur. Omnia alia peccata extrinsecus sunt. & quod foris est facile
abicitur. sola libido insita ad obliuionem procreationem. si fines
suos egressa fuerit redundat in uitium. & quadam lege naturae in-
costrum gestit erumpere. Grandis ergo uirtus est & sollicitudo
diligentiae. superare quod natus sis. in carne non carnaliter uiuere.
tecum pugnare cotidie. & inclusum hostem arci. ut fabulae ferunt
centum oculis obseruare. In seruo dei non corporis cultus. sed
animi uigor queritur. quae carnis infirmitate fit fortior. nihil
sic inflammat corpore. & titillat membra genitalia. quomodo
indigestus cibus. ructusque conuulsus. Quicquid seminarium
uo luptatum est. ut uenenum uitandum est. Parcus igitur cyb;

Aluinar temp et
melus est cocti
illa opima est q
cupitops. arua
tibi onendum. il
guentorem. se
omni magnus &
Uentatio haberi d
in pceptum est
in gona sine &
pctudum pelli
defendere potest.
appellat est tu
et sarum est. h
dri meo gremiu
INCISIT
Non ex pedit o
da gro reu
alud uestimenta
terribis. hica
dubis homin
uol rex aff

23
fluenter semp esuriens. triduanis ieiunius p̄ceferatur. Multū
melius est cotidie parum. quam raro satis sumere. Pluuia
illa optima est quae sensim descendit in terras. Subitus & nimius imber.
in preceptis arua sub uertit. Quando comedis. cogita q̄d statim
tibi orandum. ilico legendum sit. Non queret in monacho lin
guae nitorem. sed animi pietatem. Apud religiosos enim solē
cismus. magnus. & uitium. turpe aliquid uel narrare uel facere.
Veneratio habenda est non uerbosa rusticitas. sed sc̄a simplicitas. MON
Dñi p̄ceptum est. qui habet duas tunicas deſ non habenti. q̄o si sc̄i
ae frigore sint & alpinae nives. quae non duab. aut trib. tunicis sed
iux pecudum pellib. repelluntur. Quicquid ergo corporis n̄ra
defendere potest. & humanae succurrere inbecillitati. hoc una
appellanda est tunica. Et quicquid in presentib. alimentis ne
cessarium est. hoc unius diei uictus appellatur. Unde iube
dñs ne cogitemus de croſtano. id est de futuro tempore. XIII

INCIPIT AD EUSTOCHIUM

Non expedit adprehensō aratro respicere posterum. nec
de agro reuerſi domum. nec post xp̄i tunicam ad tollendū
aliud uestimentum delecto descendere. Stadium est haec uita MON
mortalib. hic contendimus ut alibi coronemur. Non querit MON
diabolus homines in fideles. non eos qui foris sunt. & quorū
carnes rex assyrius in olla succendit. sed de ecclesia non pene

festinat; Escae eius secundum abbacuc p ph & lam electi sunt? Iob sub
uertere cupit. & deuoto iuda ad cribrendo raptos expolit potesta
tem. Non sinas cogitationes malas crescere in corde tuo. nihil in te
babillorum. nihil confusionis adolescat? dum paruus est hostis.
interfice; nequitia elidatur in semine. & quia impossibile est in sen
sum hominis non intrare notum medullarum calorem. ille laudat. ille predi
catur beatus. qui cogitationes suas statim ut coeperint interficit & elidit
ear ad perniciem. P & no autem exco xps.

SINTIN TIAGENERALIS AD EUANGELIUM PRIMUM.

Doctus orator plures sermones paucis uerbis aperit. & quasi la
tis simos terrarum situs in breui tabella depingit. non extendens
spatia sensuum atq; tractatum. sed quibusdam punctis atq; compen
diis infinita significans. Imperitia confidentia. eruditio timore creat.

INCIPIT PAULAE ET EUSTOCHII. AD MARCELLUM.

Quod solum absentes facere possumus querulas fundimus preces.
& desiderium nostrum non tam flelibus quam heulacibus contestamur;
Uae illi homini qui latas porticus & aurota laquearia miserorum paenis
& pauperum labore extruit. ut uile corpusculum & esca uermium
mox futurum praediosius inambulal. & quasi mundo que quam pos
sit ee ornatus. tecta magis uelit aspicere quam caelum. Non est
d & no heres. uerum dicere. Parentes aut filii. non est laus si se di
ligunt. scelus est si se oderint. Querulum est seruorum genus. &

MON

GEN

GEN

GEN

quantū cumq; dederis: semp minus est; non enī considerant de quanto. sed
 quantum datur; doloremq; suum. solis qđ possunt obtrectationib; conso
 lantur. Bona conscientia. nullius oculos fugit. Dubium non est
 eum non bene uiuere. qui male de omnib; suspicat. Omnes pene homines
 uitae suae fauent. & quae propria faciunt uoluntate. ad naturae re
 ferunt necessitatem. Semp uirtutes sequitur inuidia. feruntq;
 summos fulgure montes. Nec mirandum est de hominib; cum etiā dñs
 noster pharisaeorum zelo sit crucifixus; Haec est inuidi hominis con
 suludo. ut dum emulum ledere nitatur. magis in semetipsum p proprio
 furore bachelur. Melius est inimicitias hominū infidelium subire
 p peluas. quam di offensam amicitiae uoxis prouocare.

GEN
 GEN
 GEN
 GEN
 GEN

AD RUFINUM

Multū in utramq; partem crebro famamentat. & tam de bonis mala
 quam de malis bona falsorum ore concelebrat. Dubium non est
 qđ eum manifesta non lateant. qui prudenter etiam abscondita deprehē
 dit. Apud xpianos non qui patitur. sed qui facit contumeliam mi
 ser est. Nihil magis xpianus studeat uitare quam tumentem & erēc
 tam ceruicem. di contra se odium prouocantem.

XVII
 GEN
 GEN
 GEN
 GEN

CAPITULUM DE LAUDE CUIUSDAM VIRI SENIS

Quis senecutem. & caput ad xpi similitudinem candidum. dignis
 uocibus praedicat. ecce iam centenarius a latum circulus
 uoluitur. & tu semp dñi precepta custodiens. future beattudine

irt: lobos
 & potest
 nihil uice
 est hostis.
 est in sen
 ille laudat. ille p
 ictio & elu
 LIU ERAN
 & quasi la
 in extens
 comper
 moreretur
 & illu
 uis ptece
 tates tamur
 ny ptenis
 rium
 quam pos
 non est
 is si sedi
 genus. &

uitae per presentium exempla meditaris. Oculi puro lumine uigent.
pedes inprimunt uere uestigia. Auditus penetrabilis. Dentes candi
di. uox canora. corpus solidum & succi plenum. canis cum robore discre
pant. uirtus cum aetate dissentit; non memoriae tenacitatem &
in plerisque cernimus antiquior senectate dissoluta. non calidi acu
men ingenii. frigidus sanguis obtuldit. aut contracta rugis fa
ciem arata frons aspexit. non denique tremula manus. percur uos
caerere tremites. errantem stilum ducit.

.xviii

INCIPIT DE ELEMO SINIS

Quis eloqui potest diuersas hominum infirmitates. truncas
nares. effoscos oculos. semiustos pedes. luridas manus.
tumentes aluos. exile femur. crura turgentia. & exaesis ac
putribus carnibus uermiculos bullientes. Felix ergo est qui ho
rum infirmitates non despicit. qui his propria seruit manu.
Sunt quidem multi diuites & religiosi. qui talibus obsequuntur
pecunia non manu; qui quidem reprobandi non sunt. nec teneri
tudo animi in fidelitas interpretanda est; sed sicut inbecillitati
stomachi uenia danda est. sic profecto mentis ardor in caelum
laudibus eleuandus; magna fides ista contempnit. Ille enim quem
despicimus. quem uidere non possumus. ad cuius inturtum uomi
tus erumpit. nostri similis est. de eodem nobis cum formatus.
Luto. isdem compactus elementis; quicquid patitur & nos pati

111

possumus. Uulnere eius estimemus propria. & omnis animae in alteru.
 duritia. clementia in nos in se ipsos cogitatione frangatur. Vir fide
 lis & ardentis fidei. dispensationem pecuniae & cautam distributionem.
 genus infidelitatis putat. Non enim alius elemosinam distribuere. sed
 suis pariter effusus ipse pro christo stipes optat accipere. Habes oper. facile
 tibi est subsidia ministrare. quod luxuria parabat. uirtus in sumat. iam
 incanuit caput. tremunt genua. dentes cadunt. uicinia est mors in fo
 ribus. Designat rugosa facies. uelimus. uolumus. senes sumus. Pa
 remus nobis uaticum quod longo itinere necessarium portemus no
 biscum. quod inuita dimissuri sumus. immo proxiimitatem in caelum.
 quod nisi fecerimus terra sumptura est. Recordemur uiduae saepe
 tenae quae & suae & filiorum salutem. heliae pretulit famem. & ipsa noc
 temortura cum filio. super stratem hospitem relinquebat. malens uitam
 perdere. quam elemosinam quae in pugilla farris. seminarium sibi mes
 sis dominicae preparabat. Farina seritur. & olei capsacis nascitur.
 in iudaea frumenti penuria. granum enim tritici ibi mortuum fuerat.
 & in gentium uidua olei fluentia manabat. Illis tribu e elemosinam.
 qui non fasides aues. sed cibarium panem comedant. non qui auriant
 luxuriam. Intellege super egenum & pauperem. Omni potestate
 da. sed maxime domesticis fidei; Nudum uesti. esurientem ciba. e
 grotantem uisita. Quotiens cumque manum extendis. christum cogita.
 Caue ne mendicante domino. tu alienas diuitias augeas. Vere laudanda

DEELEMOSINIS.

DEELEMOSINIS.

DEELEMOSINIS.

& stupenda diuinae dexterae mutatio est. quando non solum uiros mo-
biles. sed & iam matronas tanto cernimus feruore conuerſa. ut illae
quae prius in munditias platearum ferre non poterent. quae eunuchorum
manibus portabantur. & inaequale solum molestius transcendebant. qui-
bus & serica ueſtis oneri erant. & solus calor incendium. postea sor-
diditate & lugubres. uel lucernas concipiunt. uel succendunt focum.
pauimentum uerrant. mundant legumina. holerum fasciculos infer-
uentem ollam deiciunt. adponunt mensas. calices porrigunt. effundunt
cibos. huc illucque discurrunt. & certe in monasterio inter uirginum
choros habitant. quibus huiusmodi ministeria explenda relinquuntur.
tamen nolunt uinci ab his labore corporum. a quibus uirtute animi
non uincuntur. **INCIPIT AD MATREM ET FILIAM**

Interdum uirgo filia auidua matre diuiditur. & in una urbe diuisis
habitant cellulis. ac pro custodiendis facultatibus praesules sibi cle-
ricos sumunt. ut maiore de decore iungantur alius. quam a se fue-
runt separatae. **DE LAUDE PAULINI**

Si cuncta corporis mei membra uerterentur in linguas. & omnes
artus humana uoce resonarent. nihil dignum tanti uiri uir-
tutibus dicerem. Nobilis est genere. sed multo nobilior scititate.
Potens quondam diuitiis. sed nunc Christi paupertate insignior. Inopia
prelulit opibus. & auro tecta fulgentia in formis luti uilitate mu-
tauit. Cui ad omnium uirtutum testimonium hoc solum sufficit.

quod omnes suos pauperes. paup ipse dimisit. Cui uere quod pollici-
tus est dñs. reddit in presenti. Nam qui unius urbis contempsit gloriã.
totius orbis opinione cælebratur. Sicut enim inter multas gemmas
preelsiosissima gemma micat. & iubar solis paruis simus. stellarũ ignicu-
los obruit & obscurat. Ita aliorũ uirtutes ille sua humilitate superat. mi-
nor factus est inter omnes. ut omnium maior fieret. quanto se plus deie-
cit. tanto magis subleuatur a xpo. Latet & non latet. fugiendo gloriam.
gloriam meretur. quæ uirtutem quasi umbrem sequitur. & appellator
sui deserens. appellat contemptor.

INCIPIT AD PRINCIPIA AD UIRGINEM

xxxii.

Defecerunt saræ muliebria. & ideo abraham ei subicit & dicitur
a deum. Omnia quæ dicit tibi saræ. audi uocem eius. Illi defecerunt
muliebria. tum quã habuisti sexus. Sexus deuoret a uirgine. xpm
portat in corpore. Lam possidet qd futuræ est. rebecca pgit ad dñm. & eius
responsione condigna audit oraculum. Duo gentes in utero tuo sunt. &
duo populi de ventre tuo diuidentur. Illa duo generet dissidentes. tu
unũ cotidiæ concipis. par turis generes. Unione fecunda maiestata
multiplicem. trinitate concordem. Anna filia fanuhelis in templo. tem-
plum efficit di. Cotidiano ieiunio caelestem inuenit panem. Judith con-
fecta ieiunio & habitu lugubri sordidata. caput futuræ resurrectionis
uirorem in te nobis dñs ostendit. ut peccati nesciamus eẽ adhuc. ceteri ui-
uentes premeditantur in carne iustitiæ. qd tu in adulescentia in aliena

ad late mentis. & quamquam multas istam corporis uirginitatem. & uia
peccatoribus euenire uideamus. tamen illis hoc diabolus ministrat ut
peccent. tibi dicitur prestat ut gaudeas. In omni proposito. in omni gradu
& sexu. & boni repperiunt & mali. Malorum condemnatio. Laus bonorum est.
Speculum mentis est facies. & tactus oculi cordis fatentur archana.

AD HELE UIDIUM

Graecanarrata historia. cum quidam uulgo esse ignotus. & nihil boni
posset facinoris excogitasse consilium quonobilis fieret. dianae
incendisse templum. & nullo prodente sacrilegium ipsum in medio p
cessisse clamitantem. se incendium subiecisse; sciscitantibus ephesi prin
cipibus quam ob causam hoc facere uoluisset. respondisse. ut quia bene
non potuerem. male omnibus innotescerem. Difficile factum est glo
riam uirtute superare. & ab his diligi quos praecedas. Paruulus gar
riens atque babbuciens. linguae offensione fit dulcius. Grauius est
sustinere quem uolis. quam desiderare quem diligit. Grauidis uirtus
est pressam malis innocentiam non dolere. nec periclitari fidem in eo
quod se uideat iniuste sustinere quod patitur.

ITEM AD HEBIDIAM

Omnes diuitiae de iniquitate descendunt. & nisi alter perdidit.
alter non potest inuenire. Unde illa uulgata sententia mihi uide
re uerissima. Diues aut iniquus aut iniqui heres. Primo adulator
blandus inimicus est.

AD EUANGELIUM DE MELCHI

SEDECH

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

GEN

Suas electionis interdum stupet admysteria scripturarum sicut
 ait demelchisedech. sup quomultus nobis sermo est & interpretabi
 lit. & alibi. O altitudo diuitiarum sapientie & scientie di & reliqua.
 Quanto magis nos uermiculi & pulices. solam debemus scientiam
 in scientia confiteri. **ITEM AD VIGILANTIUM**

CLER

Sicut ad proprias iniurias patientes ee debemus. Ita si aliquem uide
 rimus in iniuriam di ore sacrilego blasphemantem. illic tenere
 patientiam non debemus. sed resistere sacrilego. & os blasphemum ue
 ritatis responsione dampnare. recordantes scam inexcundiam. auste
 ritate heliae. Zelum simonis cananei. petri seueritatem Annaniam
 & saphiram trucidantis. pauliq; constantiam qui helenium magum ui
 is dni resistentem a eterna caecitate dampnauit. Non est enim crude
 litas pro do. sed pietas. Quisq; multorum tractator legit opuscula
 debet ee sicut probatus nummularius. ut si quis summus adulter est
 & figuram caesaris non habet. nec signatus moneta publica reprobetur.
 Quia autem xpi faciem claro preferat lumine in cordis marsupio recon
 datur. Non enim preiudicata doctoris opinio. sed doctrinae notio
 ponderanda est. sicut scriptum est. Omnia probate. quod bonum est tene
 te. hoc tamen de commentatoribus dictum est. non de canonicis scriptu
 ris quib; indubitata fides conuenit adhiberi. Quidam officium
 clericatus. genus antiq; militiae putant. & lucro seculi in xpi querunt
 militia. Hospicium clerici aut raro aut nunquam mulieru pedes

GEN

SACRO

CLER

CLER

CLER

CLER

tenent; omnes puellas & uirgines xpi. aut aequaliter diligat. aut aequaliter ignoret; Numquam sub eo tecto maneat. nec in p[ro]p[ri]a castitate confidat. quia nec dauid sanctior. nec salomone potest e[ss]e sapientior.

CLER

Et grotanti clerico se[mp]r quilibet frater assistat. & germana ut mater aut p[ro]bat[us] quaelibet apud omnes fidei. Periculosae ei ministret. cuius uultum frequenter attendit; scim[us] quosdam conualuis se corpore. & anima aegrotare coepisse. Si clerico p[ro]p[ri]e officium suum. aut uirgo aut uirgo requirenda est. Numquam solus intro eat. talesq; habeat socios quorum contubernio non infametur. Id est qui non uestib; sed morib; ornentur. Solus cum sola & absq; arbitris non sedeat. Caueat omnes suspiciones.

SACR

Aliquid p[ro]babiliter fingi potest. ne fingatur antequam. Gloria ep[iscop]i est pauperum opib; providere. Ignominia omnium sacerdotu[m] propriis studere diuitis.

CLER

Frequenter multis sudorib; hereditas cassa expellitur. minori labore margaritum xpi emi poterit.

SACR

Non confundant opere sermonem doctoris. ne forte cum in ecclesia loqui coeperit. tacitus quilibet respondeat. Cur haec ipse non facis. Delicatus magister est.

SACR

qui pleno uentre de ieiuniis disputat; Accusare auariciam & latro potest; sacerdotis autem mens sensusq; concordat.

Et p[ri]m[us] sacerdotes se sciunt e[ss]e non dominos; Honorent clericos quasi clericos. ut & ipsis a clericis. quae ep[iscop]i sunt deferantur; Scitum est illud oratoris dominici; Cur ego te inquit habeam ut principem. cum tu me non habeas ut senatorem. quod aaron & filios eius. hoc ep[iscop]um & p[ro]bros nouerimus. Unus d[omi]n[us]. unum

28
templum. unum sit & iam sacerdotium. Recordemur semper quid apostolus
petrus precipiat sacerdotibus: dicens. pascite eum qui in uobis est gregem
domini prouidentes non coactos sed spontaneae secundum dominum. neque turpis lucri
gratia. sed uoluntari e. neque ut dominantes in clericis. sed forma facti
gregi. Sermo sacerdotis scripturarum sale conditus sit; loquente eo
in ecclesia non clamor populi. sed gemitus suscitetur; lacrimae auditorum.
Laudes eius sunt. Verba uoluerit & celeritate dicendi. apud imperitum
uulgus admirationem sui facere indoctorum hominum est. Ad trita frons
interpretatur sepe quod nescit. & cum aliis sua serit sibi quoque usurpat
scientiam. Nihil tam facile quam uilem plebiculam & indoctam conci
onem linguae uolubilitate decipere? quae quicquid non intellegit plus mi
notur. Sunt qui pauperibus rem pauperum tribuunt. ut amplius accipi
ant. & sub praetextu elemosinae quaerunt diuitias. quae magis uenatio
appellanda est quam elemosina? Sic bestiae sic aues capiuntur & pisces. mo
dica in hamo esca pontur. ut matronarum in eos saeculi pro rogentur.
Melius est non habere quam tribuam. quam impudenter polere quod dem.
Multa aedificant parietes. & columnas ecclesiae subtrahunt; marmore
nitent. auro splendent laquearia. gemmis altare distinguunt. & minist
rorum christi nulla electio est. Non ores in angulis platearum. per eorum
iter precum tuarum. frangat aure popularis. Melius est enim dominum habere
factorem quam aspectus hominum. Habes prudentiam. iustitiam.
temperantiam. fortitudinem. His plagis caeli includere. haec te quadrigae

SACR

MON

CLER

SACR

CLER

CLER

CLER

uelut aurigam xpi ad me tam concitum fueret. Nihil in hoc mundo
preliosius. nihil hac gemmarum uarietate distinctius. Ex omni par-
te decoreris cingeris atq; protegeris. & ornamento tibi sunt & tuta-
mina. & gemmae uertuntur in scuta. Caue ne aut linguam aut aures
habeas prurientes. Idest ne aut ipse alius detrahas. aut alios audias
detrahentes. Neq; uero illa iusta est excusatio. referentibus alius iniu-
riam facere non possum. nemo in uito auditori libenter refert. Sagitta
in lapidem numquam figit. interdum resiliens percutit dirigentem; Dis-
cat obtrektor dum te uidet non libenter audire. non facile detrahere.

CLER

Stude non solum oculos tuos custos seruare. sed & linguam. Numqua
de formis mulierum disputes. nec alia domus quid agatur in alia. per te
nouerit. Homo religiosus omnium xpianorum domos debet amare quasi
pprias. & ita se agere. ut consolatore eum potius in meroribus suis quam conui-

SACR

CLER

CLER

uam in prosperis nouerit. Facile contemnitur clericus. qui saepe uocatus
ad prendendum ire non recusat. Numquam prelatentes. uero accipiamus ro-
gatu. nescio quo enim modo & iam ipse qui deprecatur ut tribuat. & mirum
modum cum acceperis uiliorem te iudicat. & mirum in modum. si rogantem

CLER

SACR

contempseris. plus mixtur. Vir religiosus procurator & dispensator
domorum alienarum atq; uillarum esse non potest. qui & iam proprias iubet
contempere facultates. Amico quippiam recipere turpe est. ecclesiae fructu
dare sacrilegium est. Accepisse pauperibus erogandum & esurientibus
plurimis. ut cautum uelle esse uel timidum aut quod aptissimi sceleris est.

aliquid inde subtrahere omnium peccatorum crudelitatem superet. Ego fa-
 me torqueor. & tu iudicas quantum uentri meo satis sit. Aut diuide sta-
 tim quod acceperis. aut sitim idus dispensator es. dimitte largitori ut sua
 ipse distribuatur. Nolo sub occasione mea sacculus tuus plenus sit. Nemo
 melius mea seruare potest. Optamus dispensator est. qui nihil sibi reser-
 uat. Uae illi homini qui uestem non habens nuptialem ingreditur ad caenam.
 nihil superest nisi statim audiat. Amice quomodo huc inuesti. & illo obmu-
 tescente dicat ministris. Ligate illum manibus & pedibus & mitte eum in
 tenebras exteriores ibi erit fletus & stridor dentium. Uae illi qui accep-
 tum talentum in sudario ligans celeris lucra facientibus. hoc tantum quod
 acceperat reseruauit. Illico indignantis domini clamore feritur. Serue
 nequam quare non dedisti pecuniam meam ad mensam. & ego ueniens cum
 usuris exegissem eam. id est deposuisses ad altare quod ferre non pote-
 ras. Dum enim tu ignauus negotiator denarium teneris. alterius locum
 qui pecuniam duplicare potuit occupasti. Sicut is qui benemini straxerit bo-
 num gradum sibi acquirit. Ita qui indigne ad calicem domini accedit. reus
 erit corporis & sanguinis domini. Non facit ecclesiastica dignitas. christianum.
 Cornelius centurio adhuc aethnicus dono sancti spiritus inundatur. Presbiter
 ros danhel puer iudicat. Amos roborum more distinguens repente
 propheta est. Dauid pastor eligatur in regnum. minimum discipulorum
 ihesus amat plurimum. Inferius fixer accumbes. ut minore ueniente.
 sursum iubearis ascendere. Super quem requiescit dominus nisi super humile.

CLER

CLER

CLER

CLER

In hoc mundo
 Ex omni par-
 te sunt & cetera
 quam aut aures
 et alios audias
 rebus alius in u-
 re fert. Sagit
 dirigentem. Dis
 achel et cetera
 quam. Num qua
 in alia parte
 ab amore quasi
 ius quam conui-
 saepe uacat
 accipiamus ro-
 buat. Amira
 in. si rogantem
 dispensator
 in propria subel
 ecclesia fricu
 letur emibus
 nini sedens est

aliquid & tremementem uerba sua; Cui plus creditur plus ab eo exigitur.
& potentes potenter tormenta patiuntur. Non est facile stare loco pauli.
tenere gradum petri iam cum xpo regnantium. ne forte ueniat angelus
qui scindat uelum templi tui. qui candela brum tuum de loco moueat. Aedi-
ficaturus turrem futuri operis prius sumptus supputa. In fatuatum sal ad
nihilum uale est. nisi ut mittat foras & a porcis conculcetur. Monachus
si ceciderit. onclit pro sacerdos. pro sacerdotis lapsu quis rogaturus est. De
trimentum pecoris. pastoris ignominia est.

ITEM AD DAMASUM

Beatitudinis tuae interrogatio. disputatio fuit. & sic quaesisse quaeren-
dam uiam. est dedisse quaesitis. Perdit auctoritatem dicendi. cuius
sermo opere destruitur. Innocens absque sermone conuersatio sacerdotis.
quantum exemplo prodest. tantum silentio nocet. Latro tu enim canis & ba-
culo pastoris. luporum uerbis deterrenda est. Uinolentia scurrorum & commes-
satorum est. non sacerdotum. In uino enim luxuria. in luxuria uoluptas. in
uoluptate impudicitia est. Non moritur. quisque uicturus occiditur.

SENTENTIAE CLERICALES ET MONACHILES

Refert ambrosius origeniem numquam cibum sine lectione sumpsisse.
numquam uenisse somnum nisi unus ex tribus sacris litteris personaret.
hoc eum diebus egisse ut noctibus. ut electio orationem susciperet. & or-
atio lectionem. Quid nos uentris animalia tale unquam fecimus. uel quos
si secunda hora legentes inuenerit. oscitatus manu faciem defricantes.

CLER

CLER

SACR

SACR

SACR

SACR

MARTYR

contra nemus stomachum & quasi post multum laborem. mundialibus rursus
 negotiis occupamur. Præsertim tunc proxienda quibus onerata mens premitur;
 pudet dicere de frequentia salutandi. qui aut ipsi cottidie alios uisitamur.
 aut ad nos uenientes celeros expectamus. deinceps itur in uerba. Sermo
 teritur. absentes lacerantur. uita aliena describitur. & mordentes in
 uicem consumimur ab inuicem; tales nos cibis & occupat & dimittit.
 Quapropter quia multum iam uitae spatium transiimus fluctuando. &
 nauis nostrae nunc procellarum concussa turbidine. nunc scopulorum illisi
 one proforata est. quam primum licet quasi quendam portum secretarum
 intremus. ubi cibarius panis & holus nostris manibus inrigatum. lac de
 liciae rusticae. uiles quidem. sed innocentes cibos prebeant. Ita uiuen
 tes. non ab oratione somnus. non saturitas alectione reuocant. Si aes
 tus est. secretum arboris umbræ prebet. Si autummus. ipsa aeris tem
 peries & stræta subter folia locum qui & is ostendunt. Vere ager depin
 gitur floribus. & inter querulas aues. psalmi dulcius cantabuntur.
 Si frigus fuerit & brumalis. ligna non coemam. calidus uigilabo ut
 dormiam. certe quæ sciam uilius non algebo. Ita ergo agamus. ut cum
 paupertate ista caelorum regna mutauerint. erumpamus in uocem.
 quidem mihi restat in caelo. & tunc quid uolui super terram.

DE LAUDE AD MARCELLAM

O lo fernis de medijs reportatur hostibus. uicit uiros femina &
 castitas truncat libidinem. habituque repente mutato. ad uic

trices sordes redit. omnibus seculi cultibus melior est. Haec breuiter per-
strinxi. ut nec te peniteret sexus tui. nec uiros suum nomen erigeret.
In iniquorum condemnationem. feminarum in scripturis sanctis uita laudat.
O quam multi sunt senes & iudices israhel quos rex babilonis frigit in
sartagine. & quam multa esusannae quod interpretatur liliu. quae
candore pudicitiae sponso serua componunt. & coronam spineam mutant
in gloriam triumphantis. Quid pulchrius anima quae dei filia un-
cupatur. & nullos extrinsecus quaerit ornatus. Credit in xpo &
hac ambitione ditata pergit ad sponsum. eundem habens dnm quem & uirum.
Ubi pudicitia & scitias. ibi frugalitas. Ubi frugalitas. ibi damna ser-
uorum. Quicquid non tulerint. sibi ablatum putant. nec considerant
de quanto. sed quantum accipiant. Quid faciat in facie xpianae purpu-
ris saedecus & caerus sa quoque alterum ruborem genarum labiorumque
mentatur. Alterum candorem oris & colli. Ignis iuuenum. fomenta
libidinum. in pudicae mentis indicia. Quomodo flere potest pro pecca-
tis suis. quae lacrimis cutem nudat. & solem conuertit in faciem. orna-
tus iste non dñi est. uelamen istud. anti xpi est. Qua fiducia erigit ad
caelum uultus. quos creator non agnoscit. Aut loquendum nobis est
ut uestiti simus. Aut uestiendum ut loquamur. Quid aliud pollicemur.
& aliud ostendimus. Lingua personat castitatem. & totum corpus pre-
fert. in pudicitiam. Interdum animus dominarum. ex ancillarum
habitu iudicatur. falsus rumor. cito opprimit. & uita posterior

UIDUAL

UIDUAL

UIDUAL

UIDUAL

UIDUAL

UIDUAL

UIDUAL

31
iudicat de priore. Fieri quidem non potest. ut absq; morsu hominum uite
huius curricula quis p̄tenseat. Malorumq; solatium est. bonos carpere.
dum peccantium multitudine putant culpā minui peccatorum. sed tam
cito ignis stipule conquescit. & exundans flamma deficientib; nutri
mentis paulatim emortitur. Si anno p̄terito famamentata est. aut
sicerte uerum dixit. ces salutaum. ces sabbat & rumor. Luxuria ini
micado. inimica uirtutibus. p̄dit omnem paternę hereditatis substan
tiam. & ad presens uoluptate delinens. futurę cogitare n̄ sinit paupertatem.

AD SALVINAM VIDUAM

Loquimur ad eadem cuius faciem ignoremus. & uirtutes nouimus.
quam nobis fama commendat cuius uenerabiliorem pudicitiam adulescen
tia facit. Absit ut sinisterum quippiam delemihis suspicari liceat. sed
ex abundantia lubricam aelatem monuis se. p̄latas est. Quae dictu
rus sum montibus sed puellaribus annis dicta intellege. Viduaque
indelicius est. uiuens mortua est; hoc ille loquitur qualib; art; subicio
corpus meum & seruitutē redigo. ne forte cum alius p̄dicauerim ipse
reprobi; efficiar. Si ille timet. quis nostrum potest eē securus. w̄ si
dauid amicus dñi. & salomon amabilis eius. uicti sunt quasi homines.
ut & ruine nobis ad cautionem. & penitudinis ad salutem exempla
preberent. Quis in lubrica uia lapsum non timeat. w̄ Procul sint
a conuiuuis tuis fa. siles auer. crassae turtures. at tagionicus. & om
nes auer quib; amplissima patrimonia auolant. Nec ideo carnibus

UID

LXXX

UID

VIRG

R

no diligens
con elum carnu

uesci non puter. si aesu in Leporū & quadrupedum atq; ceruorum animantiū
et colentiā reprobet; Non enī haec pecudū numero. sed sua uitate gustus iudicat.
Comedant carnes quae carnib; seruiunt. quarū fauor disponit inco itū quae
ligatae maritis generationi aut liberis dant operem. quarū uteri portant
fetus. earum & intestina carnib; impleant. Tu uero quae in tumulo mariti
sepelisti omnes pariter uoluptates. quae litum purpuris sum & caerussa
a facie sup̄ne feretrum eius lacrimis diluisti. quae fur uam tunicam nigrosq;
calceos. candidatae uestis & auroctae. socci depositione sumpsisti. nihil habeas
neces se aliud nisi perseuere. Ieiuniū pallor & sordes. gemme tuae sint.
Plu. marū mollitiae. iuuenilia membra non foueat. balnearū calor nouum
adulescentulae sanguinē non incendat. Quaeso te ne generosa monita &
conueniens sermo p̄sonae. suspicionem tibi iniuriae moueat. & arbitreris me
oburgantis animo scribere non mentis. cuius uotum est tē scire quae
m̄ & uo. Tenere res in feminis fama pudicitiae est. & quasi flos pulcherri
mus cito ad leuem marcescit auroem. leuiq; flatu corrūpit. maxime ubi & as
consentit ad uitium & maritalis deest auctoritas. cuius umbrae tutamen uxori
ris est. Quid facit uidua inter familiae multitudines. inter ministrorū
greges. w̄ quos uolo contemnat ut famulos. sed ut uiros erubescat. Certe
si ambitiosa domus haec officia flagitat. praeficiat his senem honestis mori
b; cuius honor domine dignitas sit. scio multas clausis ad publicū forib;
non caruis se in fama seruulorū; quos suspectos faciebat aut cultus inmodi
cus. aut crassus corporis uitor aut ablas apta libidini. aut ex conscientia amo

UIRG

UID

UID

ris occulti securus animumor; qui & iā benedicti simulatus: frequenter erū
 pit in publicum. & conseruos quasi seruos despicit. Non ambulat iuxta ca
 lamistratus procurator. non histrio factus in feminā. non cantoris diaboli
 uenenata dulcedo. non iuuenis uulsus & nitidus; nihil artium scenicarū.
 nihil tibi in obsequium molle iungat. Habeslo tecum uidiuarū & uirginū
 choros. habeslo tui sexus solatium; ex ancillarū morib: saepe domine iu
 dicantur. Semp in manib: tuis diuina sit lectio. & tam crebre orationes:
 ut omnes cogitationū sagittae quibus adulescentia percussa solat. hu
 ius cernodi clipeo repellantur.

UID

R

no

UID

UIDUALIS VEL MONACHALIS

Pulchrum est illud architae tarentini ad uilicium negligentē. lam te
 inquit uerberibus enecas sem. nisi inuictus es sem? Inueni uiri iustitiam
 di non oportet. Quod de una perturbatione dictum est. ueseremus ad celere.
 sicut in uesei hominis est. & in rem non proficere xpiani. sic omnis caro con cu
 piscit quidem ea quae carnis sunt. & quibusdam in lecebris ad mortiferes
 animantū uoluptates trahit. sed uirū est uoluptatis ardorem maiore
 xpiani amore restinguere. & lasciuens iumentum frenis in aedie subiuga
 re; ut non libidine sed cibos desideret. & se sorem spm sem. moderato atq;
 composito portet in cersu. Cursum in sta pedib: ut hominē eē. ueris. &
 passionib: humanis nisi carueris subiacere. De eodem cuncta facti sumus
 luto. isdem compacti exordis; & in serico & pannis. eadem libido domi
 natur; nec regum purpuras timet. nec mendicantium spernit squalorem.

LXXXI.

Multoq; melius est stomachū tedolere. quam mentem; impere corpori.
quam seruire. gressū uacillare. quam pudicitia p̄dere. Nec statim nobis
paenitentiae subsidia blandiant. quae sunt infelicium remedia. Cauendum
est uulnus. quod duxerit cunctur. Aliud est in tegre naue & saluis merci
bus portum salutis intrare. Aliud nudum herere tabulae & crebris fluc
tuum recursibus ad aspensu saxa concludi. O uirgo xp̄i uolo tibi uenire
supbiam sed timorem. Onusta in cedis auro. Latro uitandus est; Magnis
inimicorum circumdamur agminibus. hostib; plenasunt omnia. caro
fragilis & cinis futurus post modicum. pugnat solacium pluribus.
Quamdiu hoc fragili corpusculo continemur. quamdiu habemus thes
aurum istū in uasis fictilib; & concupiscit sp̄s aduersus carnem & caro
aduersus sp̄m. nulla est certa uictoria. Raro sit uirginis egressus
in publicum. numquam ei causa deerit procedendi. si semp̄ quando ne
cesse fuerit procedat; sit eius moderatus cibus. & numquam uenter
explatur; Plurimae enī sunt quaecum uino sint sobriae. ciborū lar
gitate sunt ebriae; Omne peccatum actio est. Actio autem omnis
uoluntaria est. tam honesta quam turpis. Ergo uoluntarium est
omne peccatum; Tollit̄ excusationes. nemo peccat inuitus. Duo genere
sunt peccatorum. Alterum quod ex proposito. Alterum quod ex negle
gentia pendit; alterum palam uoluntarium est quia destinauimus fa
cere. Alterum aequē uoluntarium est. in quod pro lapsi sumus; Ut utq;
temptabo discernere. Ex proposito illud peccatum est. de quo faciendo

VIRG

VIRG

VIRG

VIRG

33
cogitamus. in quo ne quis intendit. quod instruxit. de quo apud se diuegit.
quomodo faceret. Aut negligentia uenit. ubi aliquis non quidem pecca
re proposuit. sed illud nimia sub oportunitate incidit. quamuis enumerare
renouerit. sic tamen se egit. ut possit multa facere quaenolit. hoc autē
uoluntarium tantū in se dedisse iuris errorem. Sunt etiam quorum
corpus innocuum est. & in mille facinorū formas. mens otiosa discurrat.
Pleriq; malu. non innocentia cessant. hi enī timidi. non innocentes sunt.
Difficile quis ad bonum. nisi ex malo transseat. Si adhuc malus es. & si
milibus parce. si eē desistis. quare alius locum emendationis abscidas.
quem tibi non abscedit alius. Ad sententia uitium fuit aliquando. nunc
mos est. Utrum non dicamus. nec audiamus. nihil inter est utrum en
dandum aut cibos interdicas. an domos diuitum. Quare unomodo hoc
promerenda est. Cum in clientela felicitis hominis potentisq; puenieris.
aut ueritas pdenda est aut amicus. Quosdam offendere est nosse.
hanc dic uttae tuae legem. ut nihil intersit iure ueris andixeris pol
licita. p pacta sunt ei quinullū grauius uinculum quam fidem iudi
cat. Multoꝝ nunc odia sub uultu. multoꝝ sub oscula latent. in oc
casionē dilatae sunt. proferent se non sic cideris. sed si atubaueris.
Quidam quosdam occidit inimicos. non quia habebat sed quia mere
bat. Et haec plerisq; fuit nocendi causa. Nocuisse inimicum est. quia
oderis ledere. quanto iniquius odisse quia leseris. Magnarū uiriū
est negligere ledentem. iniuriam qui uindicat. sentit. Humanus

melus. non familiaris sed cautioris est diligens ut peccatū est. Non quid
habearis dum te turba deridet. Si uis beatus eē cogita hoc primū contem
nere contemni? prius quam pmittas deliberes. cum pmiseris facias; An
te negare fuis & postea fallere est. Facilius se homines repelli. quam
decipi ferunt. Eo age ne quis merito tuo te derit. & tamen semperunt
qui derint. Nam & si nullus inimicus tibi faciat iniuriā. multos fa
ciat inuidia. Quaecumq; momento conferatur restaurare uiuis potes.
dare mortuis non potes. Simultis placuerit utatua. tibi placere
non potest. Solitudinem querit qui uult cum innocentib; uiuere; Ex
tra causā multum amico dabis. multum causae etiā contra amicum?
hic omnium poster que dī magnum constat colentibus. nulla obseruan
tia opus est. nulloq; famulatu. Te cole. illum colueris. Eo religiosi
or eris quo melior. Non refert itaq; quam plenas quisq; dō. sed quā
pures manus ammoueat. Optimus ergo animus. pulcherimus dī cul
tus est. Abstinebis patrimonio. abstinebis alieno sanguine. abstine
bis alieno matrimonio. prestabis parentib; pietatem. cognatis indul
gentiā. amicis fidem. omnib; aequitatem; deuitabis crudelitatem.
& ministrum crudelitatis iram. Non uiues aliter in solitudine.
Aliter in foro? semp putabis conscientiam in contione uersari; nihil
petas. quod negaturus fuisti. nihil negabis. quod petiturus. Pacem
cum hominib; habebis. bellum cum uitis. Haec habet omnis affec
tus ut quod ipse insant. in id etiam ceteros putet furere. Maximū

34
in eo uitium quoniam non melioribus uult placere. sed pluribus. Vis esse
omnibus notus. prius effice ut neminem noueris. Concupiscis honorem.
imperium dabo maximum. Imperare tibi bonum est non laudari. sed
eē laudabilem. ^{Morieris. accōnditione ueritas.} Morieris. hominis ista natura non poena est. ^{ut exiret;} Mori
eris. peregrinatio est uita ista. Cum multū diuq; ambulaueris.
redeundum est. Morieris. stultum est timere quod uitare non possis.
istam non defugit. & iam qui distulit. Morieris. nihil graue est qđ
semel. Male de te opinantur homines. sed mali. Malis enī displicere.
laudari est. Male de te loquuntur. si merito quod non loquuntur molestū
est. sed quod non merentur. Si in merito innocentiae meae nunc ma
xime gaudeo. Apparet enim illos obiecturos uere si possint. Non eris
in patria. Patria est. ubi cumq; bene est. Illud autem p̄ quod bene est.
in homine non in loco est. Non potest homo par dolori eē. Nec rationi
dolor. Durus res est dolor. In tot malis pauci bene loqui nesciunt.
faciunt quod solent. Male de te loquuntur. dolorem ferre potuerunt.
sumus ex paucis non inbecilli. sed in exercitati sumus. Nihil magnū
est in rebus humanis. nisi animus magna despiciens. Omnes habemus
uita quae arguimus. nec quisquam illa effugit. nisi qui uirtutes in
expulsoꝝ locum reposuit. Alioquin nullum uitium exit nisi ad tem
pus. & magis sub sedit quam expellatur a nobis. Non solum nob
emendati eē uideamur. sed & iam fuisse. Nemo sibi fateatur. se non ali
quando peccasse. Alienorū delictorū acerrimi iudices. oculos ad nostrae

conprimimus. Et illa interdum non contenta excusare laudamus. ac pro
uirtutibus uicia iactamus. Quis non luxuriosus liberalem se esse dixit.
quis temerarius non inter fortes aspici uoluit. Timidus cautum se uocat.
sordidus parcum. Anxius diligentem. Acerbitas seueritatem sibi inseri
bit. segnes inertesque tranquillitatem. Sic fit ut nemo quidem emendari
uelit. dum ipsis gloriantur ex quibus peccant. Tutissima res est non time
re; Maiorem enim rem uidet laboris sui quam omnium bono bonus est.
sic oportet tempore quisquis incipit malus esse. qui potest bonus fieri. Ubicum
que inueneris timorem. inuenies & iniquitatem. Non facile iustitiam
seruare meluenti. Et ducatio & disciplina mores facit. & id uult quis
que quod didicit. Itaque bona consuetudo excutere debet. quod mala in
struxit. Nihil prodest didicisse facienda si cesses. cum uita actu appro
banda sit. Exemplum enim uita dicam sine uoce. preceptum est. Animi
remedia precepta sunt. quae non didicisse tantum prodest. sed & docere.
Facit professio ipsa meliorem. & dum consuetudo ac disciplina confirmat
uoluntatem. multum prodest honeste rei titulus. Bene loquere. bene
facies. Multum est publicare honestam uoluntatem. Incipit enim uelle
quod loquebatur. antequam uelle. quia locutus est uelle bonus. dum fieri
credit. Nihil interest quo animo facias quod fecisse otiosum est. quia facta
cernunt. Animus non uidetur. Quis succurrere perituro potest. si non
succurrere occidit. Optandum est ut hi qui praesunt legum similes sint.
quae ad puniendum non iracundiae. sed aequitate ducunt. Semp in fide quid

senseris. non quid dixeris cogitandum est. Scientia quae est remota iusti-
 tia calliditas potius quam sapientia est appellanda. Nulla enim laus
 est non facere. quod facere possis. Sunt qui in tribus contemneris pariter
 sibi constant. uoluptatem seueris sibi contempnant. in doloribus in-
 mici oris gloriam neglegant. frenant infamia. Quid est homini
 inimicissimum. uel homo. Quae sunt maxime diuitiae. uel non desiderare
 re diuitias. Quis plurimum habet. uel is qui minimum cupit; Pecuniae
 impetari oportet. non seruire. Nullum maius conscientium peccatorum
 timueris. quam te ipsum. Alium enim potes aliquando effugere. te
 nunquam. Quid est dare beneficium. uel dominum imitare. libenter ferres.
 quod necesse est. Dolor. patientia uincit. Quis est pauper. uel quis sibi
 uidetur. Qui a multis timetur. multos timet. Numquam multis pla-
 ceas. sed qualibus stude. Nequitia ipsa. poena est sui. Mala conscientia
 saepe tuta est. Numquam securae. Libidinis intia continebis. si exitus
 cogitaueris. Beneficium accepti. numquam oportet obliuisci. Data. pro-
 tinus. Honestius est cum iudicaueris amare. quam cum amaueris iu-
 dicare. Dissensio ab alio incipiat. a te reconciliatio. Imago animi
 sermo est. talis est uita. qualis oratio. **EXPLICIT FELICITER.**

INCIPIUNT SENTENTIAE SCILICET AUGUSTINI EPISCOPI

Magnare uocis. silentii temperamentum. In hoc tamen incumbe.
 ut libentius audias. quam loquaris. Qui aequo animo malis
 miscetur. malus est. Neminem cito accusaueris. neminem cito lauda-

De silentio
 p. cl. h. re. sententiae
 in aug. de uisib.
 et inuicib.

ueris. Semp̄teputato cum alter utrum ex his feceris. testimonium
dicere. Urtium est omnia credere. uitium est nihil credere. Multos
uitam deferentes. mors incerta decipit. Itaq; omnis dies uelut
ultimus ordiandus est. Utendum est uitis. non ab utendum. Succur-
rere paupertate amicoꝝ. immo potius occurre. Sic uiue ut nec a su-
periore contemmaris. nec ab inferiore timearis. Nullū putaueris
usquam locum sine teste. Excusationem uitae quaerere est. omnia
ad dñm religare. Dato uitam quotiensq; dubitaueris an sit eripienda.
qm̄ data eripi potest. Amicum res secundae optimae parant. aduersae
certas simū pbant. Fortior est qui cupiditates. quam hostes subiigit.
Est enī difficillimus euincere. Prope est ut iniq; inuiscat. qui potest
suis inuisci sine dolore. Amare sic incipe. tamquam tibi desinere non li-
ceat. Magnarum rerum etiā si successus non affuit. honestus ipse co-
natus est. Nobilitas est. generosus animus. Honestior est qui senec-
tutem ad otium relulit. quam qui in otio inuenit. Tristitiā si potes ne
amiseris. si minus ne ostenderis. Turpe prebet expectaculū aeger
animus. Numquā eris tristis. si totiens tibi ipse in omni incommodo
dixeris homo sum. Amicos secreto admone. palam lauda. Verba re-
bus. non personis sunt aestimanda. Malus est iudex seueritatis. cuius
sententia non res dicit. sed auctoritas. Periora sunt tecta odia. quā
apta. Ita & eloqui inimicus. quam tacitus offendat. Huius enī
uicem ipsa res nudat. illius autē quaerit ad nocendum occasionis locū.

Inuidia vite

phā amia

fortis re

stia

amicos

iudex

Rodia

36
proximo tenet ab innocentia locum. uerecunda peccata confessio. Boni
iudicis est non tantum quoddam mandum sic. sed quatenus quia pars est
iustitiae modus seueritatis. Qui & si sima uitam quaerent homines. si
haec duo uerba de rerum natura tollerentur. meum & tuum; qui pau
peratem timet. timendus est. Uires tuas potius amici beneficis. quam ini
mici iniuriis sentiant. Pecunia. si tu eam nescias ancilla est. Si scias.
domina est. Pecunia non satiat auaritiam. sed irritat. Auarus semp
egrotat. Quid tibi pecunia cuius usure morbus. u' mihi crede non potes
esse pariter diues & felix; Auribus frequentius. quam lingua utere.
Quicquid dicturus es. ante tibi quam alii dicito. Inter iratum & in
sanum nihil nisi dies est; Alter semp insanit. alter dum irascitur.
Facillime bona fruere existimatione. si ea uitaueris quae uti perre
ueris. Cum alios timueris. te & ipsum maxime. Vere nam sine
aliis saepe. sine te numquam esse possis. Si bene institueris. pudebit
fieri de leuiore. Quod persuaserit dierum. quod coegeris erit in occa
sionem. Alteri saepe ignoscito. tibi ipsi numquam. Tantum ad uirtu
tem adicies. quantum ex uoluntate delinxeris. Statum est som
no delectari. morte terreri. cum somnus assidua sit mortis imitatio.
Bonis nocet. qui malis parcat. Orectorem te putas. si tibi ipsi ante
omnes quod oportet persuaseris. Si factum est. quid tamen
quod certum est. u' multa ut malis maledicunt. ipsi sibi faciunt
conuictum. Nihil autem turpius. quam quod obicitur in obicere.

meu et
tuu re

parma

ligna

hatz

vito

timeo

ignosce

Sopn

omnor

maledico

cognosci. Licentiosa mancipia. ^{impono} animi coherce. Linguam. uentrem.
libidinem. cupiditatem. si opprimere non potueris. paululum remitte.
Saepe ea quae sanari rectione non potest. sanata sunt tempore. quod
tacitum esse uolueris. nemini dixeris. A quo enim exiges silentium quod
ipse tibi non praestiteris. qui propter amorem. & ignominiam. & pecuniam
mortatur. ostendit nunquam sua causa uixisse. Dignus tibi uidere.
coram peccare se pudeat. Adulescens si feminis ornaris. iniuriam
facere cogitas si uiris. Accipere non est. quod insolenter uitaris felicitate.
Nefate aris eam tibi fuis se inspiratam. Turpia ne dixeris.
Paulatim enim rerum pudor. per uerba dediscitur. Sic habita. ut potius
dominus laudetur quam domus. Consuetudinaria res est innocentia.
inuita recedit ab eo cum quo iam fuit. Non damna ratio. sed causa turpem
hominem facit. Merito enim dampnati poena est dampnatio. in merito
dampnati calamitas est. Sic aliquis bonus an uideri uelit. cito ap-
parebit conuersantibus. Numquam enim bonitatis. longa simulatio
est. Non est quod de alienis moribus ex tuis iudices. Multi sunt obligan-
di. pauci offendendi. Nam memoria beneficiorum fragilis.
iniuriarum tenax. Obiurgationi semper blande aliquid ammisce.
Familiarius enim penetrant ea uerba. quae molli ueniunt uia.
Nemo enim se mutat. qui mutari posse desperat. Quot
ens cum quis scribis aliquid editurus. scito morum tuorum populo
cyrographum dare. Qui nescit tacere. nescit loqui. Non qui

offense

Silencium

moribus

feminae

tempora

Innocentia

Dampnatio

uicibus

Inimicitia

tacere

37
quid improbi audire meruerunt. id debet quā probe dicere. Quis ser-
uis crudelis est. satis ostendit aduersus alios potestatem sibi deesse non
uoluntatem. Longa uita bonis optabilis est; fruatur enī bonā concu-
piscenciam. Malis hominib: utalisimum est cito se effugere; Nulla
pusilla domus est. quae multos amicos capit. Facilius est pauperem
fugere contemnentem. quam diutis inuidiam. Scire uita paupertate.
maxima felicitas est. Arcum intentio frenat. animos remissio.
Numquam scelus. scelere uindicatum est. Ridiculum est enī ali-
quem innocentis odio. innocentiam suam perdere. Bonus uir est qui eo
produxit animum suum. ut non tantum nollet peccare sed etiam non
possit. Satius libet supstatem eē quam libertates. Regnantib: perus. ē.
multum. quam serui entibus. Hi enī singulos. illi uniuersos timent.
Probatissimorum uitam fac. imitare. Ita facile eorum dignitatem con-
sequeris. Malis neq: hominibus neq: negotiis inter fueris. Resimilis
eorum iudicaris. Negotia incipe. quae uirtute tua possis explere.
Earum rerum inuidiosus esto. quib: ingenium ex acuitur. Non quib:
corpus exornatur. Consuesce quam minima eē contestas. Ita omīs
cupiosos. copia supercebis. In omnib: diligentia adhibito. Nihil est
enim deliramento suis negligentia. Oracionem quam honestissimam
fac. utaris. Plurimum enim mores ex oracione ponderantur. Ta-
lis in propinquos amicosq: esto. quales in te eos uelis eē. Supbiam &
contumeliam fuge; namque has res summū odium sequit. Duabus

crudet

vita

paupertas

frangit

uulg

uir

igno

vita

mat ho

explere

R

orces

amicos

Supbia
Contumelia

rebus semp fac. interuenas ualitudine. & dignitate. exercitatione. & tem
perantia. Alteram integritate. atq; industria. Turpiter nequid feceris. & la
siclam futurum erit. Nam si alius celabis. conscientiam tuam non poteris.
Quid faciendum aut agendum tibi erit. prius quā incipias deliberare. Ita
multo melius. & sine paenitentia facies. EXPLICIT SENTENTIAE.

SCĪ HIERONIMI BĪADHELĪ ODORUM MONACHUM.

Quanto studio & amore contenderim ut pariter in heremo moreremur.
conscium mutuae caritatis pectus agnoscat; quibus lamentis. quo dolore.
quo gemitu teabeuntem persecutus sum. Iste quoque litterae testes sunt. quas la
crimis cernis interlitas. Verum tu quasi paruulus & delicatus contemptum
rogantis p blandimenta fouisti. Et ego incautus quid tunc agerem nescieba.
tacere. sed quod ardentem uolebam. moderate dis simulare non poteram. In
pensius obsecrabam. sed audire uolebas. quia similiter non amabas. Quod unum
potuit. sprete caritas fecit. Quem presentem relinere non ualuit. quaerit
absentem. Quā igitur tu ipse absens postularas ut tibi postquā addeserta mi
grasset in uicatoria scripta tunc mitterem. & ego facturus receperem.
Inuito iam prope te. nolo pristinarum necessitatum recorderis. Nudos amat
heremus; nolo te antiq; peregrinationis terreat difficultas. qui in xpo cre
dis. & eius crede sermonibus. Quaerite primū regnū di. & haec omnia adpo
nentur uobis. Non per te tibi sumenda non uirga est. Affatim diues est. qui
in xpo pauper est. Sed quid ago. rursus puidus obsecro. abeant preces. blan
dimenta discedant. Debet amor laesus irasci. Qui rogantem contempseris.

.xxxiii.

no

de redimendae hēmi
& solitudinis mōchoz
p totum

?

no

no

no

forsitan audias obiurgantem . Quid facis in paterna domo delicate miles .^m ubi
 uallum . ubi fossa . ubi hiemps . acta sub pellibus ; Ecce de caelo tuba canet . ecce
 cum nubibus debellaturus orbem impetor armatus ingreditur . ecce bis acutus
 gladius ex regis ore procedens obuia quae quem eleret . & tui hinc cubiculo ad aci
 em . tude umbræ egrederis ad solem .^m Corpus ad suæ lum tunica . Loricæ onus
 non fert . Caput oper tum linteo . galeam recusat . Molle sota omans . durus
 exasperat capulus . Audi edictum registri . qui mecum non est contra me est .
 & qui mecum non colligit spargit . Recordare tyrocini tui diem . qui xpo in
 baptis mate conspurcatus in sacramento uerba iurasti p nomine eius non te pa
 tri parciturum eē non matri . Ecce aduersarius in pectore tuo xpm conat
 occidere . ecce donatum qd militaturus acceperis . hostilia castræ suscepit .
 Licet paruulus ex collo pendeat nepos . Licet sparsa crine & scis sis uestib; ube
 re quib; nutri erit mater ostendat . Licet in lumine pater iaceat . p calcato
 perge patrem . siccis oculis ad uexillum crucis tuola . Pilatus genus est in
 hac re eē crudelem . Veni & postea dies quo uictor reuertaris in patriam .
 quo hierosolimam caelestem uir fortis coronatus incedas . tunc municipium
 cum paulo capies . tunc parentab; tuis eiusdem ciuitatis ius pdes . tunc & p me
 rogabis qui ut uinceret incitauit . Neq; uero nescio quate nunc dicas compe
 de pncepediri . non est nobis ferreum pectus nec dura pncordia . non ex silice
 natus . hircanae nutriere tigrides ; & nos p ista tæ n si uimus . Nunc tibi
 blandis uidua soror heret lacerata . nunc illi cum quib; adoleuisti uernaculi
 aiunt ; cui nos seruuturos relinquis . nunc & gerula quondam iam aris

no

no

no

no qm̄ p̄ndi hnt
p̄ntes a mōchis

& nutritius secundus pilatis pater clamat moriturus. Expecta paulisper.
& sepeli forsitam. & laxis uberum pellibus arcta rugis fronte antiqua
referens mammona commemoret. Dicant si uolunt grammatici. in te omnis
domus inclinata recumbit. Facile rumpit haec uincula amor xpi. & ti-
mor gehennae. Scripturae praecipit parentibus obsequendum. sed quicumque
eos super xpm amat. perdit animam suam. Gladium tenet hostis ut me per-
imat. Ego de matris lacrimis cogitabo; propter patrem militiam deseram.
cui sepulturam xpi causa non debeo. quam etiam omnibus eius causa debeo.
Dno passuro timide consulens petrus scandalum fuit. Paulus & inenitibus
fratribus uel hierosolimam pergeret. respondit. Quid facitis plorantes &
conturbantes cor meum. Ego enim non solum ligari sed mori hierosolima
paratus sum pro nomine dni nri ihu xpi. Arret iste pilatis quo fides quati-
tur. euangelii relundendus est mundo. Mater mea & fratres mei hi
sunt. quicumque faciunt uoluntatem patris mei qui in caelis est. Si cre-
dunt in xpo. faueant & mihi pro eius nomine pugnaturus. Si non credunt.
mortui sepeliant mortuos suos. Sed hoc agis. in martyrio. Erras fra-
ter erras. si te putas unquam xpianum persecutionem non pati. & tunc
maxime obpugnaris. si te obpugnare nescis. Aduersarius noster
tamquam leo rugiens aliquid de uoxore quaerens circumiit. & tu pacem
putas. sed & in insidiis cum diuitibus in occulto ut interficiat innocen-
tem. Oculi eius in pauperem respiciunt. insidiatur in occulto sicut leo
in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem. & tu frondosae arboris

no

no

no

tectus umbraulo molles somnos futurus pceda carpis. w Indeme psequit
 luxuria. indeme auaritia conatur inrumpere. indeme uenter meus
 uult mihi di eē p xpō. compellit libido ut habitantem in me spm scm fugem
 ut templum eius uiolem. Persequit me hostis cui nomina mille & mille
 nocendi artes. & ego infelix uictorem me putabo dum capior. w Nolo frater
 km e examinato pondere delictorū. maiora arbitreris idolatriae crimi
 na his eē qua ediximus; immo apti disce sententiā quae ait; hoc autem scito
 te intellegentes quia omnis fornicator. aut in mundus. aut auarus. qd
 est idolatria. non habet hereditatem in regno xpi & di. Et quamquā ge
 nereliter aduersum dnm sapiat quicquid diaboli est. & quod diaboli est
 idolatria sit. cui omnia idola mancipantur. Tamen scia in alioloco spe
 ciatam nominatimq; determinat. Moraficite membra uestrae quae inter
 ra sunt. Exponentes fornicationem. & in munditiam. concupiscentiā & cu
 piditatē quae sunt idolorū seruitus. p pē quae uenit in xdi. Non est tantū in eo
 idolis seruitus. si quis duob; digitis tuxae conprehensa in bustum are
 iaciat. aut austum patere fundat merum; Negel auaritiā idolatriā.
 qui potest triginta argenteis dnm uenditū appellare iustitiā. Negel
 sacrilegium. qui in libidinem redit. qui membra xpi & hostiam uiuam
 placentem dō. cum publicanorū libidinum uictimis nefaria conluuione
 uiolauit. Non fateatur idolatres. sed similes eorū qui in actib; aptorū
 ex patrimonio suo partem prelii reseruant. pcesentia periere uin
 dicta. Anim aduersas frater. non tibi licet delius quicquā habere reb;

no
q ppetate
monachoru

no

no
q ppetate
monachoru

Omnis inquit dñs qui non renuntauerit cunctis quae possidet. non potest
 meus esse discipulus. Cur timido animo xpianus es? respice cum p̄bro
 relictum reſe. respice surgentem de leoneo publicanū statim apostolū.
 filius hominis non habet ubi caput reclinet. & tu amplas porticus & in
 gentia tectorū spatia malaris. & hereditatē expectas seculi coheres xpī.
 interpretare uocabulum monachi. hoc est nomen tuū. Quid facis in tur
 ba qui solus es. & haec ego non integre rate ut mercibus quasi gnarus
 fluctuum doctus nauita p̄moneo. sed quasi nup̄ nauis fragio eiectus in
 litore. pauida nauigatoris uocedenuatio. in illo aestu caribdis luxuriae
 saltem uorret. ibi ore uirgineo ad pudicitiae p̄p̄tranda nauis fragia
 scillaceum renitens libido blanditur. hic barbarum litus. hic diabolus
 pirata cum sociis portat uincla capiendis. Nolite credere. nolite esse
 securi. Licet in morem stagni fusum aequor arrideat. Licet uix summa
 iacentis elementa spūterga crispentur. magnos hic campus montes habet.
 intus in clusum est periculum. intus est hostis. expelte rudentes. uela
 suspendite. crux antemna figat̄ in frontib;. tranquillitas ista tempestas
 est. Quid ergo. quicumque in ciuitate sunt xpiani non sunt. & non est
 tibi eadem causa quae ceteris. Dñm auscultadicientem. Si uis per
 fectus esse uade uende omnia tua. & da pauperib;. & ueni sequereme.
 Tu autem p̄fectū te esse pollicitus es. nam cum derelicta militia mun
 diali castris tite p̄p̄t̄ regnū caeloz. quid aliud quam p̄fectam securus
 es uitam. & p̄fectus autem seruus xpī nihil p̄ter xp̄m habet. Alio

De solitudine
 in monachi

De inuincibili
 pietatis

quin perfectus non est. Et si perfectus non est cum se perfectum fore pollicitus
 sit. antementatus est. Ois autem qui mentatur occidit animam; Igitur ut conclu
 dam si perfectus es. cur bona paterna desideras. Si perfectus non es. dominus se fel
 listi. Divinis euangelium uocibus tonat. non potestis duobus dominis serui
 re. & laudis qui quam mendacem christum facere mammonae & domino seruiendo.
 uociferatur ille semper; si quis uult post me uenire abneget semetipsum. & tol
 lat crucem suam & sequatur me; Et ego onustus auro arbitror me christum se
 qui. Si quis dicit se in christum credere debet & quomodo ille ambulauit & ipse
 ambulare. Quod si nihil habes ut responsurum tescio. cur tam bene patris
 ad bella non militas; nisi forte in patria tua te arbitrareris hoc facere pos
 se. cum in sua dominus signa non fecerit. & cur id. cum auctoritate sume
 rationem. Nam propheta in sua patria honorem non habet; Non querit in
 quies honorem. sufficit mihi conscientia mea. Neque dominus quaerebat. qui
 pe quineaturbis rex constitueretur aufugit. Sed ubi honor non est. ibi
 contemptus est. Ubi contemptus. ibi frequenter iniuria. Ubi autem
 iniuria. ibi & indignatio. Ubi indignatio. ibi quies nulla. Ubi quies
 non est. ibi mens a proposito saepe deducit. Ubi autem iniquitas & ludinem
 aliquid auferatur ex studio. minus fit ab eo quod tollitur. Et ubi minus est.
 perfectum non potest dici. Ex hac supputatione illa summanascit. mona
 chum perfectum in patria sua esse non posse. Perfectum autem uollet esse. delin
 quere est. Sed hoc gressu pulsus. puocabis ad clericos. An de eis ali
 quid audeam dicere; qui cer te in suis urbibus commorantur. Absit ut ali

qno dicitur gna
 ex ppa patra ee

ut possidet. non potest
 respice cum pbro
 uicariu statim apostola.
 im plas porticus & in
 tal seculi coheret xpi.
 uii. Quis facit uir
 erabul qui gnerat
 au frige ecclesiis
 a estu arboris luxuriae
 uanda uir fruga
 rum litat. hie diabolus
 te credere. uollet ee
 uis lux summa
 am pul. non habet.
 dicit & rudem. ab
 uillat. ista tem pedat
 non est. non est
 uentem. Si uis per
 dum sequer omne.
 uita milita mun
 uum perfectum seculi
 cer xpm habet. Alia

quid de his sinistrum loquar. qui apostolico gradu succedentes. xpi cor-
pus sacro conficiunt. p quos nos etiam xpiani sumus. qui claves regni caeloy
habentes quodammodo ante iudicii diem iudicant. qui sponsam dni sobria
castitate conseruant. Sed alia ut ante perstrinxerunt monachi causa est.
alia clericoy. Clerici oues pascunt. & ego pascor. Illi de altario uiuunt.
mih i quasi infructuose arbori securis ponit ad radicem. si unus ad abta
re non defero. Nec possum obtendere paupertatem. cum in euangelio uideam
anum uiduam duo quae sup erant in gazo filacio eramittentem con-
laudauerit dn̄s. Mihi ante presbiterum sedere non licet. illi si peccauero
licet transgredere me satanae in interitum carnis. ut sp̄s saluus sit.
Et in ueteri quidem lege quicumq; sacerdotib; non obtemperasset. aut
ex tunc castris positus lapidabatur a populo. aut gladio ceruice sub-
iecta contemptum expiabat cruore. Nunc uero inoboediens sp̄itali
mucrone trucidatur. aut eiectus de ecclesia ne bido daemonum ore
discerpatur. Quod site quoq; ad eundem ordinem pia fructu blam
dimenta sollicitant. gaudebo de ascensu. timebo de lapsu. Qui episco-
patum desiderat. bonum opus desiderat. Scimus ita; sed ungue quos
sequit. Oportet autem huius modi irreprehensibilem ee unius uxoris
uirum. sobrium. pudicum. prudentem. ornatum. hospitalem. non
uolentem. non percussorem. sed modestum. & ceteris quae de eo
sequuntur explicitis. non minorem in tertio gradu adhibuit dili-
gentiam dicens. Diaconos similiter pudicos. non bilingues. non

7
= V =
u V u
= V =
1

ora clerici et
monachi

ad q; pitate tenen
clerici

diaconi

uino multo deditos. non turpelucrum sectantes. habentes.
mysterium fidei in conscientia pura; & hi autem probentur
primum. & sic miris timent nullum crimen habentes. Vae
illi homini qui uestem non habens nuptialem ingreditur
ad caenam. nihil super est nisi ut statim audiat. amice quo
modo huc uenisti? & illo obmutescens. dicatur ministris.
tollite illum & ligate pedibus & manibus. mitte eum in te
nebras exteriores. ibi erit fletus & stridor dentium; Vae
illi qui acceptum talentum in sudario ligans. ceteris lucra fa
cientibus hoc tantum quod acceperat reseruauit. ilico
indignatus dñi clamore ferietur; Serue nequam qua
re non dedisti pecuniam meam ad mensam. & ego ueniens
cum usuris exigis semis. id est dimisisse ad altare quod
ferre non poterat; Dum enim tu ignauus negotiator de
narium tenes. alterius locum qui pecuniam duplicare
poterat occupasti; Quam ob rem sicut is qui bene minis
trat bonum gradum sibi adquirat. ita qui indigne ad ca
licem dñi accedit. reus erit dñi corporis. & sanguinis;
Non omnes episcopi. episcopi. ad tendis petrum. sed u
dam considera. Stephanum suspicis. sed & nicolaum respi
ce quem dñs in apocalypsi sua odit. quia non tantum tur
pia sed nefanda commentus est. ut nicolaitarum here

9 malo pbras
vixit uentis

mita solo natio
fingunt

Non dignitas h̄ vita
Nā xp̄ianū facit

si ex illa radice nascatur; probet se unus quis que
& sic accedat; non facit ecclesiastica dignitas xp̄i a
num; Cornelius centurio adhuc & ethnicus; dono sc̄i sp̄s
inundatur; presbiteros daniel puer iudicat; Amor
roborum mora distringens; repente propheta est;
Dauid pastor eligitur in regnum; minimum discipu
lum ih̄s amat plurimum; Inferius frater accumbet ut
minore ueniente; sursum uibe aris; accedere; Super
quem dñs requiescat nisi super humilem & quodcumque
tremem uerba sua; cui plus creditur; plus ab eo exi
gitur; & potentes potenter tormenta patiuntur; Nec
quis quam sibi decor poris munditia; castitate supplau
dat; cum omne uerbum otiosum quodcumque locuti fue
rint homines; redditur i sunt pro eoracionem in die iudi
ci; cum & iam conuictum in fratre homicidii sit reatus;
non est facile stare loco pauli; tenere gradum iam cum
xp̄o regnantium; ne forte ueniat angelus qui scandat ue
lum templi tui; qui candela labrum tuum de loco moueat;
a edificaturus turrem; futuri operis sumptus supputa;
In fatuatum sal ad nihil utile est; nisi ut proiciatur foras
& a porcis conculetur; Monachus si ceciderit; rogabit
pro eo sacerdos; Pro sacerdotis lapsu; quis rogaturus est;

n̄ supplaudat
nob̄ te bono

sed qm̄ scopu
tibus cauit;
sunt uela uen
tium moro
Oderunt xp̄i
lapides de qu
tur dheren
in saculo qu
uobis pre
induct; a
sua cur
rem; saupe
pellat; labor
natur; Decl
pennadam
dant; sed dñi
ta uerit; se
ut terris; si
cumque illuc
monerit;
moxo semell
diu breuiter

sed qm scopulosis locis enavigavit oratio. & inter spumeis fluc
 tibus cauitis. fragilis in altum cumba processit. expandenda
 sunt uela uentis. & questionum scopulis transuadatis. lae
 tantum more nauatarum. epr logi celeuma cantandum ē;
 O desertum xpi floribus uernans. o solitudo in qua nascuntur
 lapides de quibus in apocalipsi ciuitas magnae regis extrui
 tur. o heremus familiari dō gaudens; Quid agis frater
 in saeculo qui maior es mundo. quam diute tectorum
 umbrae premunt. quam diute famosarum urbium carcer
 includit. credo mihi nescio quid plus locis aspicio; libe
 sarina carnis abiecta ad purum aetheris uolare fulgo
 rem; paupertatem times. sed beatorum pauperes xpi ap
 pellat; labore terrens. sed nemo atlas sine sudore coro
 natur; De cibo cogitas. sed fides famem non timet; Su
 per nudam metuis humum exesa ieiunius membra conli
 dere. sed dñs tecum iacet; Squalidica pitas horrens incul
 ta caesaries. sed caput tuum xpi est; Infinita heremi uafa
 tas terras. sed tu in paradiso mente deambula; quotiens
 cumque illuc cogitatione transcendis. totiens in here
 mo non eris; Scabra sine balneis adtrahitur cutis. sed qui
 in xpo semel lotus est. non illi necesse est iterum lauare;
 & ut breuiter ad cuncta apostolum audias respondentem.

no bn
 magna rom daco
 solitudis mochoy

no bn
 gloriatio heri

solaco mōchy
magnum eoz gaudiu
futū

Non sunt condigne passionēs huius saeculi ad super-
uenturam gloriam quaere uelabitur in nobis; Delica-
tus es carissime. si & hic uis gaudere in saeculo. & postea
regnare cum xpō; Veniat illa dies quo corruptiuum hoc
induat incorruptionem & mortale hoc induat immortali-
tatem; Beatus seruus. quem dñs in uenerit uigilantem;
Tunc uocem pauebit terra cum populis. tu gaudebis; ludi-
catur o dño lugubremundus in mugit & tribus tribus pec-
tora ferit; Potentissimi quosdam reges nudolatore
palpitabunt. exhibebitur cum prolesua uere tunc ignitus
iuppiter. adducitur & cum suis stultus plato discipulis. ar-
istotelis argumenta non proderunt; Tunc turasticanus &
pauper ridebis. & dices. Ecce cruci fixus dñs meus. ecce iudex
qui ob uolutus pannis in pro se pio uagat. hic est ille fabri. &
que sua riae filius. hic qui matris gestatus sinu hominem
dñs fugit in egiptum; hic ues tatus coccino. hic sentibus coro-
natus. hic magus & daemouum habens & samaritanus;
Cernem manus iudeae quas fixeras cruci. cernelatus roma-
nae quod foderas. uide te corpus anudem sit quod diceba-
tis damnocte tulari te discipulos; Ut haec tibi frater dicerē
ut his interesse contingat. quibus nunc labor durus est.

EXPLICIT AD HELIODO RUM MONACHU

Sci Hier
Nihil laboro
foras quau
superatur
trorredite
dicob. qua
lucis fastig
lartate a
ta frangit
rat; Quid san
sex uros unum
quem in comple
se mal torum
reficit lassim
atamen in fa
nullam que sic
unde d'aposto
quod in fatu
perdit digni
quo solent cr

SCĪ HIERONIMI PRESBITERI AD RUS
TICUM MONACHUM [XXXIII.]

Nihil xpi ano felicius cui promittuntur regna caeloru.
nihil laboriosius qui cotidie de uita periclitatur; nihil
fortius qui uincit diabolum. nihil inbecillius qui carne
superatur; utriusque rei exempla sunt plurima; La
tro credidit in cruce. & statim meretur audire; Amen
dicotibi. quia hodie mecum eris in paradiso; ludas de aposto
latus fastigio. proditoris tartarum labitur. & nec fami
liaritate conuiui. nec in tinctione bucellae. nec osculogra
tia frangitur. nequa si hominem tradat. quem filium di noue
rat; Quid samaritana uilius non solum ipsa credidit & post
sex uiros unum inuenit dnm messiam que cognoscit ad fonte.
quem in templo iudeorum populus ignorabat. sed auctor
fit multorum saluas. & apostolis e mentibus abos. esurientem
reficit lassumque sustentat; Quid salomone sapientius.
attamen in fatuatur amoribus feminarum? Bonum est sal.
pullumque sacrificium absque huius aspersione suscipitur. 7
unde & apostolus precepit: sermo uester sit sale conditus;
quod si in fatuetur foris proicietur. in tantum que nominis
perdit dignitatem ut ne in sterquilino quidem utile sit.
quo solent credentium arua condiri. & sterile manuma

no

no

CUM MONACHO

rum solum pinguescere; haec dicimus. ut primae filius
ce fronte doceamus magnae se & excelsa sectari. & adu-
lescentiae immo pubertatis in cuncta calcantem. perfectae qui-
dem aetatis gradum scandere. sed lubricum iter esse quod
ingrederis; peccantam sequi gloriam post uictoriam. quan-
tam ignominiam posteruam; Non mihi nunc per uirtutum
prata ducendus es. ne laborandum ut ostendam tibi uariorum
pulchritudinem florum. quid in se lilia habeant puritatis.
quid rosarum uerecundia possideant. quid uiolae purpura
promittat in regno. quid rutantium spondeat picturam
marum; lam enim propitius domino sciam tenes. lam in tecto at-
que solario cum petro apostolo conscendisti. qui e suriens in u-
deis. corneli saturatur fide. & famem in credulitatis eorum.
gentium conuersione restinguit. atque in uia se euangelio-
rum quadrangulo. quod de caelo descendit ad terras. doce-
tur & discit omnes homines posse saluari. rursusque quod
uiderat in specie candidissimi lintheaminis. in supernatris
fertur. & credentium turbam de terris in caelum rapi ut pol-
licitatio domini compleatur; beati mundo corde. qui ipsi domini ui-
debant; Totum quod adprehensa manu in sinuare tibi cupio.
quod quasi doctus nauta post multa naufragia eodem conor
instruere uictorem. illud est ut quolit ore pudicitiae pirata

170

fit nouerit
ta. ubi scilicet
tur. penor
immediata
abus obrua
tum huius
obandum no
tratu; M
ximam pe
be luce hab
mari. totus
durissimi. pl
labore scie
dicata prop
ue urbis por
quem xan
gen fluum
cur omne me
de paradisi de
lus & inuag
bus nobilium
ueri quos a

44
sic noueris. ubi carcer & radix malorum omnium auari-
tia. ubi scelleri obrectarum canes. de quibus apostolus loqui-
tur. semordentes inuicem. mutuo consumamur. quomodo
in media tranquillitate securilibus interdum uitiorum sir-
tibus obruamur. quid uenenatorum ammantium deser-
tum huius saeculi nutrit. nauigantes rubrum mare. in quo
obitandum nobis est ut uerus pharao cum suo mergatur ex-
ercitu. Multis difficultatibus ac periculis ad urbem ma-
ximam perueniunt. utroque litore gentes uage immo-
beluae habitant ferocissimae. semper solliciti. semper ar-
mati. totius animi uehunt cibaria. latentibus saxis uadis que-
durissimis. plena sunt omnia. ita ut speculator in summa ma-
li arbore sedeat. & uideri gende & circum floctende nauis
dictata praedicat. felix cursus. si post sex menses supra die-
tae urbis portum teneat. aquose incipit aperire oceanus. p-
quem uix anno perpetuo ad indiam peruenitur. & ad gan-
gem fluum. quem fison scilicet scriptura cognominat. qui cir-
cuit omnem terram euolat. & multa genera pigmentorum
de paradisi dicitur fonte euehere. ibi nascitur carbuncu-
lus & smaragdus. & margarita candidiora. & unguenta que-
bus nobilium feminarum ardor & ambitio. Montes quoque
aurei quos adire propter dracones & gryphas & immenso

rum corporum monstrahominibus impossibile est. ut os
tendatur nobis quale custodes habeat auaritia quo
rum ista perspicuum est; Sinegrotiores saeculi tanta
sustinent. ut ad incertas perueniant periturasque diuiti
as. & seruant cum animae discrimine. quae multis peri
culis quae fuerunt. quid negotiator xpi faciendum est. qui
uendit omnibus quaerit praetiosissimam margaritam.
quotois substantiae suae opibus. emit agrum in quo reperit
thesaurum. quem nec fur effodere nec latro possit aufer
re. & sciomeoffensurum esse quam plurimos. qui generale
de diuitis disputationem in suam referunt contumeliam. &
dum mihirascuntur suam indicant conscientiam. multoq;
peius de se. quam de me iudicant; Ego enim neminem no
minabo. nec ueteris comediae licentia certas personas
eligam atque perstringam; Prudentis uir est ac pru
dentium feminarum dissimulare immo emendare quod
in se intellegunt. indignare sibi magis quam mihi. nec in
monitore maledicta congerere quibus de me teneatur cri
minibus; Certe in eo meliore est. quod sua eimala non pla
cent; Audiote religiosam matrem habere multorum amo
rum uiduam. quae aluit quae erudiuit infanem. & post scu
dia galliarum quae uel florentissima sunt. misit romam

non parcens sumptibus. & absentiam filii spe sustinens futu-
 rorum. ut ubertatem gallicanitoremque sermonis grauitas
 romana condiret. peccalcaribus inter sed frenis uteretur;
 Quod & in disertissimis iuris graecae legimus. qui a siuum tamo-
 rem attico siccabant sale. & luxuriantes flagellis uineas. fal-
 abus reprimebant; ut eloquentiae torcularia non uerbo-
 rum pampinis. sed sensuum quasi uuarum expressionibus re-
 dundarent; Hanc tu suscipe ut parentem. ama ut nutricem.
 uenerare ut sciam; Nec aliorum imiteris exemplum qui relin-
 quunt suas & alienas appetunt. quorum de decus in pro patulo est.
 sub nominibus pietatis quae rentium suspecta consortia; Noui
 ego quasdam iam maturioris aetatis. & plerasque generis liber-
 tum ad adolescentibus delectari. & filios querere spiritales. paula-
 timque pudore superato. perfecta matrum nomina erumpere
 in licentiam maritalem; Alii sorores uirgines deserunt. & ex-
 transeis uidiuis copulantur; Sunt qui derunt suos. & non suorum
 palpantur affectu quarum impatientia index animi nullam re-
 cipit excusationem & castam pudicitiae uelamenta quasi arane-
 arum filadis rumpit; Videas nonnullos accinctis renibus pul-
 latinica barba prolixae a mulieribus non posse discedere. sub
 eodem manere tecto. simul in re conuiuia. ancillas. iuuenas
 habere in ministerio. & praeter uocabulum nuptiarum omnia

hinc in capitulo
nathan instruitur de
cibus & vestibus

esse matrimonii; Nec culpa est nominis christiani si simula-
tor religionis inuictus sit. quin immo confusio gentiliū.
cum ea uident ecclesis displicere. quae omnibus bonis non
placent; Tu uero simonachus esse uis & non uideri. habeto
curam non rei familiaris cui renuntians hoc esse coepisti.
sed animae tuae; Sordet uestium candidamentis in-
diciū sit; Nilis tunica contemptum saeculi probet. ita dum
taxat ne animus tumeat. ne habitus sermoque dissentiant;
Balnearum fomenta non querat. qui calorem corporis ieiunio-
rum cupit frigore extingueret; quae & ipsa moderata sint.
ne nimia debilitent stomachum. & maiorem refecationem pos-
centia erumpant in cruditatem. quae parens libidinis est;
Modicus ac temperatus cibus. & carnis & animae utilis est. Ma-
tre mita uide. peperit illam alias uidere cogaris. quarum
uultus cordi tuo haereat. & tactum uiuat sub pectore uulnus;
Ancillulas quae illi in obsequio sunt. tibi scias esse in insidias;
Quanto uilior earum conditio. tanto facilius ruina est; & io-
hannes baptista seam matrem habuit. pontificis quoque filius e-
rat. & tamen nec matris affectu. nec patris opibus uince-
batur. ut in domo parentum. cum periculo uiueret & casti-
tatis. Viuebat in heremo. & oculis desiderantibus christum
nihil aliud dignabatur aspicere; Ne sit aspera. Zona

no bñ

no dñ

pellucida cibus
& sanctae p
in ueteri legi
fluena iordan
bis agrestibus u
in cellam prop
pe; His uero d
tuo oculis. pe
parat animae
in te chatu est
habere cor. ar
magis homine
pariens concupi
te in quid gladiu
trais & tribulot
luis. macerat
in naturalem c
se ut quod non u
nent uociferati
bit de corpore n
habere posse
curam. & cum

46
pellicia: cibus locustae mel que siluestre; Omnia uirtute
& conscientiae preparata, filii prophetarum quos monachos
in ueteri legimus testamento edificabant sibi casulas propter
fluenta iordanis & turbis urbium derelictas. polenta & her-
bis agrestibus uictitabant; Quam diu in patria tua es habe-
to cellulam pro paradiso. uaria scripturarum poma decer-
pe; His utere deliciis. harum fructu complexu; Si scanda-
lizat te oculus. per manus tuae proice eam; Nulli parcas. ut so-
li partas animae; Qui uiderit mulierem ad concupiscendū.
iam mechatus est eam in corde suo; Qui gloriabitur caelum
se habere cor. astra non sunt munda in conspectu dñi. quan-
to magis homines quorum uita temptatio est. uae nobis qui
quotiens concupiscimus. totiens fornicamur; Inebriatus
est inquit gladius meus in caelo. multo amplius in terra que
spinas & tribulos generat; Vas electionis in cuius xpi oratio
nabat. macerat corpus suum & subicit seruituti. & tamen cer-
nat naturalem carnis ardorem. suae repugnare senti-
ae. ut quod non uult hoc agere compellatur; & quasi impa-
tiens uociferatur & dicit; Miser ego homo quis me libera-
bit de corpore mortis huius. & tunc arbitraris absque lapsu
& uulnere posse transire. nisi omni custodia seruaueris
cor tuum. & cum saluatore dixeris mater mea & fratres mei

hi sunt. qui faciunt uoluntatem patris mei ~ crudelitas
ista pi&as est; Immo quidam pium quam scaematri. sem
filium custodire; optat & illate uiuere. non uidere ad te
pus. ut semper cum xpō uideat; Anna samuhelem non si
bi. sed tabernaculo genuit; filii ionadab qui uinum & si
ceram non bibebant. qui habitabant in tentoriis. & quas
nox compulerat sedes habebant. ~ scribuntur in psalmo
quod primi captiuitatem sustinuerint. quia exercitus chal
deorum uastante iudeam. urbes introire compulsi sunt;
Viderint quid alii sentiant. unus quisque enim suo sensu duc
tur. ~ mihi oppidum carcer. & solitudo paradisi est; Quid
desideramus urbium frequentiam. quid singularitate
censemur. moyses ut praesesset populo iudeorum. & lamis
eruditur in heremo. pastor ouium. hominum factus est pa
stor; Apostoli de piscatione lacus genesar. ad piscationem
hominum transierunt; Tunc habebant patrem rete. nau
culam. secuti dñm protinus omnia reliquerunt. portantes
cotidie crucem suam. & ne uirgam quidem in manu habentes;
hoc dico ut & iam si dericatus tallat desiderium. discas quod
possis docere. & rationabilem hostiam offeras xpō? nemiles.
ante quam uirgo. nem magister prius sis. quam discipulus; Non
est humilitatis atque mensurae. iudicare de ceteris. & dem

no bñ

8
no

8
no

miseri se de
illi ordinem &
eo ab uiuend
torre; Nunc m
eius monachi q
ta iugum xpi c
urum solus an
h placet ut hab
obis que doctor
sares. fatum qu
ribus pateas. p
surrens la se
re cito subripit s
nem quonon uide
que suande. que
par; ludicat
pugula popos
lano. facit que
rres putat; cr
ter frates simu
latur; Quidi
... quippe

no

no

De iunctu
mōchoꝝ

nistris ecclesiarum sinistrum quippiam dicere; Habeant
 illi ordinem & gradum suum. quem si tenueris quomodo in
 eo tibi uiuendum sit. editus ad nepotiarum liber docere te po
 terit; Nunc monachi in cunabula moresque discitamus. &
 eius monachi qui liberalibus studiis eruditus est. in adulescen
 tia iugum xpi collo suo imposuit; Primumque tractandum est
 utrum solus an cum alio in monasterio uiuere debeas; Mi
 hi placet ut habeas scōrum contuberniam. nec ipse te doceas &
 absque doctore ingrediaris uiam quam nunquam ingres
 sus es. statimque in partem tibi aliam declinandum sit & erro
 ribus pateas. plusque aut minus ambules quam necesse est.
 & currens lassus. moram faciens obdormias; In solitudi
 ne cito subripit superbia. & si parumper uina uerit. homi
 nem que non uiderit. putat se alicuius esse momenti; oblitus
 quo si uide. quo uenerit intus corpore. lingua foris ua
 gatur; ludicat contra apostoli uoluntatem alienos seruos;
 quod gula poposcit. porrigit manus; Dormit quantum uo
 luerit. facit quod uoluerit; nullum ueretur. omnes se infe
 riores putat; crebriusque in urbibus. quam in cellulae fit; & in
 ter fratres simulat uerecundiam. qui platearum turbis con
 liditur; Quid dicitur. Solitariam uitam reprehendimus.
 minime; quippe quam sepe laudauimus; Sed de ludomona

no qn mōchi hēnu
desiderie debeat

steriorum huiusce modi uolumus egredi milites. quos rudi
menta non terreat. qui specimen conuersationis suae mul
to tempore didicerint; qui omnium fuerunt minimi ut primi
omnium fierent; quos necessitates praesaturitas. aliquando supe
rauit; qui paupertate laetantur. quorum habitus. sermo. uul
tus. incessus. disciplina uirtutum est? qui uersuunt secundum
quosdam homines. daemorum pugnantium contra se portenta
confingere. & apud imperitos. & uulgi homines miraculum
sui faciant. exinde sectentur lucra; Vidimus nuper & plaxi
mus croesi opes unius morte deprehensas. orbisque saepe qua
simus pauperum congregatas. serpi & posteris derelictas;
Tunc ferrum quod latebat in profundo supernatauit a quo. & in
ter palmarum arbores. mirrae amaritudo monstrata est;
Nec mirum; talom & socum habuit & magistrum. qui aegentium
famem suas fecit esse diuitias. & miseris derelicta in suam mi
seriam tenuit; Quorum clamor tandem peruenit ad caelum.
& patientissimas diuicit. ut ^{auror} missus angelus pessimus. nabal car
melio diceret; stulte haec nocte animam tuam auferent atque. quae
autem parastice uis erunt. Suolo ergo & propter causas quas su
pra exposui. non habitare cum matre; & praecipue ne aut offe
rentem delicatos cibos rennuendo contristes. Aut si acciperis
oleum igni adicias. & inter frequentias puellarum. per diem

no

uideat. quod noctibus cogitet; Numquam de manibus & oculis
 tuis recedat liber; præteritum discatur ad uerbum. oratio sine in-
 termissione. uigil sensus. pecuans cogitationibus patens. corpus
 pariter animus que uentatur ad dñm; Iram. uince patientia; A-
 mascentiam scripturarum. & carnis uicia non amabis; pecuacō
 mens tua uariis perturbationibus. quæ si pectori in se derint.
 dominabuntur tui. & deducunt ad delictum maximum; fac &
 aliquid operis. ut semper te diabolus inueniat occupatum;
 Si apostoli habentes potestatem de euangelio uiuere. laborabant
 manibus suis ne quem grauarent. & alii tribuebant refrige-
 ria. quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia.
 Tur tu in usus tuos cessura non preparas. uel sic cellam te exiun-
 co. uel canistrum lentas plecte uiminibus; Sarnatur humus.
 areolæ æquolimitate diuidantur. in quibus cum olerum iacta
 fuerint semina. uel plantæ per ordinem positæ. aquæ
 ducantur irriguæ. & pulcherrimorum uersuum spectator
 adristas; Ecce super cilio cliuosi tramitis undam elicit. ipsa que
 cadens. raucum per leuia murmur saxacō. scatebris que aren-
 tia temperat arua; In serantur in fructuosus. uel gemmis.
 uel surcalis. ut paruo potest tempore laboris tui dulcia poma de-
 cerpar; Ap um fabricare aluaria. ad quas temerunt prouer-
 bia. & monasteriorum ordinem ac regiam disciplinam in par-

nō singr
 mōche et q
 exhou tuum

p̄ctis ore

exia 7 9 canum
 In mōsterijs

uis disco temporibus; Texantur & lina capiendis piscibus, &
scribantur libri. ut & manus operentur cibum. & animal lectio-
ne saturetur; Indesiderus est. omnis otiosus; Aegyptiorum
monasteria hunc morem tenent. ut nullum absque opere ad
bore suscipiant; Non tam proventus necessaria. quam propter
animae salutem; Ne uageatur perniciosis cogitationibus. &
instar fornicationis. Hierusalem omni transeunti diuaries
pedes suos; Dum essem iuuenis & solitudinis me deserto ual-
larent. in certana uitorum ardoremque naturae ferre
non poteram. quae ^{cu} obris ieiunus frangerem. mensa
me cogitationibus aestuabat; Adquam et domandam cuidam
fratri qui ex hebreis crediderat. me in disciplina dedi. ut post
quintilianum acumina ciceronis fluuios. grauitatem que
frontonis. & lenitatem plinii. alphabetum discerem. stru-
dentia anelantia uerba meditarer; Quid bilaboris in-
sumpsim. quid sustinuerim difficultatis. quotiens despe-
rauerim. quotiens quecessauerim. & contentione disce-
di rursus inceperim. testis est conscientia tam mea quipaf-
sus sum. quameorum qui mecum duxerunt uitam; & gratias
ago dno quod de amaro semine litterarum. dulces fructus
capió; Dicam & aliud quid in aegypto uiderim; Grecus adules-
cens erat in coenobio qui nulla continentiae. nulla operis

no

De Suetonio Ico^o
teptione carnis
& q^o uitas i

exemplu uer-
de cadis flamma

magnitudi-
re dicitur
cuidam uir-
mem. & po-
manas. No-
fecerit. fle-
uerit. Soli-
pebun clari-
annus dicit-
per cogitatio-
tineret. Pape-
heris solus fuit
solent amore
pelleret. Quo-
tuas in regnu-
perarent. It-
tate. pro f. o.
amalo. & fado-
fi odernus m-
ut faciendum
la est ut bell-
miam fug-

magnitudine flammam poterat carnis extinguere; hunc pe-
 riclitantem pater monasterii hac arte servavit; Imperator
 cuidam viro graui ut iurgis atque conuictis insectaretur ho-
 minem. & post inrogatam iniuriam primus ueniret ad queri-
 monias; Vocat testes. pro eo loquebantur qui contumelia
 fecerat; flere ille contra mendacium. nullus alius credere
 ueritati; Solus pater defensionem suam callide opponere.
 ne abundantior tristitia absorberetur frater; Quid multa.
 ita annus ducit est; Quo expleto. interrogatus adulescens
 super cogitationibus pristinis an adhuc molestiae aliquid sur-
 tineret; pater inquit uiuere mihi non libet. fornicare libet.
 nec si solus fuisset quo ad uitio superaret; philosophi saeculi
 solent amorem ueterem amore nouo quasi daemone ex-
 pellere; Quod & a suo septem principes fecerunt peritarum.
 ut uas reginae desiderium. aliarum puellarum amore con-
 pescerent; Illi uicium uitio. peccatumque peccato remedi-
 antur; post amore uirtutum. uita superemus; Dedinaat
 a malo. & fac bonum. quae pro pacem & persequere eam; si
 si oderimus malum. bonum amare non possumus; quin potius
 ut faciendum est bonum. ut dedinemus a malo. pax queren-
 da est ut bella fugiamus; Nec sufficit eam querere. nisi
 inuentam fugientemque omni studio persequamur. que

Spinae duc
 die 9 edis

exsuperat omnem sensum: in qua habitatio dei est dicente propheta,
& factus est in caelo eius; Pulchraeque persecutio pacis di-
citur iuxta illud apostoli; Hospitalitatem persequentes; Ut
non leuius iteratoque sermone. & ut ita loquar. summi labus
hospites inuitemus. sed totomental ardeore teneamus. quasi a uife-
rentes secum de luero nostro atque compendio; Nulla ars. abs-
que magistro discitur; & iam muta animalia & ferarum gre-
ges. doctores suos secuntur; In apibus. principes sunt; Grues
unam secuntur. ordinem litterato; Imperator unus. iudex
unus prouintiae; Roma ut condita est. duos fratres simul reges
habere non potuit. & parricidio dedicatur; In rebecca uero
utero. esau & iacob bellageserunt; Singulis ecclesiarum episco-
pi. singuli archipresbiteri. singuli archidiaconi. & omnis ordo
ecclesiasticus suis rectoribus nititur; In nauu unus gubernator.
in domo. unus dñr. inquam uis grandi exercitu. unus signum
expectatur; & ne plura replicando fastidium legenti faciam.
per haec omnia ad illud tendit oratio ut doceam non te dimit-
tendum. sed uis ^{debere} in monasterio sub unius disciplina patris.
consortioque multorum. ut ab alio discas humilitatem. ab alio pa-
tenciam. hinc silentium. ille doceat mansuetudinem; Non faci-
as quod uis. comedas quod iuberis. habeas quantum acceperis.
uestiaris quod acceperis. operis tui pensa persoluas; Subicia

no

no

no

qib hnta mon' lauda

no dñe

ris cui non uis. Lassus ad stratum uenias. ambulansque dormi-
 tes; Nec dum expleto somno. surgere compellaris? dicas psalmū
 in ordine tuo. in quo non dulcedo uocis. sed mentis affectus que-
 ritur scribente apostolo; psallam spū. psallam & mente; & ca-
 nenter in cordibus nostris; Legerat enim esse preceptum psal-
 lae sapienter; Seruas fratribus. hospitem peder laues? passus
 iniuriam taceas. praepositum monasterii timeas ut dnm. diligas
 ut parentem. credas tibi salutare quicquid ille praeeperit; Nec
 de maioris sententia iudices. cuius officium est oboedire. & imple-
 re quae iussa sunt; dicente morse; Audis rahel. & tace; Tantus oc-
 cupatus negotiis. nullis uacabis cogitationibus? & dum ab alio
 transis ad aliud opus quod succedit operi. illud solum modo men-
 te retinebis. quod agere compelleris; Vidie ego quosdam qui
 postquam renuntia uere saeculo. uestimenter dumtaxat &
 uocis professione non rebus. nihil de pristina conuersatione
 mutauerunt; Res familiaris magis aucta quam minuta; Ea-
 dem ministeria famulorum. idem apparatus conuiuui. in uetro
 & patella fictili aurum comeditur. & inter turbas ministro-
 rum nomen sibi uindicant solitari; Qui uero pauperes sunt
 & tenui substantiola uidentur quasi sibi scioli. pompae ferulis
 similes procedunt ad publicum. ut caninam exercent facundi-
 am; Alii sublati in altum humeris & intra senescio quid corni

No diligit
 septima macti

No
 Vita malorum
 magis
 varia

canes. stupentibusque interram oculis. uerbatumētia tru-
tinantur. ut si praeconem addideris putes incedere prefectu-
ram; Sunt qui amore cellarum inmoderatis quo ieiunus. te-
dio solitudinis ac nimia lectione. dum diebus ac noctibus auri-
bus suis personant. uertuntur in melancoliam. & yppocratis
magis fomentis quam nostris monitis indigent; Plerique
arabibus & negotiationibus pristinis carere non possunt; mu-
tatis quoque nominibus institorum eadem exercent commercia.
non uictum & uestitum quod apostolus praecipit. sed maiora
quam saeculi homines emolumenta sectantes; & prius quidem
ab aedilibus quos agora nomos greci appellant. uenditum
cohercebatur rabies. Nec erat impune peccatum; nunc au-
tem sub religionis titulo. exercentur iniusta conpendia. & ho-
nor nominis xpiani fraudem magis facit quam patitur; Quod
que pudet dicere. sed necesse est ut saltem sic ad nostrum eru-
bercamus dedecus. publice extendentes manus. pannis aurum
tegimus. & contra omnium opinionem plenis sacculis morimur
diuites. qui quasi pauperes uiximus; Tibi cum in monasterio
fueris haec facere non licebit. & inolestente paulatim consuetu-
dine quod primum cogebaris. uelle incipies & delectabere la-
bor tuus. oblitusque praeteritorum semper priora sectaberis;
Nequaquam considerans quid aliud malifaciant. sed quid boni fa-

cere debet
teperum
nesperib
rebus. mi
in omni fl
uiter resp
re. sed me
laudabili
merear
altarex
numet
netant
ura comer
rum alle
meliores
pessima;
na; Mul
tuis. immo
tante adu
tis effecter
hendat po
tu. aut acf

No de ditione q̄ mala
x nich vicanā

Nec in eotesm̄ putes siceteros laceres; Accusamus sepe quod
facimus. & contra nos m̄ ipsos dissera. in nostra uita inuehimur.
muti de eloquentibus iudicantes; Testudineo grunnus incedo
bat ad loquendum gradu. & per inter ualla quaedam uix pau
ca uerba capiebat. ut eum putares singultare non proloqui; &
tamen cum mensa posita librorum exposius s̄ & struem. adducta
supercilio contractis que naribus ac fronte rugata duobus digi
tis concrepabat; Hoc signo ad audiendum discipulos prouocans;
Tunc nugas meras fundere. & aduersus singulos dedamare;
Creticum diceres esse longinum. censoremque romanus facun
diue. notare quem uellit. & de renatu doctorum excludere; hic
bene nummatus. plus placobat in prandis; Nec mirum; Qui multo
resolutus in scaerat. factoque cuneo circum strepentium gar
rulorum procedebat in publicum; Intus nero. foris cato. totus
ambiguus; ut ex contrariis diuersis que naturis. unum mon
strum nouamque bestiam diceret esse compactam. iusta illud
poeticum; Primal leo. postrema draco. media ipsa cernera; Nū
quam ergo tales uideas. Ne huius ce modi hominibus ad plucoris
Nec dedines cor tuum in uerba malitiae & audias. se dens aduer
sus fratrem tuum de traherebas. & aduersus filium matris tuae
ponebas scandalum; & iterum; Filii hominum dentes eorum
arma & sagittae; & alibi. mollitasunt sermones eorum super

No ditione

oleum ^{au} ipsi sunt iacula; & apertus in ecclesiasten; Simor
 deat ~~serpens~~ in silentio. sic qui fratri suo occulte detrahit;
 Sed dicit ipse alus loquentibus facere quid possum. ad excusan
 das excusationes in peccatis. ista protendimus; Xpi arte non
 luditur. nequaquam mea sed xpi apostoli sententia est; No
 lite errare dñ non inride tur; ille in corde. nos uidemur
 in facie; Salomon in prouerbis loquitur. uentus aquilo
 dissipat nubes. & uultus tristis linguam detrahentium; Si
 cut enim sagitta sinitatur contra duram meterram non nu
 quam inmittentem reuertitur & uulnerat uulnerantem.
 illudque completur. facti sunt mihi in arcum peruersum. & ali
 bi; qui mittit in altum lapidem recedit in caput eius. ita & de
 tractor cum tristem faciem uiderit audientis. in mone au
 dientis quidem sed obturantis aures suas ne audiat iudiciū
 sanguinis. ilico conticescat. pallidus uultus. herent labia. salua
 siccat; Unde idem uir sapiens. cum detractoribus inquit
 non miscearis. qm̄ repente uenit & perditio eorum. & ruina u
 triusque. tam scilicet eius qui patitur. quam illius qui audit lo
 quentem; Veritas non amat angulos. nec querit susurrones;
 timotheo dicitur. Aduersus presbiterum accusationem cito
 ne receperis. peccantem ^{au} coram omnibus argue. ut & ceteri
 metum habeant; Non est facile de perfecta aetate credendum.

no

no ditoris
detractorem

Nota iterum

Nota iterum

Mo 9 modeste

quam & uita preterita defendit. & honorat uocabulum digni-
tatis; Verum quia homines sumus & interdum contra annoru
maturitatem puerorum uitus labimur; Sime uis corrigi de-
linquentem. aperte increpa tantum ne occulte mordeas; Cor-
ripis me iustus in misericordia & increpauit me. oleum autem
peccatoris non impinguet caput meum; Quem enim diligit dñs
corripit. castigat autem omnem filium quem recipit; & pere-
siam clamat dñs; Populus meus quibeaos uos dicunt. seducunt
uos & semitas pedum uestrorum supplantant; Quid enim
hi prodest. si alius malamea referas. si me nesciente peccatis me-
is immoderate tractionibus tuis alium uulneros. & cum certam
omnibus narres. si singulis loquaris quasi nulli alteri dix-
eris. hoc est non me emendare. sed uictio tuo satur facere; Pre-
cepit dñs peccantes in nos argui debere secreto. uel ad ibito
teste; & si audire noluerit refertur ad ecclesiam. habendosq.
in malo pertinaces quasi & thicos & publicanos; Haec pressius
loquor ut adulescentem meum & lingue & aurum pruritus
crimine liberem. ut renatum in xpo sine ruga & macula qua
si pudicam uirginem exhibeam. sciam que tam mente quam cor-
pore ne solonamine gloriatur; & absque oleo bonorum operu
extincta lampade excludatur a sponso; habet sem doctissimum
que pontificem proculum qui uua & presentia uoce nostras sedu-

Omō uolueat dñcio

mody congrua n dñcia
seruetur

las super & cotidianis que tractatibus iter tuum dirigat. prepa
 ciatur te in parte malæ ram dedinando uiam relinquere regiã.
 per quam israhel ad terram re promissionis properans se tran
 siturum esse promittit. atque utinam exaudiatur uox ecclesie
 comparantis; Dñe pacem da nobis. omnia enim reddidisti nobis;
 Utinam quod renuntiamus sæculo uoluntas sit non necessitas. &
 paupertas habeat expectatam gloriam. non inlata cruciatum; Ce
 terum iuxta miseras huius temporis & ubique gladios se uentis;
 Satis diues esse. qui panem non indiget. pimum potens est qui seruire
 non cogitur; Scilicet ex superius tolosæ episcopus uiduus saræptanen
 sis imitator. esuriens pascat alios. & ore pallente ieiunus. fame
 torquetur aliena. omnemque substantiam xp̄i. xp̄i uisceribus ero
 gauit; Nihil illi dicitur qui corpus dñi canisero uimneo. sangui
 nem portat uitro. qui auaritiam proiecit ex templo. qui usque fu
 niculo & increpatione uendens columbas id est dona sp̄s sc̄i men
 sas subuertit mammonæ. & nummulariorum æra disperdit.
 ut domus d̄i domus uocetur orationis & non latronum spelunca;
 Huius euicano sectæ reue stigia & ceterorum qui uirtute nullius
 similes sunt quos sacer dotum & humiliores facit & pauperes;
 Aut si perfecta desideras. exi cum abraham de patria & de cognatio
 ne tua & perge quoniam sc̄is; Si habes substantiam uende & da paupe
 ribus; Si non habes. grandihonore liberatus es; Nudum xp̄m. tu

No
 D. v. a. potanaa
 & vers. diuicys
 q. p. lo. x.

no

no

ca
f
f

dur sequere; Durum grande difficile. sed magna sunt premia;
EXPLICIT AD RUSTICUM MONACHUM.
SCĪ HIERONIMI AD SCĪ PAULINUM PRESBITER.

Bonus homo de bono cordis thesauro profert ea quae bona sunt.
& ex fructibus arbor cognoscatur; Metaris nos uirtutibus tu
is & paruos magnus extollis. ultimamque conuiuui partem occu
pas. ut patris familiae iudicio prouearis; Quid enim in nobis aut
quam tulum esse ut docte uocis mereamur praeconium. ut illo ore
quo religiosissimus princeps defenditur. humiles modicaque
laudemur. Noli igitur frater carissime annorum estimare nos
numero. nec sapientiam canis reputes. sed canos sapientiae. salo
monte stante. canis hominis prudentia eius; Nam & morsus lxx pres
biteros iubetur eligere quos ipse seorsus esse presbiteros. utique
non suo sed prudentia iudicandos; & danihel adhuc puer longe
uor iudicat. atque impudicos senes aetas lasciuia condemnat; Noli
inquam fidei pensare temporibus. nec me idcirco meliorem pu
tes. quod prior in xpi exercitu coeperim militare; Paulus apos
tolus uas electionis de persecutore mutatus. nouissimus in ordi
ne. primus in meritis esse quia extremus licet. plus omnibus labo
rauit; ludas qui quondam audierat. tu autem homo dux meus
& notus meus in domo di ambula uimus cum consensu. proditor
amici. magisteri & saluatoris arguitur. & nodum in for

59
mir laetitrabe neccat abalta; Atque e contrario latro crucem mu-
tat paradiso; & facit homicidii poenam martirium; Quam ho-
die diu uenendo portant funera sua; & quasi sepulchra dealbata
plena sunt ossibus mortuorum; subitus calor; longum uincit te-
porem; Demque & tua audita sententia saluatoris; si uis perfec-
tus esse; uade uende omnia quae habes; & da pauperibus; & ue-
ni sequere me; uerba ueras in opera; & nudam crucem nu-
dus sequens; expeditior ascendis scalam iacob; tunicam
mutas cum animo; nec pleno maris suppio gloriosas sordes appe-
tis; sed puris manibus; & candido pectore; pauperem te & spu-
& opibus gloriaris; Nihil est enim grande tristi & lurida fa-
cie; uel simulare uel ostentare ieiunia; possessionum reditu-
bus abundare; & uile iactare palliolum; Socrates ille theba-
nus homo quondam ditissimus; cum ad philo sophiam athenas
pergeret; magnum auripondus abiect; nec putauit se posse
& uirtutes simul & diuitias possidere; Nos sub sarcinati auro
xpm sequimur pauperem; & sub pretextu elemosine pristi-
nis opibus incubantes; quomodo possumus aliena fideliter di-
stribuere; qui nostrati uidi reseruamur; plenus uenter;
facile de ieiunio disputat; Non hierosolima fuisse; sed hie-
rosolimae bene uixisse laudandum est; illa illa expetenda est ciuitas;
Non quae occidit prophetas; & xpi sanguinem fudit; sed quam

fluminis impetus laetificat. quae in monte sic a celâ non potest.
quam matrem scôram apostolus damitat. in qua se munia pa-
tum cum iustis habere laetatur; Neque uero hoc dicens me-
m& ipsum inconstantiae redarguo. damnoque quod facio. ut
frustra uidear ad exemplum abraham. & meos & patriam reli-
quisse; sed non audeo di omnipotentiam angusto fine concludere.
& artare paruoterrae loco. quem non capit caelum; Singu-
liquoque credentium. non locorum diuersitatibus. sed fide me-
ritaponderantur; & ueridolores neque in hierosolimis ne-
que in garizun adorant patrem. qui adî est spî. & adoratore eius
in spû & ueritate adorare eum oportet; Spî autem spirat ubi uult;
Dm̄ est terra & plenitudo eius; Postquam siccatu iudeae uellere
uniuersus orbis caelestis ore perfusus est. & multade oriente &
occidente uenientes recubuerunt in sinu abraham; de sit no-
tus esse tantum in iudea dî. in israhel magnum nomen eius. sed
in omni terra exiit sonus apostolorum. & in fine orbis terra-
rum uerba eorum; Saluator ad discipulos loquitur. cum esset
in templo; Surgite inquit. abeamus hinc; & ad iudeos; Relin-
quetur uobis domus urâ deserta; Sic caelum & terra transibunt.
utique transibunt omnia quae terrena sunt; & crucis igitur &
resurrectionis locahis profunt qui portant crucem suam & cum
xp̄o resurgunt cotidie. quidignos se tanto exhibent habitaculo;

55

Ceterum quid dicunt templum dñi templum dñi. audiant ab apostolo.
uos estis templum dñi & sp̄s sc̄s habitat in uobis; & de hierosolimis & b̄rit
annua aequaliter p̄t̄e aulacaelestis; Regnum enim dñi intra uos
est; Antonius & cuncta aegyptus. & mesopotamiae. ponti. & capado
ciae. & armoeniae examina monachorum non uideret hierosoli
mam. & p̄t̄e illis absque hac urbe ianua paradisi; Beatus hilari
on cum palestinus esset. & in palestina uiueret. uno tantum die uidit
hierosolimam. ut nec contemneret loca sc̄a propter uicina. p̄cur
sus dñi loco cludere uideretur; Ab adriani temporibus usque ad
imperium constantini per annos circiter centum & octoginta. in lo
core resurrectionis simulacrum iouis in crucis rupe statua ex mar
more ueneris a gentilibus colebatur. estimantibus persecutionis
auctoribus quod tollerent nobis fidem resurrectionis & crucis.
si loca sc̄a per idola polluisent; Bethlem nunc nostram. & angustis
simum urbis locum de qua psalmista canit. ueritas de terra ortae.
lucus in umbrabat tachmūz id est ad om̄tas; & in specu ubi quondā
xp̄s paruulus uaguit. ueneris amasius plangebatur; Cur in qui
et haec tam longo repetat a principio. uidelicet ne quicquam fidei
tuae deesse putes. qui hierosolimam non uidisti; per nos idcirco me
liore estimet. quod huius loci habitaculo fruimur; Sed si uel hic
siue alibi. aequalem pro operibus tuis. apud dñm nostrum habere
mercedem; Reuera ut simpliciter motū mentis meae fatear.

si urbes
considerant & propositum tuum. & ardorem quo saeculo re-
nuntiasti; differentias in locis arbitror. si urbibus & frequen-
tias urbium derelictas in agello habites. & xpm queras in soli-
tudine. & res salus in monte cum hu. scorum que tantum
locorum uicinitatibus perfruaris. id est ut & urbem careas
& propositum monachi non amittas; Quod loquor non de episcopis;
non de presbiteris. non de clericis loquor. quorum aliud officium
est. sed de monacho. & monacho quondam apud saeculo
nobili. quidam pro pretium possessionum suarum ad pedes
apostolorum posuit. docens esse pecuniam calcandam. ut hu-
militer & secreto uocatus semper contemnat. quod semel
contempserit; Sic crucis & resurrectionis loca non celeberrima.
in qua curia. in qua ala militum. in qua scorta. mimi-
scurrac. & omnia sunt quae solent esse in ceteris urbibus. uel
si monachorum solummodo turbis frequentaretur. expe-
tendum reuera huiusmodi cunctis monachis esse habitacu-
lum; Nunc uero summa scultitia est renuntiare saeculo. di-
mittere patriam. urbes deserere. monachum profiteri. &
inter maiores populos peregre uiuere. quameras uicturus
in patria; De toto huc arbe concurrunt. plena est ciuitas
a uersis generis hominibus. & tanta utriusque sexus consti-
patio. ut quod alibi ex parte fugiebas. hic totum sustinere

no dno dno mat

56
cogaris; Quia igitur fraternè interrogas. per quam uiam
incedere debeas. reuelata tecum facie loquar; Si officium uis
exercere presbiteri. si episcopatus. uel opus. uel onus forte de
lectat. uue in urbibus & castellis. & aliorum salutem fac lucrum. a
nima tuæ; Si autem cupis esse quod diceris monachus id est solus.
quid facis in urbibus. & quæ uicque non sunt. solorum habitacula sed
multorum; Habes unum quodque propositum principis tuos; Ro
manos. imitentur. camillos. fabricios. regulos. scipiones; Philo
sophi. proponunt sibi phitagoran. socrate in platonem. aristotelem.
poetæ. emulantur. homerum. uirgilium. menandrum. terentium;
Historici. thychididem. sallustium. herodotum. libeum; Oratores. li
siam; Grecos. demostenen. tullios; Sicut ad nos traueuimus. epis
copi & presbiteri. habeant in exemplum apostolos. & apostolicos uiros.
quorum honorem possidentes habere nitantur & meritum; Nos au
tem habemus propositi nostri principes. paulum. antonium. iulia
num. hilarion. macharium; Sicut ad auctoritatem scripturarum re
deam. nos ter princeps. helias. nos ter heliseus. nos ter iduces filii pro
phetarum. qui habitabant in agris & solitudinibus. & faciebant sibi
tabernacula propter fluentia iordani; De his sunt & illi filii re
thab qui uinum & siceram non bibebant. qui morabantur intento
ris. quidam per hieroniam uocelaudantur. & promittuntur
quod non deficiat de sarpe eorum uir stans coram dño. Hoc creor &

de Moch no

140

septuagesimo psalmi titulum significare. filiorum ionadab & eorum
qui primi in captiuitate ducti sunt; Iste est ionadab filius rechab. qui
in regnorum libro scribitur currum ascendisse cum ieu. & huius
filii sunt. qui in tabernaculis semper habitantes. ad extremum prop-
ter irruptionem chaldaica exercitus hierosolimam intrare com-
pulsati sunt; Hanc primam captiuitatem sustinuisse dicuntur. quod
post solitudinis libertatem urbe quasi carcere sunt rediit; Obse-
cro itaque te ut qm scē sororis tuae ligatus es uinculo. & non penitus
expedito pergis gradu. Si uetio siue alibi multitudines hominum
& officia & salutationes. & conuiuia ueluti quasdam catenas fugi-
as uoluptatum; Sit uilis & uespertinus cibus olera & legumina
interdumque pisciculos pro summis ducas delicias; Qui xpm de-
siderat. & illo pane uescitur. Non querit magnopere. quam
de preciosis cibus sterius conficiat; Qui quid post gulam non sen-
titur. idem tibi sit. quod panis & legumina; Habes aduersum
io uiniam libror. de contemptu uentris & gutturis plenius dis-
serentes; Semper in manu tua sit sacra lectio. frequenter oran-
dum & flexo corpore mensa rigenda ad dm; Crebra uigiliae.
& uentre uacuo sepius dormiendum; Rumusculos & gloriolas &
palpanter adulatorem. quasi hostes fuge; Pauperibus & fratribus.
refrigeria sumptuum manu propria distribue; Rara est in ho-
minibus fides; Non ergo disuerum esse quod dico; Cogita uide de lo

no diligit moche

Spudis

no

culos; Humilitatem uestium. tu mentiamimo non appetas;
 Secularium & maxime potentium consortium deuita; Quicubi
 necesse est ea uideri crebruis. quorum contemptu monachus
 esse coepisti. Soror praecipue tua matronarum decline & con
 loquia. nec inter sericas uestes & gemmas circum sedentiu
 feminarum se sor didatam aut doleat. aut miretur. quia alte
 rum propositi penitentia. alterum iactantiae seminarium e;
 Cauene quasi fidelis & famosus tuorum quondam dis pensa
 tor. alienam pecuniam distribuendam accipias; Intelle
 git quid loquar; dedit enim tibi dñs in omnibus intellectu;
 Habeto simplicitatem columbae. nec cuiquam machineris dolos.
 & serpentis astutiam. ne aliorum sub plantis insidias; Non
 multum distat inuitio. uel decipere posse uel decipi; Xpia
 num quem reneris tibi aut semper aut crebro de nummis lo
 quentem ex cepta elemosina. quae indifferenter omnibus pa
 tet. in sutorum potius habeto quam monachum; Preter uictu
 & uestimentum & manifestas necessitates. nihil cuiquam tri
 buas. ne filiorum panem canes comedant; Verum xpi templu
 anima credentis est. illam exorna. illam uesti. illi offer dona
 ria. in illa xpm suscipe; Quae utilitas est parietes fulgere
 gemmis. & xpm in paupere fame mori. lam nunc non sunt tua
 quae possides. dispensatio tibi credita est; Memento ananiae.

de bonis religiois
 & eorum uita

filiorum con ad
 on ad ab filius red
 ndi secum ieu. d
 ures. ad ex ore
 obolum utraque
 tanus se dicitur
 uore sunt red
 us es uinculo d
 oi multitudine
 a quasdam
 abur olera d
 as delucis;
 rit magnop
 icquid post
 una; Habes
 & guttur
 lectio frequen
 ddm; Crebr
 mus alos d
 e; Pauperibus
 d' fribus; Rari
 & quodlibet;

8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

& sapphire. illi sua amide seruauerunt. tu considera ne xpi
substantiam inprudenter effundas. id est in moderato
iudicio rem pauperum tribuas non pauperibus. & secundum
dictum prudentis simi uiri liberalitate liberalitas pereat;
Noli aspicer ad faleras. & nomina uana catonum; Ego te in
quid intus. & in curte noui; Et se xpianum grande est. non uide
ri; & nescio quomodo placent homines mundo. qui xpo displicent;
Haec non siuis ut auunt mineruam. sed ingredientem pelagus ami
cum amicus ammonui. malleis ante facultatem ^{mea} queri quam
uoluntatem. ut in quo ego ^{lapsus sum.} tu firmo per gais gradu; librum
tuum quem pro theodosio principe prudenter ornate que con
positum transmissi libenter legi. & praecipue mihi in eo sub
diuisio placuit; cum que in primis partibus uincas alios. in pe
ne ultimis te ipsum superas; Sed & ipsum genus eloquii. pres
sum & nitidum; & cum tulliana luceat puritate. crebrum est in
sententis; Lacus enim ut ait quaedam oratio. in quatuor uer
ba laudantur; praeterea magna est rerum consequentia. & al
terum pendens ex altero. Quae quid adsumpseris. uel finis supe
riorum. uel initium sequentium est; Felix theodosius. qui a tali
xpi oratore defenditur; In lustrata purpura sonus. & utilitatem
legum futuris saeculis consecrasti; Maecio uirtute. qui talia habes
rudimenta. qualis exercitatus miles eris; O si nihilicer & istos

58
modi ingenium. non per aëtuos montes & helicōnis uertices.
ut poetæ canunt. sed per sion & tabernaculum & sinam excelsa docere
scripturarum; Si contingeret docere quæ didici & quasi per ma-
nus misteria tradere prophetarum. pascere tur nobis aliquid.
quod docta græcia non haberet; Audi ergo mihi conserue amice
germane. ausculta paulus per. quod in scripturis scis calle gradia-
ris; Totum quod legimus in diuinis libris. pit & quidem & fulg & diā
in cortice. sed dulcius in medulla est; Qui edere uult nudum. fran-
git nucem; Reuelam quid dauid oculos meos. & considerabo mira-
bilia de lege tua; Si tantus propheta tenebras ignorantiae confi-
tetur. quanos cogitas paruulos & pene lactantes in scitiae nocte
circūdari. hoc autem uelamen non solum in facie moris. sed in euan-
gelis. & in apostolis positum est; Turbis saluator in parabolis lo-
quebatur. & contestans mysticum esse quæ dicebantur. aiebat;
Qui habet aures audiendi audiat; Nisi aperta fuerint unuersa
quæ scripta sunt ab eo. qui habet clauem dauid. qui aperit. & nemo clau-
dit. claudit. & nemo aperit. in nullo alio reserante pandentur; Si ha-
beret hoc fundamentum. immo quasi extremam manus in tuo ope
reduceretur. nihil pulchrius. nihil doctius. nihil que latinus
tuis haberemus uoluminibus; Tertullianus creber est in sen-
tentis. sed difficilis in loquendo; Beatus cyprianus in star fontis
purissimi. dulcis incedit & placidus. & cum totus sit in exortatione

uirtutum occupatus; persecutionis angustus scripturas diu-
nas nequaquam deseruit; In dicto martirio uictorinus corona-
tus. quod intellegit. eloqui non potest. Lactantius quasi quidem
fluuus eloquentiae tullianae. utinam tam nostra ad firma-
re potuisset. quam facile aliena destruxit; An nobis inaequa-
lis & nimius est. & absque operis sui paratione confusus; Sc̄
hilarius gallicano coturno ad tollitur; & cum gratiae floribus
adornetur. longis interdum per hodie inuoluitur. & alectio-
ne simpliciorum fratrum procul est; Taceo de ceteris uel de-
functis uel adhuc uiuentibus. super quibus in utramque par-
tem post nos iudicabunt alii; Ad te ueniam ^{simulacrum} CYDICYCIN SODA-
lem & amicum meum. meum inquam amicum ante quam notum.
& precabor ne ad sententiam in necessitudine suspiceris.
quin potius uel errare me aestimato uel amore labi quam ami-
cum adulatione decipere; Magnum habes ingenium. infinitam
sermonis suppellectilem. & facile loqueris & purae; facilitasq;
ipsa & puritas mixta prudentiae est; Capite quippe sano. omni
sensu uigent; huic prudentiae & eloquentiae. si acciderit
uel scudum uel intellegentia scripturarum. uiderem te breui
arce in tenere nostrorum. & ascendente cum iacob tectatione.
canore in dogmatibus. quod in cubili cognouisset; Accingere que-
sote accingere. nihil sine magno uitae labore dedit mortalibus;

Nobilem
uitas qu
at. duma
bitrisiq
Nihilin
cum deie
ce-perim
Quicunq
neleder
tinante
peruim
d'ecum m
EXPLIC
SCHIEB
Amores du
Adi. & am
manem se
pedibus. se
nodis & uin
nuxpi muta
rem; Hom
d' uel homi

Nobilemte ecclesia habeat. ut prius senatus habuit; preparatibidi
 uitas quas cotidie eroget. & nunquam deficiant; Dum uig & ae-
 tas. dum adhuc carnis aspargitur caput. antequam subeant mor-
 bi tristasque senectus & labor. & dure rapiat in dementia mortis;
 Nihil in te mediocre contentus sum. totum summum. totum perfec-
 tum desidero; Scm uigilantium presbiterum qua auuiditate sur-
 ceperim. melius est ut ipsius uerbis quam meis discas litteris;
 Qui cur tam cito profectus sit. & nos reliquerit. non possum dicere.
 ne ledere quem piam uidear; Tamen quasi pretereuntem & fer-
 tinantem paululum tenui. & gustum ei nostrae amicitiae dedi. ut
 pereum discas. quid in nobis desideres; Scam conseruam tuam
 & tecum in dno militantem per te saluari uolo;

met grauium

socia

**EXPLICIT AD PAULINUM PRESBITERUM.
 SCI HIERONIMI DE AMORE DI ET DE AMORE SAECULI. CXXVI.**

Amores duo in hac uita secum in omni temptatione luctantur; Amor
 di. & amor saeculi; & horum duorum amor qui uicerit. illuc a-
 mantem secum tamquam pondere trahit; Non enim penus aut
 pedibus. sed affectibus uenimus ad dm; & rursum non corporeis
 nodis & uinculis. sed contrariis affectibus terrae in heremus; Ve-
 nit xpi mutare amorem. de terreno. facere uitae caelestis amo-
 rem; Homo propter nos factus. qui nos fecit. & hominem ad sumens
 dr. ut homines faceret & dr; Haec propositio magni agomus. haec

lucta cum carne. haec lucta cum diabolo. haec lucta cum saeculo;
Sed fidamus quia ille qui hoc certamen indixit. non sine adiutorio
suo nos expectat. nec de uiribus nostris ut presumamus ortatur;
Qui enim de uiribus suis presumit. utique quia homo est. de uiribus
hominis presumit; & maledictus omnis. qui spem suam ponit in
homine; Huius patris & scilicet amoris flamma ardentes martires. fe-
num quidem carnis robore mentas uicerunt. ipsi autem in spiritu ad
eum a quo accensi sunt praeeuenerunt. praestituto & iam ipsi con-
tempto carnis honore debito. in resurrectione mortuorum;
Ideo enim seminata est in contumelia. ut surgat in gloria; hoc a
more accensi uel potius ut accendantur. haec dicit; Qui amat pa-
trem aut matrem super me non est me dignus; & qui non tulerit
crucem suam. & secutus me fuerit. non est me dignus; Amorem
parentum. uxoris. filiorum. non abstulit. sed qui amat super me;
Hoc ecclesia loquitur in cantibus cantorum; Ordinate in me caritate;
Amam patrem. sed non nisi super dominum; Amam genitorem. sed non nisi super cre-
atorem; Pater genuit. sed non ipse formauit; Nam quis aut
qualis sibi nasciturus esset cum seminare. ignorauit; Pater nutri-
uit. non de suo; Pater panem esurienti dedit. sed pater panem
esurientibus in se dedit; Postremo quicquid pater sibi reseruat.
in terra rocidit; ut succedas. uita tua aeternam facis morte sua;
Pater autem dominus quicquid tibi reseruat secum reseruat. ut hereditas omni

62
cum ipso patre possidear. neceum decessorem quasi successor
expectet. sed inhercas semper mansuro. semper in illo mansurus;
Ama ergo patrem. sed noli super dñm tuum; Ama matrem tuam.
sed noli super ecclesiam quae te genuit ad vitam aeternam; Deni
que ex ipsorum parentum amore. perpende quantum diligere
debeamus dñm & ecclesiam; Si enim tantum diligendi sunt qui ge
nuerunt mortuum. quanta caritate diligendi sunt qui genuerunt
ad aeternam uenturum in aeternitate mansurum. Ama
uxorem. ama filios secundum dñm. ut consulas eis. ad colendum te
cum cui iunctus cum fueris. separationem nullam timebis; Ideo
non debet illos plur ad dñm diligere. quos omnino male diligis si
neglexeris tecum ad dñm ducere; fortas se ueniat hora mar
tu. tuus xpm confuere. confessus ex capies fortas se temporis
poenam. ex capies temporalem mortem. pater. aut uxor. aut
filius blandiuntur ne moriaris. & blandiendo efficiunt ut mo
riaris. sed non efficiant; Illic abiueniat in mentem. quia amat
patrem. aut matrem. aut uxorem. aut filios super me. non est
me dignus; Sed blandimentis suorum flectitur carnalis af
fectus. & quodammodo labitur humana mollities; Refringe
sinus fluentis uestis. uirtute accingere; Crucia te amor car
nis. tolle cruce tuam & sequere dñm; & ipse tibi saluator tuus.
quamuis in carne dñs. quamuis cum carne dñs. humanum tamen

demonstrauit affectum. ubi ait; pater si fieri potest transeat hic calix; Nouerat quod calix iste transire non poterat. ad eum bibendum uenerat. uoluntate non necessitate; Bibendum ille calix omnipotens erat. si uell & utique ipse transire & qui ad se cum patre & ipse ostendit unus deus. sed non ex forma serui ex quo suscepit ab se. pro uocem hominis uocem carnis emisit. te in se dignatus est transfigurare. ut de illo loquereris infirma. ut in illo adprehenderis fortia; Voluntatem ostendit. quate[m]ptari possit; Continuo docuit quam uoluntatem. cui uoluntati preferre deberes; pater inquit si fieri potest transeat calix iste; haec uoluntas humana est. hominem gero ex forma serui loquor; pater si fieri potest transeat hic calix; Vox carnis. non sps; Vox infirmitatis. non diuinitatis; Si fieri potest transeat calix iste, illa est uoluntas. de qua & petro dicitur; Cum autem se ueris alter te angus. & fert quot non uis; Unde ergo uicerunt martires. quia uoluntati carnis. uoluntatem sps proposuerunt; Amabant hanc uitam. & ideo ponderabant; Inde considerabant. quantum amanda est & aeterna; Si sic amatur ista peritura. moriturus mori non uult. & erit necessario moriturus; Quamuis continuo mori nolis. nihil agis cum mori non uis. nihil efficit. nihil ex torques. nullam habes potestatem. tollendi mor-

61
tis potestatem; Veni & te nolente quod times. aderit te recu-
sante quod differis; mortem quippe satagis ut differas. Num
quid ut auferas. Si ergo in amatoribus huius uitae tantum de
differenda morte satagitur. quantum de auferenda laboran-
dum est. mori cetero non uis; muta anorem. & ostenditur ti-
bi mors. non quae te nolente aderit. sed quae si nolueris non
erit; Vide enim si aliquantum in corde tuo amoris uigilauit.
si scintilla de cinere carnis emicuit; si aliquid roboris in tuo
corde comprehendit. quod uento temptationis non solum
non exanguatur. sed etiam uehementius accendatur; Si
non ardes ut struppa. quae uino leui flatu exanguaris. sed
ardes ut robor. ardes ut carbō ut flatu potius exciteris; Vide
duas mortes. unam eandemque primam. alteram sempiter-
nam. eandemque secundam; Prima mors omnibus prepara-
ta est; Secunda solis malis. impiis. infidelibus. blasphemis. &
quicquid sane doctrine aduersatur; Intende. proponet tibi
tas mortis duas; Si fieri potest. ambas non uis pati; scio. uue-
re amas. mori non uis. & de hac uita in aliam uitam sic transire
uelis. ut non mortuus resurgeres. sed uiuus in melius muta-
reris; Hoc uelis. hoc habet humanus affectus. hoc ipsa anima
nescio quomodo habet in uoluntate & cupiditate. qm̄ diligendo
uitam. odit mortem; & qm̄ carnem suam non odit. nec ipsi uult

accidere quod odit; Nemo enim unquam carnem suam odio
habuit; Hunc affectum ostendit apostolus ubi ait; habitatio
nem habemus ex dō domum non manu factam. aeternam in
caelis; & enim in hoc ingemur. habitaculum nostrum
quod de caelo est. super inducipientes; in quo nolimus inquit
expoliari sed super uestiri. ut absorbeatur mortale hoc. auita;
Non uis expoliari. sed expoliandus es; Hoc tamen agas oportet.
ut expoliatus per mortem carneatunica. in ueniaris indutus
fidei lorica; Hoc secutus adiungit. si tamen induta non nudumue
riamur; Prima ergo mors spoliatura est. & caro interim re
ponenda. & suo tempore recipienda. hoc uelis nolis; Non enim
qui uis resurgis. aut si non uis non resurges. aut si resurrectio
nem non credis. propterea non resurgis; Opus est ut potius a
gas ut qui resurrecturus es uelis nolis. si resurgas ut habeas
quod uelis; Dñs quippe ih̄s ipse dixit; Veni & ora quando omnes
qui in monumentis sunt audient uocem eius & procedent. siue
boni siue mali sint; Omnes qui in monumentis sunt audient uocē
eius & procedent. & emittantur ex abditis; Nulla creatura mor
tuum tenebit. sub uoce uiu creatoris; Omnes inquit qui in mo
numentis sunt. audient uocem eius. & procedent; hic ubi ait om̄s.
fecit quasi confusionem & permixtionem; Sed audi discretio
nem. audi separationem; qui bona inquit fecerunt in resur

62
rectionem uitae. quimala egerunt in resurrectionem iudi-
cii; Hoc iudicium ad quod subeundum resurgunt impii. mors
secunda appellatur; Quid ergo xpi ane me tuus istam primam
me & te inuito uenit & te recuante adert; Redimite forte
a barbaris ne occidaris. redimis magno pretio. non parcas om-
niorebus tuis & filios tuos spoliare. & redemptus crastinamorte
ris; A diabolo redimi oportet. qui te secum ad secundam mortem
trahit. ubi audient impii ad sinistrampositi; Item ignem aeter-
num qui paratus est diabolo & angelis eius; Ab ista secundamorte
te oportet ut redimaris; Respondet unde; Noli querere
hircos & tauros. noli occulto arcam tuam discutere & dicere in ani-
motuo ut me redimerem a barbaris habebam pecuniam. ut te redi-
mas a morte secunda habeto iustitiam; Pecuniam possidet ab ipse
barbarus tollere. & te postea captiuum ducere ut non esset unde re-
dimereris. eotua omnia possident qui possidet & te; Iustitiam
non amittas inuitus. in thesauro cordis intimo mandet. ipsam tene.
ipsam posside. unde redimeris a secundamorte; Quae si nolis
ideo non erit. quia illud unde te ab ista morte redimisti solueris.
erit iustitia uoluntas imperata actio. & bibit illam de fonte suo.
ad quem fontem nullus prohibetur accedere si dignus accedit;
Postremo adiutorium tuum uide; Redimete a barbaris argen-
tum tuum. redimete a primamorte pecunia tua. redimete

a secunda morte sanguis dñi tui; Habuit ille sanguinem un-
denos redimeret. & ad hoc accepit sanguinem. ut esset quem
pro nobis redimendis effunderet; Sanguis dñi tui siuis. datus
est pro te; forte enim dicis; habuit sanguinem dñs meus quo
me redimeret. sed iam cum passus est totum dedit; Quid illi
remanet quod dedit & pro me. hoc est magnum quia quod semel
dedit pro omnibus dedit; Sanguis xpi uolentibus pro te uisus est.
uolentibus supplicium; Quid ergo dubitas quomodo non uis a secun-
da morte potius liberari. a qua liberaueris siuis tollere crucem
tuam & sequi dñm. quia & ille tulit suam & quaesit uis seruum;
Omnino fratres mei non uos maxime hortantur ad amandam ui-
tam aeternam. nisi quis sic amantem temporalem uitam; Quanta
faciunt homines ut uiuant paucos dies. qui numerare pote-
rit conatus & molimina omnium uiuere uolentium. post pau-
lulum forte morientium. quanta agunt pro ipsis paucis die-
bus redimendis & his incertis. paucos enim dico dies. si liber-
tus puer de creptus factus fuerit. non quare de mptus ho-
die cras fortas se morietur; Ecce ad incertum propter ipsos
paucos dies incertos quanta faciunt quae excogitant. siue-
niant per morbum corporis in media manus. salus omnis a
pronuntiantibus & insipientibus desperetur. si promittatur
aliquis medicus qui & iam desperantes liberare sit idoneus.

63
quanta promittuntur quanta plerumque ad incertum
dantur ut modicum uiuatur. Et iam uero si hostis aut predo
nis manus incidit ne occidatur. ut redimatur & iam si pa
ter tentus fuerit filii currunt. & quod eis fuerat relictum
inpendunt redempturi quem possent efferre; Quae ambi
tiones. quae preces. qui conatus. quis hoc explicet. Et tamen
nolodocere ad aliud grauius & nisi fieri & incredibile; Quid
enim dico quia dant homines pecuniam ut uiuant. quia nihil
sibi dimittunt. & paucos dies eos demque incertos paulisper
uiuant. cum amore uiuant cum labore quantam pondunt.
quanta dant. Vae generi humano dixi quia ut uiuant inpon
dunt unde uiuant. quod est peius. audite. quod peius. quod
grauius quod est sceleratius quod est ut dixi incredibile
nisi fiat ut liceat illis paululum uiuere. dant & iam illud
unde possent semper uiuere; Quid dixi audite & intelle
gite; Adhuc enim clausum est & tamen multum mouet
quibus iam clausum erat aperuit; Dimitte illos
qui dant & perdunt unde uiuere possent. ut concedatur eis
paululum uiuere; illos ad tendite qui perdunt unde pos
sent semper uiuere. ut concedatur eis paululum uiue
re; Quid est hoc. fides uocatur. pietas uocatur. iustitia
uocatur. confessio uocatur; Hoc omne tam quam pecu

nia est. quae uita aeterna acquiritur; Venit de transuer-
sominicus territanis & non tibi dicit dā mihi pecuniam tuam
ut uiuas; Quod si tu feceris ut liceat tibi paululum uiuere
perdis unde possis semper uiuere. hoc est amare uitam.
Quare timebas mortem homo bone. quare timebas mortē
nisi amando uitam. Xp̄ est uita; Quare appetis paruum &
perdis aeternam. & quare appetis incertam & perdis secu-
ram? an forte fidem perdidisti; Sed cum perdidideris. pec-
uitam habuisti; Tene ergo unde semper uiuas; Adtende pro-
ximū tuum quanta fecit ut modicum uiuat; Adtende & il-
lum qui xp̄m negauit quantum male fecit propter paucos
dies uite. & tu non uis ipsos paucos dies contemere ut nullo
die moriaris. & semper no die uiuas. a redemptore tuo pro-
tegaris in aeterno regno angelis coequeris. & quidamas
ti quid perdidisti. ut sequereris dñm crucem tuam non tu-
listi; Vide quam prudentem te uelit qui tibi dixit tolle crucē
tuam & sequere me; Qui inuenit inquit animam suam perdit
illam. qui perdidit inuenit illam; ut perdas. primum est
ut inuenias; & cum perdidideris postremum est. ut rursum in-
uenias; Duae sunt inuentiones. in medio est quae transitur
una perditio; Nemo potest animam suam perdere propter
xp̄m. nisi eam prius inuenerit; & nemo potest animam suam

64
inuenit in xpo. nisi eam prius perdidit; Inuenit ut per-
das. perdes ut inuenias; Quomodo eam prius inuenturus es
ut habeas quam perdas. quando cogitasti ex parte immor-
talem. quando cogitasti eum quae fecit & in sufflandoti
animam creauit & uideris eam illi debere quid dedit. illi redden-
dam qui commendauit. ab illo custodiendam qui instituit.
inuenisti animam tuam. inuenisti eam in fide. credidisti
enim hoc est inuenisti animam tuam; Nam perditurus es
antequam crederes. inuenisti animam tuam; Mortuus
quippe fueras in infidelitate. reuixisti in fide. talis es de quo
dici possit mortuus fuerat & reuixit. perierat & inuentus
est; Ergo si inuenisti animam tuam in fide ueritatis. si amor-
tem fidelitatis reuixisti. hoc est animam tuam inuenisti. hoc est
perdes eam ut anima tua sementi tibi sit; Nam & agricola tritu-
rando & uentilando inuenit triticum. & rursum seminando
perdit triticum. inuenitur in area quod perierat in semen-
te. perit in semente quod inuenitur in messe; Qui ergo inue-
nit animam suam perdat eam; qui laborauit colere. quare pi-
ger est seminare. uidetamen ubi inuenias & quare perdas
cum inuenieris. nisi tibi lumen accenderit ille caudicatur tui
lumina lucernam meam dicit. iam ergo inuenisti illo tibi ac-
cendente lucernam; Uide quare perdas; Non enim passim

perdendum est. quod tam diligenter inuentum est. Non
ait qui perdidit eam inuenit eam. sed qui perdidit
eam propter me; Naufragi quoque forte negotiatoris cor
pus cum litore respexeris reddis lacrimas. & dicit; ^{miseratus} Vaehue
homini propter aurum perdidit animam suam; Bene plan
gis. bene miseraris. redde uel fletum cui non prestas auxi
lium; Propter aurum enim perdere potuit animam suam
propter aurum inuenire non potuit; Ad damnum anime
suae idoneus fuit. ad eam lucranda minus idoneus est;
None enim cogitandum est quid perdidit. sed quare perdi
dit; Si propter auaritiam. ecce ubi uac & caro. ubi est qd
erat carum. & tamen uis sit auaritia. & propter aurum
perdita est anima. & propter xpm non perit anima; Ne
pereat stulto. noli dubitare audire consilium creatoris.
ipse instruit ut sapias. quia fecit antequam esses; Qui sa
pias. audi. noli dubitare propter xpm animam perdere. fi
deli creatori commendas. quod diceris perdere; Tu quidem
perdis. sed ille suscipit cui nihil perit; Si amas uitam perde
ut inuenias. quia cum inuenieris iam non erit quod perdas
non erit quare perdas; Ea quippe inuenitur uita quae in
uenitur ut perire omnino non possit. quia & xps qui abinas
cendo. moriendo. resurgendo dedit exemplum. surgens

amor cuius iam non moritur. & mors ei non dominabitur.

**EXPLICIT DE AMORE DI ET SAECULI:
INCIPIT AD PAULINUM PRESBITERUM
POSTEA EPISCOPUM: DESTUDIO SCRIPTU
RARUM BEATI HIERONIMI:**

Frater ambrosius tuam huiusmodi munuscula perferens detu-
lit & suavissimas litterulas quae in principio amicitiarum
fidem probato. iam & veteres amicitiae praeferebant;
Vera enim illa necessitudo est & xpi glutino copulata qua
non utilitas rei familiaris. non presentia tantum corpo-
rum. non subdola & palpans adulatio. sed dicitur timor &
diuinarum scripturarum studia conciliant; Legimus
in veteribus historicis quosdam lustrasse provincias. pro-
uos adire populos. maria transisse. ut eos quos ex libris
nouerant coram quoque uiderent; Sic pharaonem mem-
phiticum uates. sic plato aegyptum. & archita tarentinum
eamque oram italiae quae quondam magna greca dice-
batur. laboriosissime peragravit; & quatenus magi-
ster erat & potens. cuiusque doctrinas achademiae gim-
nasia personabant. fieri & peregrinus atque discipulus.
mallens aliena uerecunde discere. quam sua impuden-
ter ingerere; Denique dum litteras quas toto fugiente

orbe persequitur. captus a piratis & uenundatus. Etiam
tyranno crudelissimo paruic captiuus. uinctus & seruus.
tamen quia philosophus maiorimēte se fuit. Aditum li
uum lacteo eloquentiae fonte manantem de ultimis ispani
ae galliarumque finibus quosdam uenis se nobiles legimus.
& quos ad contemplationem sui roma non traxerat. unius
hominis fama perduxit; Habuit illa aetas mauditum om
nibus saeculis celebrandum quem miraculum. ut urbem tan
tam ingressi aliud extra urbem quererent; Apollonius
siue ille magus ut uulgus loquitur siue philosophus ut
pythagorici tradunt intrauit persas. pertransiuit cauca
sum. albanos. scythas. massagetar. opulentissima india reg
na penetrauit. & ad extremum latissimo phison amne trans
misso. peruenit ad brachmas ut hiarcam in throno seden
tem aureo & de uitali fonte potantem. inter paucos dis
cipulos. de natura. de moribus. ac siderum cursu audire &
docentem; Inde per elamitas. babilonicos. chaldeos. medos.
assirios. parthos. sirros. phoenicos. arabes. palestinos. re
uersus alexandriam. perrexit aethiopiam. ut gymno so
phistas & famosissimam mensam solis uideret in sabulo;
Inuenit ille ubique quoddam ceres. & semper proficiens.
semper semelior fieret; Scripsit super hoc plenissime

66
octo uoluminibus philoſeratur; Quid loquar de ſaeculi
hominibus cum apostoſ paulus uas ſelectionis & magis
ter gentium quide conſcientia tanta in ſe hoſpitis loqueba
tur; An experimentum queritis eius qui in me loquit
xp̄i. poſt damas cum arabiam que luſtrauit. aſcendit he
roſolimam ut uidere & petrum & manſit apud eum diebus
quindecim; hoc enim in miniſterio ebdomadis & octo ad ſu
turus gentium predicator inſtrueduſ erat; Rurſumq;
poſt annos xliii. ad ſumpto barnaban & tito expoſuerit a
poſtoſ euangelium. ne forte in uacuū curreret aut cu
curreret; habet neſcio quid latentis in ergo uua uox &
inaures diſcipuli de auctoris ore tranſfuſa fortius ſonat;
Unde & aethiopes cum rhodi exulare & legeretur illa de moſte
niſ oratio quam ad uerſus eum habuerat. mirantibus cunctis
atque laudantibus ſuſpirans ait; Quid ſup̄ ſam audiffe ar beſi
am ſua uerba reſonantem; Ne hoc dico quod ſit aliquid in me ta
le quod uel poſſis uel uelis diſcere ſed quo ardor tuus & diſ
cendi ſtudium & iam abſque nobis per ſe probari debeat ingen
um docile & ſine doctore laudabile eſt; Non quod in uenas
ſed quid querat conſideramus; Mollis cera & ad formandu
facilis. & iam ſi artificis & plaſte ceſſet manus. tamen uirtute
totum eſt quicquid eſſe poteſt; paulus apoſtoſ ad pede r ga
malihel. legem & prophetaſ. didiciſſe. ^{moſi} gloriatur. ut arma

tur spiritualibus telis. postea dicitur & confidenter; Arma
emmilitiae nostrae non carnalia sunt. sed potentiadi.
ad destructionemmunitionum cogitationis. & om
nemalitudinem excellente in se aduersus scientiam
di. & captiuantem omnem intellectum ad obediendum xpm.
& parati subiugare cunctam in obedienciam; Timotheum scri
bit ab infantia sacris litteris eruditum. & hortatur ad studi
um lectionis. ne neglegat gratiam quae data est per imposi
tione manus presbiteru; Itoprecipit ut inter cetera virtu
tes episcopi. quem breui sermone depinxit. scientiam quoque
in eo eligat scripturarum. obtinentem inquit eum qui secun
dum doctrinam est fidelem sermonem. ut potens sit exorta
ri in doctrina sana. & contradicentes reuincere; Scia quippe
rusticitas solum sibi prodest. & quantum aedificat exuitae
merito ecclesiam xpi. tantum nocet fidei seruientibus non re
sistat; Malachias propheta immo per malachiam dicit. inter
rogauit sacerdotes legem; in tantum sacerdotis officium est.
interrogatum respondere de lege; In deuteronomio legimus
interrogapatre matrem & adnuntiabit tibi. seniores tuos. &
dicent tibi; In psalmo quoque centesimo xviii. Cantabiles
mihierant iustificationes tuae. in loco peregrinationis meae;
& in descriptione iustauri. cum eum arbori uitae dauid quae est

67

in paradiso comparat & inter ceteras uirtutes ^{& ja} hoc intui-
lit; In lege dñi fuit uoluntas eius. & in lege eius meditabit
die ac nocte; Danhel in fine sacrae sanguinis. iustor
ait fulgere quasi stellas. & intelligentes id est doctos qua-
si firmamentum; Vides quantum inter se distent iustitia & iustitia
& docta iustitia. alii stellas. alii a caelo comparantur.
quamuis iuxta hebraicam ueritatem utrumque de orudi-
tis possit intellegi; Ita enim apud eos legimus; Qui autem doc-
ti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenta. & qui ad
iustitiam erudunt multos. quasi stellae in perpetuas aeter-
nitates; Cur paulus apostolus. electionis uas. nempe qui uas
legis. & scripturarum sc̄arum armarium fuit; Pharisei seu
penit ad doctrinam dñi. mirantur in petro & iohanne quomo-
do legem sciant cum litteras non didicerint; Quae quidem alius
exercitatio. & cotidiana in lege meditatio tribueret sol & illis
sp̄s sc̄i suggereret. & erant iuxta quod scriptum est. dō docibiles;
Duodecim annos saluator impleuerat. & in templo sener de que-
sionib; legis interrogans. magis docet dum prudenter inter-
rogat; Nisi forte rusticum petrum rusticum iohannem dicitur.
quorum inter que dicere poterat. & si imperitus sermone.
non tamen scientia; Iohannes rusticus piscator. indoctus. &
unde uox illa obsecro. in principio erat uerbum. & uerbum

erat apud dñm. & dñs erat uerbum. ΛΟΓΟΣ grece. multa
significat; Nam & uerbum est. & ratio. & supputatio. & causa
unius cuius quere per quam sunt singula quae subsistunt.
quae uniuersa recte intellegimus in xp̄o; Hoc doctus plato
nesciuit. hoc demostenes eloquens ignorauit; Perdam inquit
sapientiam sapientium. & prudentiam prudentium repro
babo; Vera sapientia. perdat falsam sapientiam; & quam
quam scultitia predicationis in cruce sit. tamen paulus loquit̄
sapientiam inter perfectos; Sapientiam autem non sc̄ti huius.
nec principum saeculi istius quide foruuntur. sed loquimur de sa
pientiam in ministerio quae abscondita est. quam praedestina
uit dñs ante saecula; Dñs sapientia. xp̄s est; xp̄s enim dñi uirtus. &
dñi sapientia; Haec sapientia in ministerio abscondita est. de
qua & non psalmi titulus praenotatur pro occultis fili. in quo
sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae absconditi; & qui
in ministerio absconditus erat. praedestinatus est ante saecula;
praedestinatus autem & praefiguratus in lege & prophetis;
Unde & prophetae appellabantur uidentes. quia uidebant eū
quem ceteri non uidebant; Abraham uidit diem eius. & ga
uissus est; Aperiabantur caeli hieze dñi. qui populo pecca
torum clausierant; Reuelauit dauid oculos meos. & consi
derabo mirabilia de lege tua; Lex enim spiritalis est. & reue

168
lacione opus est ut intellegatur. ac re uelata facie di
gloriam contemplerur; Liber in apocalipsi. septem si
gillis signatus ostenditur; quem si dederis homini scienti
litteras ut legat. respondebit tibi non possum. signatus e
enim; Quam hodie putant nosse se litteras. tenent signa
tum librum. nec aperire possunt. nisi iller referarit. qui habet
clauem dauid. qui aperit & nemo claudit. claudit & nemo aperit;
In actus apostolorum scilicet eunuchus. immo uir. sic eum scriptu
ra cognominat. cum legeretur isaiam. interrogatur a phi
lippo; Putasne intellegis quae legis. respondit; quomodo
possum nisi me aliquis docuerit; ego ut de me loquar interim.
nec sanctior sum hoc eunuchus. nec studiosior. qui de ethiopia.
id est de extremis finibus mundi uenit ad templum. reliquid au
lam regiam; & tantus amator scientiae diuinae fuit. ut & iam
in ueloculo sacras litteras legeret; & tamen eum librum teneret
& uerba dñi cogitatione conciperet. lingua uolueret. labis p
sonaret. ignorabat eum quem in libro nesciens uenerabatur;
Uenit philippus. ostendit eum. quidam sus latebat in littera; Om
ni doctoris uirtus. eadem ora credit eunuchus. baptizatur. fide
lis & scilicet. ac magister de discipulo; plus in deserto fonte ecclesie.
quam in aurato sinagoga templo reperit; Haec a me prescripta
sunt breuiter. neque enim epistolae angustiae uacant longius

patiebatur. ut intellegeres te in scripturis sanctis sine pre-
uio & monstrante semita non posse ingredi; Taceo de gram-
maticis & rhetoricis. philosophis. geometricis. dialecticis. a-
strologis. astronomis. medicis. quorum scientia mortalibus
uelutilissima est. & in tres partes scinditur. ΤΟΔΟΓΜΑΤΕΝ. ΜΕ-
ΘΟΔΟΝ ΤΗΝ. ΕΜΠΙΡΙΑΝ. ad minores artes ueniam. & qua non
tam ^{logo} ΛΟΓΩ quam manu administrantur; Agricolae. cementa-
rii metallorum fabri lignorumque caesores. Lanarum quo-
que & fullones. & ceteri qui uariam suppellectilem & uilia
opuscula fabricantur. absque doctore non possunt esse quod
cupiunt; quod medicorum est. promittunt medici. tractant
fabrilia fabri; Sola scripturarum ars est. quam sibi omnes
passim uindictant; Scribimus indocti doctique poemata passi-
m. Hanc garulamus. hanc delirus sonet. hanc solecista uerbosus.
hanc uniuersi presumunt. lacerant. docent. antequam dis-
cant; Alii adducto super alio grandia uerba trutinantes. in-
ter mulierculas de sacris litteris philosophantur. alii discunt
propudore feminis quod uiros doceant; & ne parum hoc sit qua-
dam facilitate uerborum immo audacia differunt aliis. quod
ipsi non intellegunt; Taceo de me is similib; . quasi forte ad scrip-
turas sanctas post saeculares litteras uenerint. & sermone con-
posito aurem populi mulserint. & quicquid dixerint hoc lege

69

di putant. nescire dignantur quid proph&e. quid apostoli sen-
serint. sed ad sensum suum congrua aptant testimonio. qua
si grande sit. & non uicissimum genus dicendi. de prauare sen-
tentias. & ad uoluntatem suam scripturam trahere repugnantē.
quasi non legerimus homeri centonas. & uirgili centonas. Ac
non sic & iam maronem sine xpō possumus dicere xpianum. quia
scripserat. iam redit & uirgo. redeunt saturnia regna. iam no-
ua proges caelo demittitur alto. & patrem loquentem ad
filium. pater meae. uires meae. magna potentia solus natae.
& post uerba saluatoris in cruce. tali perstabat memorans fi-
xus quem manebat. Puerilia sunt haec & circumlatorum ludosi-
milia. docere quod ignoras. Immo ut cum stomacho loquar. &
hoc quidem scire quod nescias. Videlicet manifestissima est
genesis. in qua de creatura mundi. de exordio generis hu-
mani. de diuisione terrae. de confusione linguarum. & gen-
tes usque ad aegyptum scribitur hebreorum. patet exodus cum
decomplagis. cum decalogo. cum mysticis diuinis que precep-
tis. In promptu est. leuiticus liber in quo singula sacrificia
immo singulae paene syllabae. & uescit aaron & totus ordo
leuiticus inspirant celestia sacramenta. numerus uero nonne
totus arithmetice. & proph&e uebalaam. & quadraginta dua-
rum per heremum mansionum mysteria continent. de utero

nomium quoque secunda lex. & euangelicae legis praefigu-
ratio. Nonne sic ea habet quae priora sunt. ut tamen noua sint omnia
de ueteribus. Hucusque moyses. hucusque. PENTATEUCHOS.
quibus quinque uerbis se uelle loqui apostolus in ecclesia glori-
atur; hoc exemplar patientiae. quae non in steria suo ser-
mone complectitur. prosa incipit. uersu labitur. pedestri
sermone finitur; omnis quoque legis dialecticae. propositio-
ne. assumptione. confirmatione. conclusione determinata.
Singulari uerba plena sunt sensibus; & ut de ceteris sile-
am. de resurrectione corporum sic propheta uult.
ut nullus de caelo manifestus. uel cautus scripserit; Sicut
inquit quod de redemptor meus uiuit. & in nouissimo die de-
ra surrecturus sim. & rursus circumdabor pelle mea. & in
carnem meam uidebo dñm. quem uiisurus sum ego ipse. & ocu-
li mei conspiciuntur sunt & non alius; Reposita est haec spes mea
in sinu meo; Veniam ad ihm naue. tripudium dñi non solum in
gestis. uerum & in nomine portat; Transit iordanem.
hostium regna subuertit. diuidit terram uictori populo. &
per singulas urbes. uiculos. montes. flumina. torrentes.
atque confinia. ecclesiae celesti quae in iherusalem spiri-
talia regna distribuit; In iudicum librum quot princeps po-
puli. tot figurae sunt; Ruth moabitae. esaias explorati

110
num dicuntur; Emitte agnum dominatorem terre. de petra
deserti ad montem filiae sion; Samuhel in helim mortuo & in occisio
ne saul. veterem legem abolitam. porro in sadoch atq. dauid. no
ui sacerdoti. nouiq. imperii sacramentatae statur; Malachim id est
tertius. & quartus regum liber a salomone usque ad iechoniam &
ab hieroboam filio nachab usque ad oses quod ductus est in aegyptum.
regnum iuda. & regnum describit israhel; Si historiam respi
cias. uerba simplici sunt; Si uero sensum latentem ecclesiae
paucitas & hereticorum contra ecclesiam bellum narratur; Duo
decim prophetae in uoluminis angustias coartati. multo aliud
quam sonat in littera praefigurant; Osee crebro nominat ephraim.
samariam. ioseph. ie zrahel. israhel. & uxorem fornicariam. & fornicati
onis filium. & adulteram. cubiculum clausum mariti. multo tempore
sedere uiduam & subueste lugubri uiri ad seredum prestolari; Iohel
filius fauol describit terram duodecim tribuum. eruca bruceo. lucusta
rubigine uastante consumpta. & post euerisionem prioris populi ef
fusurum sem super seruos dei & ancillas. id est super cxx credentium
nomina. & effusurum in caenaculo sion qui cxx ab uno quoq. usque
ad xv paulatim & per incrementa surgentes. xv. graduu nume
ro efficiunt. qui in psalterio mystice continentur; Amos pastor & ru
ficus & roborum mora distringens. paucis uerbis explicari non potest;
Quis enim digne exprimat tria & quattuor scelera damasci. gaze. tr
ri. idumae filiorum amon. & moab. & in septimo octauoque gradu
iudae & israhel; hic loquitur ad uaccas pingues quae sunt in monte

samaritae & ruituram domum maiorem minoremq; testatur;
ipse cornu fictorem lacusq; & stantem dñm super murum litum uol
adamantinum & uncinum pomorum. & trahente supplicia peccato
ribus. & famem in terra non famem panis neque sitim aque. sed
audiendi uerbum dñi; Abdias: qui interpretatur seruus dñi p
tonat contra edom. & sanguineum terrenum que fratris quoq;
iacob semper aemulum a se percussit spiritali; Ionas: columba
pulcherrima. naufragio suo passionem dñi prefigurans. mun
dum ad penitentiam reuocat & sub nomine nineue salutem gen
tibus adnuntiat; Michas: demorasti coheres xpi uastationem ad
nuntiat filiae latromis & obsidionem ponit contra eam. quia ma
xilla percussit iudicis israhel; Naum: consolator orbis incre
pat ciuitatem sanguinum. & post euersionem illius loquitur. Ecce
super montes pedes euangelizantis & adnuntiantis pacem; Abacuc
luctator. fortis. & rigidus. stat super custodiam suam. & figit gradu
super murationem. ut xpm contempletur in cruce & dicat; Operuit
caelos gloria eius. & laudis eius plena est terra. splendore eius ut lux
erit. cornua in manu eius. ibi abscondita est fortitudo eius; Sofonias:
speculator. & arcanorum dñi cognitor. audit clamorem a portis
cium. & euulatum a secunda. & contritionem a collibus; Indicit quoq;
ululatum habitatoribus philae. quia conticuit omnis populus chana
an. disperierunt uniuersi qui uoluerant argento; Aggeus
festiuus. & laetus. qui seminauit in lacrimis ut in gaudio metoret.
destructum templu aedificat. dñm que patrem inducit loquentem.

Adhuc unum mo dicum. & ego commovebo celum & terram & mare &
arida. & movebo omnes gentes & venis desideratus cunctis gentibus;
Zacharias. memor dñi sui multiplex in propheta. ihm vestibus sor
didis. & lapidem oculorum septem. candelabrumq. aureum cum totidem
lucernis quot oculis. duas quoque oliuas a sinistris lampadis cernit
& dexteris. ut post equos rufos. & varios. albos & dissipatas quadrigas
exco. nphraim. & equum de hierusalem. pauperem regem uaticinatur
& predicat. sedentem super pullum filium asine subuigalis; Mala
chias. aperte & in fine omnium prophetarum de abiectione israhel
& uocatione gentium. Non est mihi aut uoluntas in uobis dicit dñs exer
cituum. & munus non suscipiam de manu ura. ab ortu enim solis usq.
ad occasum magnum est nomen meum in gentibus. & in omni loco sacri
ficatur & offertur nomini meo oblatio munda; Esaiam. hieremia.
hiezechiel. danihel. quos possit uel intellegere uel exponere. quorum
primus non prophetiam mihi uideatur texere sed euangelium; Se
cundus. uirgam nucem & ollam succensam a facie aquilonis. & pa
uum spoliatum suis coloribus. & quadruplex diuersissime tris neccat
alphabetum; Tertius principia & finem. tantis habet obscuritatib;
in uoluta. ut apud hebreos ipse partes cum exordio geneleos. antea
nos xxx non legantur; Quartus uero quid & extremus inter quat
tuor prophetas. temporum conscius & totius mundi philosophicus.
lapidem precasum de monte sine manibus. & regna omnia subuer ten
tem daro sermone pronuntiat; Dauid simoni des noster. pindarus.
& alcheus. flaccus quoque catulus & serenus. xpm lyra personat. & in
decacordo psalterium. ab inferis excitat resurgentem; Salomon
pacificus & amabilis dñi. mores corrigit. pacuram docet. ecclesiam
ungit. & xpm scaramque nuptiarum dulce cant. ETI ΘΑΛΛΙΟΝ.

epithalium.

Titome
Hester in ecclesiae tripum populum liberat de periculo. & interfecto aman quinterpretatur iniquitas. partes conuuii. & diem celebrem mittit in posterum; Paralipomenon liber id est instrumenta ueteris. **ETITOME** tantus actualis est. ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi uoluerit arrogare. seipsum irideat. Per singula quippe nomina iuncturasque uerborum. & praetermissa in regum libris tanguntur historiae. innumerabiles explicantur euangelii questiones. Hestras & neemas ad uitor uidelicet & consalatur ad no. in unum uolumen artantur. in scaurant templum. muros extruunt ciuitatis. omnisq. illa turba populi redeunt in patriam. & descriptio sacerdotum leuitarum. israhelitarum proscelatorum. ac per singulas familias murorum & curruum operadiuisa. aliud in cortice praefigurat aliud retinent in medulla; Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole. & tamen non in plesse quod uolui. Audiuimus tantum quid nosse quid cupere debeamus. ut & nos quoq. possimus dicere; Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore; Ceterum socraticum illud impletur in nobis; Hoc tantum scio quod nescio; Tangam & nouum breuiter testamentum; Matheus. marcus. lucas. & iohannes. quadriga dñi & uerum cherubim quod interpretatur scientiae multitudo. per totum corpus oculata sunt. scintillae micant. discurrunt fulgura. pedes habent rectos. & in sublimi tendentes. tertia pennata & ubique uolantia tenent semituo. sibi que perplexisunt & quasi rota in rotam uoluuntur. & pergunt quocumque eos flatus sp̄s̄i duxerit; paulus apostolus scribit ad septem ecclesias; Octaua enim ad hebreos. a plerisque extranumerum ponitur; Timotheum in seruit accatum; philimonem profugitauo

172
famulo depraecatur. Super quod acer melius puto quam paucad dicere;
Actus apostolorum nudam quidem uidetur sonare historiam. & nascenti
ecclesiae infirma annexere; Sed si nouerimus scriptorem eorum
lucam esse medicum. cuius laus est in euangelio. animaduertimus
pariter omnia uerba illius animae languentis esse medicamina;
Iacobus. petrus. iohannes. iudas. septem epistolas ediderunt. tam
missaeas. tam subactas & breues pariter ac longas. breues in uer-
bis. longas in sententiis. ut rarus non in earum lectione cunctat; Apo-
calipsis iohannis to habet sacramenta. quod uerba; Parum dixi. pro
merito uoluminis. laus omnis inferior est; In uerbis singulis. multa
plures latent intellegentiae; Oro te frater karissime inter haec uiuere.
ista meditari. nihil aliud nosse. nihil querere; Nonne abiudetur
tibi hic in terris. regni caelestis habitaculum; nolo offendari in
in scripturis sanctis simplicitate. & quasi uilitate uerborum quae uel
uitio interpretum uel de industria sic prolatae sunt. ut rusticam
contionem facilius instruerent. & in una eademque sententia ali-
ter doctus. a literato audiret & indoctus; Non sum tam petulantis & hebes.
ut haec me nosse pollicear. & eorum fructus capere. quorum radices
in caelo fixae sunt; sed uelle fateor. sed enim tamen profero. magistrum ren-
nuens comitem spondeo. petentia datur. pulsantia aperitur. querens
inuenit; Distamus in terris. quantum nobis scientia per se uersus in caelo;
Obuiis tamen uerbis exapiam. Sicut ineptae aliquid se debet magis ore tumida

te. & iam quicquid quesieris tecum sar & conabor; habet hanc an-
tissimum fratrem tuum eusebium. qui litterarum tuarum mihi
gratiam duplicavit. referens honestatem morum tuorum. con-
temptum saeculi. fidem amictum & amorem xpi; Nam prudentiam
& eloqui uenustatem & iam absque illo. ipsa epistola preferbat;
Stefana quae sote. & herentis in saeculo nauiculae funem magis pre-
cede quam solue; Nemo renuntiaturus saeculo. bene potest uen-
dere quae contempsit ut uenderet; Quicquid in sumptus de tuo tu-
leris. pro lucro computa; Antiquum dictum est; Auarotam deest
quod habet quam quod non habet; Credenti totus mundus diuitiarum.
in fidelis autem & iam obolo indiget; Sicut uiamus quasi nihil haben-
tes. & omnia possidentes; Victum acque uestitum. diuitia xpi a-
norum; Si habes in potestate rem tuam. uende; Si non habes. pro-
ice; Tolle tunicam. & pallium relinquendum est; Scilicet nisi
tu semper recrastinans. & diem de die trahens. caute & pedetentim
tuas possessionunculas uendideris. non habebis xpi unde pauperes su-
os alat. Totum dō dedit. qui se obtulit; Apostoli. nauem tantum
& retia reliquerunt; Vidua duo aera mittit in gazo filacium.
& praefertur croesi diuitis; Facile contempnit omnia. qui
se semper cogitat esse mortuum;

**EXPLICIT SCI HIERONIMI AD PAU-
LNUM PRESBITERUM.**

No 8 p 110 nē 111

Diuitiae xpi aoz
uicty a uestitg

ITEM SERA
AMBROSIO
notariis mmi
ore caduuntur &
in quodam epistola
ta referre. Numqu
re tempore. numqu
solent litteris per
ta & lectio oration
quos uentis unim
stano hora legem
faciem defrautes. co
multa laborem mun
mur. Prader mto
matur; pud & dicere
stodie ad alio
et expectamus
Luaritur absem
dites inuicem. co
occupat. & dimi
no amica supputa
nponit. nuncce

ITEM SERMO SCI HIERONIMI PRESBIT.

AM BROSJUS QUOCARTAS SUMPTUS
 notarios ministrante. tam innumerabiles libros
 uere adamantius & nofter ad e entherus explicauit
 inquacdam epistola quam ad eundem de cathenis scripse
 rat refert. Numqua se abos origene pŕente sinelectio
 ne sumpŕisse. numqua uenisse somnu nisi unus e fratri
 bus sacris litteris per sona &. Hoc dieb: egisse uel noc
 tab: ut & lectio oratione suscipere &. & oratio lectionem.
 Quid nos uentris animalia tade umqua fecimus. Quos
 si secunda hora legentes inuenerit. os atamus manu
 faciem defricat. continemus stomachu. & quasi post
 multu laborem mundialib: rursum negotiis occupa
 mur. Prater mitto prandia. quib: onerata mens p
 mitur; pud & dicere defrequentia salutandi. quia aut
 ipse cotidie ad alios pergimus. aut ad nos uenientes ce
 teros expectamus; Deinceps itur in uerba ser. ^{mo} tert.
 Lacerantur absentes. uitae aliena describitur. & mor
 dentes inuicem. consumamur ab inuicem; Tadis nos ab:
 & occupat. & dimittit; Cum uero amici recesserint.
 ratio anica supputamus; Nunc ira personam nobis leo
 nis inponit. nunc cura superflua in annos multos dura

Diligi uiget
mlatone

gonatoc

deitione

caireq

tura praecogitata. Nec recordamur euangelii dicentis;
Stulte haec nocte respicient a te animam tuam. quae cartem pa-
rastra cuius erunt. Vestes non ad usum tantum. sed ad de-
lectationem conquiruntur. Ubicumque conpendium est. uelociter
perit sermo auris adtentior; si damnum ut saepe in re fa-
miliari accidere solent fuerit nuntiatum. uultus merore
deprimuntur. lacrimamur adnummum. obolo contristamur;
Unde cum in uno homine animarum tantis ^{uersa} facies. prophe-
ta dominum precatur dicens. Domine. in uita tua & uia imagines eo-
rum dissipas; Cum enim ad imaginem & similitudinem dei con-
diti simus. exuitio nostro personarum nobis plurimas super induci-
mus; & quomodo in theatralibus scaenis unus atque idem
actor nunc herculem robustus ostendit. nunc mollis in-
uenere frangitur. nunc tremulus in cymbala. Ita & nos.
Qui simundi non essemus. odiremur a mundo; Tot ^{habemus} personarum
similitudines. quot peccata; Quae propter quia multum
iam uitae spatium transiimus fluctuando & nauis nostra
nunc procellarum concussa turbine. nunc scopulorum
inlusionibus perforata est. Cum primum licet quae si quod
dam praeter seculum rursus intremus; Ibi cibarius ^{pans} & solus
nostris manibus irrigatus. licet ditiae rusticae. uiles quidem
sed innocentes cibos praebet; Ita uiuentes. non ab

9 vestiti

Sollicitudo

no

cibos innocentes

oratione somnus
Sua est. per
nos. ipsius
quibus ostendit
tor quatuor
Sua frigus fuerit & b
alibus uigilabo uel d
gno. habet si non
monat theatra lux
et meorum cotid
aliam in p
ad idem regna mu
Quidem in
quo salu
licet quae
INCIPIT AD
Quinter multo
quandi fructu
ut si negligere
quatuor bene in con
uilest. & plurimi
bonu enit

oratione somnus non saturatus a lectione reuocabit;
 Si aestas est. secretum arboris umbra prebebit; Si autum
 nus. ipsius aeris temperies & secretum super folia. locum
 quibus ostendent. Vere ager depingitur floribus. & in
 ter querculus aues. psalmi dulcius canuntur;
 Siue frigus fuerit & brumales niues. ligna non coemam
 cadidus uigilabo uel dormiam. Certo quod sciam uilius non al
 gebo; habet sibi roma suos tumultus. harenca. ^{seuar.} circus
 insanat. theatra luxurient; & quia de nr̄is dicendū
 est. macronarū cotidie uisitur senatus. nobis adherere
 dō bonū est. ponere in dño spem nr̄am. Ut cum paupertatē
 istū caelorum regna mutauerit. erumpamus in uocē.
 Quid enim mihi erat in caelo & ate quid uolui sup̄ terram.
 quo salycā cū uentū reppereremus in caelo. parua & ca
 duca quae sisse nos doleamus interris.

INCIPIT AD MONACHOS

Qui inter multos uitam agere constituerunt. aut cū
 grandi fructu aut cū grandi periculo. uel diligentes
 uel & iā negligentes sunt. Unde felix est illa anima.
 quae dū bene in congregatione uersatur multorum gau
 diū est. & plurimi ex ea uel aedificantur uel inluminan
 tur. bona enim eius dū multa cōmunicantur. adduntur;

no
 d' Simplicia
 r̄ neorola
 habitacōe

no

conuē alye
 a grandi p̄
 fruatu a p̄ulo fit

no

dehutu in vultu.
me frs

Ad quod & iam sapientissimus illius sententia respi-
cit quae dicitur: Fili si sapiens fueris. tibi & proximis
tuis proficies; Itaque si quis in congregatione positus
oboedientiam tenuerit aut humilitatem. seseque pati-
entem praeberit. quantum ex se bonum proximis com-
modat. tantum in se lucra aliorum conuertit; si uero e-
contrario per inoboedientiam uel superbiam. quae res quod
peius est. facilius inueniri solent. ut malum exemplum
suae iniquitatis & per uer se prauitatis adtraxerit.
Quantos destruxerit. de tantis periculum damnationis
incurrit; quantum detrimentum fuit. de tantis damna
contrahit; & peccatum quod ab illo semel recessit. ad eum
multipliciter redundabit. Quam ob rem sicut ille ualde
admirandus atque laudandus est. cuius cursum mul-
torum profectus est. Ita ille merito lugendus est. cuius
uita multorum ruina est; Ideoque contra quae ad aedifi-
cationem pertinent. eum in medio positi agere studeamus.
ne uitam nostram aliorum uirtutibus nocent. ne aliorum fer-
uorem tepor noster debilitet. ne aliorum patientiam. nostram
iracundiam uolet. Ne aliorum humilitatem. superbiam nostram
deprauet. Ne aliorum sanctorum. infirmitas nostra corrumpat.
Ne aliorum pulchritudinem. foeditas nostra contaminet.

de Calu male
uuentis qd in u

ne aliorum lucernas ardentes extinguamus. Lampadas nostras
 inlumicare non possimus; & quidem stulte ille uirginer
 quam libet stultae essent. non tam alienas extinguere.
 quam suas inlumicare cupiebant; & ideo ad istarum similitu
 dinem sicut nrm deest pinguis sima gratia humilitatis.
 si fidei ignis. si flamma feruoris. si oleum caritatis. si lum
 discerionis. ueniat ad eos. quos magis abundanter spexerit.
 & gratiam in se proximi non auferendo sed imitando trans
 fundat. & bonae possessionis alienae. non solum sine damno
 sed & cum lucro possessoris inuadat; Numquam enim tibi
 deficit. quicquid alter proficit d&e; Numquam enim sentit
 luminis sui damnum. si plurimus sit ex ipso accensus. Nec
 minuit solis lucem considerantium multitudo; quanta ad eum
 spexerint. tantis munera sua commodat. & ipse tamen ^{sem p} in
 teger perseuerat; Benedicta ad o illa anima. cuius hu
 militas alterius confundit superbiam. Cuius patientia.
 proximi extinguit iracundiam. Cuius oboedientia. pigri
 tiam alterius tacite increpat. Cuius feruor. inertiam ali
 eni teporis excitat; qui proximis sui turbatum per oca
 lum cordis. gratia consolationis atq; aedificationis in lumi
 nat. Melius hic. quam ille qui fratrem paululum ab aliquo con
 tristat. Non tam solatio suo porrecta manu subleuata.

no
d'extplo b

no

d'bn viuete in
comu sem actu

deteriores h' v' ob
neglectes t' moasterio
q' Inlecto fuere.

sed trahentem sicut paridem inclinatum medioloquorum
impulsu adiuuat ad ruinam. & salubriter pro disciplina era-
tione correptum. per sinistra consilia sic incitat ut allidat.
sic armat ut perimat; Itaque fratres cui mella propria non
sufficiunt. ille sic agat ut iudicium & vitam alienę perditionis non
incurrat; Certe si mus carissimi quod nisi caueamus nisi in
cotidie resicemus uti ca & circūcidamus passiones d&erio-
res multo nos efficiat quā fuimus dum in saeculo uiueremus.
ita ut fiat extrema nra peiora prioribus.

INCIPIT EPISTOLA HIERONIMI AD CALGASIAM.

Filius meus apodemus qui interpretatione nominis sui longa
ad nos ueniens nauigatione signauit & de oceanis litore
atq; ultimis finibus gallicarum romanam praeterita quaesivit
b&h leem ut inueniret in ea caelestem panem & saturatus
ructat & in dno accideret; Eructuauit cor meum uerbum
bonum. d&ulit mihi in parua scedula maximas questiones
quas ate dicitas mihiq; tradendas diceret; Ad quorum
lectionem intellexi studium regine sabae in te esse completum
quae de finibus terre sapientiam uenit audire salomonis;
Non quidem ego salomon qui & ante se & post se cunctis homini-
bus pferatur in sapientia. sed tu regina appellanda es saba
in cuius mortali corpore non regnat peccatum. & quae ad

dñm tota mente conuersa. audies ab eo. Conuertere conuertere
 re sunt amittis. & enī scaba in lingua nra. conuersionem sonat;
 Simulque anim aduerter quod quaestiuunculae tuae de euangelyo
 tantū & de apostolo propositae. indicant te uiderem scripturā
 aut non satis legere aut non satis intellegere. quae & uantis obscuri
 tatis: & futurorū trpis inuoluta est. ut om̄s inter p̄tatione egerat
 & porta orientalis de qua uerū lumen exortur & per quā ponti
 fex ingreditur & egreditur. semp̄ clausa sit & soly xpo p̄tata qui
 habet clauem dauid. qui aperit & nemo claudit. claudit & nemo ape
 rit. ut illo reserante intro eas cubiculū & dicas. Introduxit merex
 in cubiculū suū; Praeterea satis miratus sum. cur purissimo fon
 te uicino nra procul riuuli fluentia quae reris & om̄s sic aqua si
 loue quae uacat cum silentio desiderat aquas seor quae turbidis
 saeculi uicis sordidantur; habes ibi sem̄ uirum aletium pres
 biterū. qui uiua ut caunt uoce & prudenti disertoq. sermone pos
 sit soluere quae requir̄is. nisi forte peregrinus merces desideras.
 & puari & cae gustus nrorum quoq. condimentorū te ad im̄ta de
 lectant; Aliis dulcia placent. nonnullos sub amara delectant;
 Horum stomachum acida renouant. illorū salsa sustentant;
 Uidi ego nauisiam & capitis ueragine. antidoto quae appellatur
 pigra sepe sanari. & uixta hipocraten. contraria contrariorū
 remedio; Itaque nram amaritudinem. illius neccareo melle

curato. emitte in mirram lignū crucis senilemque pituitum
iuuendi austeritate conpescere. ut possis labi uacillare. quā
dulcia guttur meo eloquacitudo. sup mel orimeo. **T 1.**

Cur iohannes discipulos suos mittat ad dñm. ut interrogaret
eum. tu es qui uenturus es an alium expectamus.

Johannes mittebat discipulos suos in uinculis constitutus. ut si
bi quærens illis diceret; neque enim poterat ignorare. quē
ignorantibus. antea monstrauerat. de quo dixerat. Qui habet
sponsam. sponsus est. & cuius non sum dignus calciamenta por
tare. & illum oportet crescere. me autem minui; Quod au
tem dicit. tu es qui uenturus es. hunc quoque sensum habere po
test; Scio quod ipse sis. qui tollere uenisti peccata mundi;
Sed quia ad inferos descensusus sum. & iam hoc interrogo. utrum
& illuc ipse descendas. an impium sit hoc de filio dei credere.
aliumque missurus sis; Hoc autem scire desidero. ut quite in
terris hominibus. nunticui. & iam inferis nunticem si forte
uenturus es; Tu enim es qui uenisti dimittere captiuitatem
& soluere eos qui in uinculis tenebantur; Cuius scis atatio
nem dñs intellegens. operibus magis quam sermone respondit;
& iohanni precepit nunticari. uidere caecos. ambulare dui
dos. leprosos mundare. & surdos audire. mortuos suscitari.
pauperes euangelizare; Pauperes. uel humilitate uel di

utis: ut nulla inter pauperem diutemq: distantia sit salutis.
 sed omnes uocentur aequiditer; Quoque infert; Beatus qui
 non fuerit scandalizatus in me; Non iohannem sed discipu
 los eius percutit. qui prius accesserant ad eum dicentes. Qua
 re nos & pharisei ieiunamus discipuli autem tui non ieiunant.
 & ad iohannem; Magister. cui tu perhibuisti testimoniū
 iuxta iordaniem. ex discipuli eius baptizant & plures
 ueniunt ad eū; Quod dicto: liuorem significant designo
 rum magnitudine inuidiae mordacitate uenientem.

II Cur baptizatus a iohanne ipse audeat baptizari & mul
 to amplior ad eum turba concurrat quā prius uenerat
 ad iohannem; Et ne forsitan plebs nesciens hoc dicto
 iohannem suggillari arbitrarētur. in illius laudes coe
 pit de iohanne ad turbas dicere circumstantes; Quid ex
 istis in desertum uidere haerundinem uento agitataum.
 sed quid existis uidere hominē mollib: uestitum. Ecce qui
 mollib: uestiuntur. in domib: regum sunt. sed quid existis
 uidere. prophētam. Quā dico uobis & plus quā pphētam;
 hic est enim de quo scriptum ē. Ecce mitto angelū meum
 ante faciem tuā. qui pparabit uicū tuā ante te; Amen di
 co uobis. non surrexit inter natos mulierū maior iohan
 ne baptista; Qui autem minor est in regno caelorum.

maior est illo;

m q: proutum
 ca: q: qui
 neo. I.
 ut interrogat
 nus:
 m: uti
 gnare: que
 at: qui habet
 cala: uenit po
 mui: Quod au
 um habere po
 am: uat;
 m: rogatū
 di: credere
 ro: ut quie in
 m: si forte
 ap: uatem
 u: iatō
 me: rōndat;
 m: uatū
 m: uatū

Adiebus autem iohannis baptistae usque nunc regnum caelorum
uim patitur & uiolenter rapiunt illud; Omnes enim prophe-
tae & lex usque ad iohannem prophetauerunt; & si uultis re-
cipere. ipse est helias qui uenturus est. Qui habet aures
audiendi audiat; Adiebus iohannis regnum caelorum uim pa-
titur. ut qui homo natus est. angelus esse desiderat. & terre-
num animal. caelestem quaeerat habitaculum. Lex & pro-
phetae; non quo iohannes prophetae sit finis & legis. sed ille
qui iohannis testimonio predicatus est; Iohannes autem
secundum mysterium quod in iuduchia scriptum est. ipse est
helias qui uenturus est; Non quod eadem anima ut heretici
suspiciuntur & in helia & in iohanne fuerit. sed quod eadem
habuerit sancti spiritus gratiam; Tunc uentus ut helias. uiuens
in heremo ut helias. persecutionem passus ab herodiade ut ille
sustinuit a zezebel. Ut quomodo helias secundus precursor
ita iohannes uenturus in carne dominum saluatorem non solum
in heremo sed & in matris utero saluti & exultatione
corporis nuntiauit. § III. Quomodo intellegendum
est iacob puer meus. Puer igitur dei omnipotentis.
iuxta dispensationem carnis assumptae. quae ad nos mittit
saluator est appellatus; Ad quem in alio loco dicit pater;
Magnum tibi est uocare te puerum meum. ut congreges tribus

iacob; hic est uinea sorech. quae interpretatur electa;
 hic filius amantissimus. in quo sibi complacuit animad;
 Non quod dñ animam habeat. sed quod in anima omnis dñ
 monstratur affectus; & non mirū. si in dō anima nomine
 tur! cū uniuersa humani corporis membra secundum le
 ges tropologice & diuersas intelligentias habere dicatur;
 Posuit quoq; spm suū sup eum. spm sapientiae & intellegen
 tiae. spm consilii & fortitudinis. spm scientiae & amoris
 dñi. qui in specie columbe descendit sup eum. De quo &
 iohannes baptista ad dō patre audisse se narrat. Super
 quem uideris spm scm uenientē in eo. ipse est; & iudicium
 gentibus nuntiabit. De quo in psalmis legimus; Dñ iudi
 cium tuū regida; Qui & ipse loquitur in euangelio;
 Non enim pater iudicat quemquā. sed omne iudicium dedit
 filio; Non contendet in subuersione audientium. neq; da
 mabit. iuxta illud quod apostolus paulus scribit; Omnis
 dāmor & ira & amaritudo. auferatur a uobis; Non da
 mabit. quia israhel non fecit iudicium sed dāmorem;
 Neq; audiēt quisquā in placetis siue foris. uocem eius; Omnis
 enim gloria filie regis ab intus. & arca & iungta uia
 est quae ducit ad uitam; Unde in placetis uox eius non audi
 tur. in quib; confidenter agit sapientia. laticam speciosaq;

uicam non ingrediens. sed arguens atq; condemnans; Unde
& his qui foris erant. non sine uoce sed per parabolas loquebatur.
Haurundinem inquit quasi satam non confringet. siue ut septuagin-
ta transtulerunt. calamum fractum non conteret; Calamus
fractus qui fuit ante uocatis & in laudes dñi concinebat. appel-
landus est israhel. Qui qm̄ in pegit in angularem lapidē
& cecidit super eum fractusq; in illo est. propterea dicitur de eo;
In ore padne bestias calami; & in iesu uolumine. torrens ap-
pellatur cane. id est calami. qui aquas habet turbidas quas
elegit israhel purissima iordanis fluente contemners.
reuersusq; mente in aegyptum & desiderans caenosam ac pa-
lustrem regionem. peponesq; & caepe. & adia. & cucumeros.
ollasq; aegyptiarum carum. Rectissime appellatur pes-
ca calamus fractus. cui qui in initio uoluerit. pertunditur
manus eius; Qui enim post aduentum dñi saluatoris & euan-
gelicae interpretationis spm̄ derelinquens in iudaeae late-
re morte requiescit. istius cuncta opera uulnerantur;
Linum quoq; fumigans non extinguit. populum de gentibus con-
gregatum. qui extincto legis naturalis ardore fumum caris-
simum. & qui oculis noxius est. tenebroseque caliginis in uolue-
batur erroribus; Quem non solum nox extinguit & redi-
git in cinerem. sed e contrario de pur uice & penem oriente

79
magnum suscitauit incendium. ita ut totus obrus arderet & ignem
saluatoris quem uenit mittere super terram & in omnibus ardere
desiderat; Iste uero qui harundinem quassatam non confregit
& linum fumigans non exstinxit. iudicium quoque perduxit ad uic
toriam. cuius iudicia uera sunt iustificata in semet ipsis. ut iustifi
cetur in sermonibus suis & uincat cum iudicauerit; & tam diu lu
men predicationis eius in mundo resplendet nullusque conterat
& uincatur insidiis. donec ponat in terra iudicium & impleatur
iudicium illud quod scriptum est. sicut uoluntas tua sicut in caelo
& in terra. & in nomine eius gentes sperabunt. siue in lege eius
sperabunt in insulis; Quomodo enim in insulis turbine flauque uen
torum & crebris tempestatibus feruntur quidem. sed non uer
tuntur in exemplum euangelicam domus quae super petra
robusta mole fundata est. Ita & ecclesiae quae sperant in le
ge & in nomine domini saluatoris locutur per esaiam. Ego ciui
tas firma ciuitas quae obpugnatur. ¶ IIII .:

Quem sensum habet quod in euangelista mattheo scriptum
est. si quis uult post me uenire abneget seipsum, quae sit sui ab
negatio aut quomodo qui sequitur saluatorem seipsum negat;

Postquam ostendit discipulis suis quod oportet eum ire hierusa
lem & multa pati a sacerdotibus & scribis. assumens eum pe
trus coepit increpare; Humano quippe timore perterritus

passionem dñi formidabat, & quomodo audiens multa pati
& occidi timebat. sic audiens tertio die resurgere & gaudere
debuerat & tristitiam passionis resurrectionis gloriæ mi-
tigare; Unde illum p̄ timore correpto. loquebatur ad
om̄s discipulos siue conuocauit turbam cum discipulis suis ut
marcus posuit. aut iuxta lucam dicebat ad cunctos; si quis
uult post me uenire abnegat seipsum. & tollat crucem suam
& sequatur me; Cuius exhortationis hic sensus est; Non est
delicta in dñm & secura confessio. Qui in me credit. debet su-
um sanguinem fundere; Qui enim perdidit animam suam in pre-
senti. lucra eam facit & in futuro; Cotidie credens in xpm tollit
crucem suam & negat seipsum. qui impudicus fuit. uersus casti-
tatem. temperantiam lucra abnegat; Qui formidolosus
& timidus. assumpto robore fortitudinis. priorem esse se
nescit; Iniquus si sequatur iustitiam. negat iniquitatem;
Stultus si xpm confiteatur. diuinitatem dei que sapientiam.
negat stultitiam; Quod scientes non solum in persecutionis tem-
pore & necessitate martirii. sed in omni conuersatione.
opere. cogitatione. sermone. negamus nos in eis quodan-
te fuimus & confitemur eo qui in xpo renacti sumus;
Idcirco enim dñs crucifixus est. ut & nos qui credimus in eum
& peccato mortui sumus crucifigamur cum eo. dicamus que

quod paulus apostolus docuit. Cum xpo crucifixus sum. & mihi
 hic absit gloriam. nisi in cruce dñi nr̄i ih̄u xpi; Quicum xpo
 crucifixus est. despoli & principatus & potestates. & triumphat
 eis in ligno; Unde & in euangelio secundū iohannē in tr̄p̄ meo
 rum qui in dño credituri erant & secum illo crucifixuri. symon
 cyrenaeus portat crucem eius. quā iuxta alios euangelistas ipse
 portauit. ¶ v. Quid ^{sibi} uult significare quod in eodem mattheo
 scriptū est; uae pregnantibus & nutrientibus; Orate ut non fiat fu
 ga uerā hieme uel sabbato; quod ex superiorib; manifestum est.

Cum enim euangelium xpi cunctis gentib; fuerit p̄dicatum & uene
 rit consummatio uideritq; abominationē desolationis quae dicit
 ur ad anielō propheta. tunc p̄cipitur his qui in iudea sunt ut
 fugiant in montes. sic tamq; coniungitur. Uae pregnantibus
 illis diebus; In quibus diebus. quando abominatio st̄derit in
 loco sc̄o; quod quidem iuxta litterā de aduentu anti xpi praedictum
 nulli dubium est. quando p̄secutionis magnitudo compellit fu
 gere. graues uteri paruuli que lactantes fugam recordant.
 Licet quidam tati & ues pasiani aduersum iudeos & p̄ apucae hieru
 salē obsidionē pugnamq; significari uelint; hiemem quoq; & sab
 batū sic inter p̄tuntur. ne eo tempore fugere compellantur.
 quando duritiae frigoris & in desertis locis fugientes latere
 non possunt. & obseruatio sabbati. aut p̄uerritiores facti si fu

adient malicia
 surgit gaudere
 rationis gloriam
 loquebamur ad
 discipulis ut
 dicuntur; si quis
 uult crucem
 sequi. Non
 in meo. debet
 ut animus in p̄
 rebus in p̄
 que uis uis
 Quis malis
 in p̄
 nega
 in di
 in im
 in con
 in no
 in re
 in re
 in re

giant. aut hostiū gladius subiacere si subbata oia & p̄cepta
seruauerint; Nos autem audientes ad dñō saluatore ut qui in
iudaea sunt. fugiant ad montem ca. ipsi quoq; oculos leuemus
ad montes unde ueniat auxilium. & in alio loco. Fundamen
ta eius in montib; sc̄is. & in montes in circuitu eius. & non po
test ciuitas latere sup̄ montem positā. & discubamus nos
pollem littere nudisq; pedibus cum morse ascendentes montē
si uia diāmus; transiens uidebo uisionē hanc magnam. Ut pos
simus intellegere praegnantēs animas quae de sermone docer
narū & sermonis dī in tua fidei conceperunt & dicunt cū isaia;
Amor & uo dñe concepimus. & de istius modi paulus fr̄ibus
loquitur. filioli mei quos iterū parturio; Quia propter oran
dus est dñs. ne in exordio fidei & crescentis abicitis. oriatur hi
emps de qua scriptū est; hiemps transit ab it sibi. ne otator
peccatur. sed inminente naufragio suscitamus dormientem
atq; dicimus; p̄ceptor sed uos nos fac perimus. VI.

Quid sibi uelit quod scriptū est in euangeliō secundum luccam
& non receperunt eū qm̄ facies eius erat uadens in hierusa
lem. ¶ Festinans dñs hierusalem pergere ut compleret
dies adsumptionis eius ut pascha celebraret & de quo dixerat.
Desiderio desideravi hoc pascha comedere uobiscū & bibere ca
licem. omnemq; doctrinā suā p̄ tabulo roborare & iuxta illud

81
quod scriptum est. Cum exaltatus fuero omnia traham ad me. Offir-
mauit faciem suam ut irret in hierusalem; Offirmationem enim & fortitu-
dine opus est ad passionem sponte proferantur. Unde & ezechielj cui
dixerat dñs. fili hominis in medio scorpionum tu habitas & ne timeas eos
offirma inquit faciem tuam. & dedit faciem tuam aeneam & frontem
tuam ferream. Ut si forte surrexisset & contra eum malleus uniuersae
terrae. quae si anchora durissima resisteret & malleumque contereret;
De quo scriptum est. Quomodo confractus est & contritus malleus uni-
uersae terrae. & misit nuntios idem angelos ante faciem suam;
Iustum enim erat ut dei filio angeli ministrarent. siue angelos apos-
tolos uocet. quia iohannes praecursor domini angelus appellatus est;
Cumque ingressi essent uicem samariae ut praepararent ei. non susce-
perunt illos; Hostili inter se samaritanum atque iudaei discordant
odio; & cum omnes oderint gentes. proprio contra se furore baccantur
dum utriusque delegis possessione contendunt; & intercontumeliosum
persecutur. ut postquam iudaei de babilonia sunt reuersi. aedi-
ficationem templi semper samaritanum impedierint; Cumque uellent
& ipsi cum iudaeis aedificare templum. responderint iudaei;
Non licet nobis & uobis aedificare domum domini; Demique pro summa
iniuria pharisei exprobrant domino; Nonne demonium habes & sa-
maritanus es. & in parabolis de hierusalem descendens hie-
richo samaritanus ponitur pro signo atque miraculo. quomodo malus

benefecerit. & ad puteū samaritanæ scriptū est. Non enim cou-
tuntur samaritani iudeis. Uidentes ergo samaritæ dñm
hierusalem pergere idē. ad hostes suos. quod audierunt ad disci-
pulis eius. quod pericandū hospitium uenerant iudaeū esse cognoscunt.
& quasi iudaeū atq; alienū & eū qui ad iniquos pger & suscipere
noluerunt; Quamquā & talis nobis subiciatur intellegentia.
Quod uoluntas dñi fuerit non suscipi a samaritanis. quia festina-
bat ire hierusalem. ibiq; peccata & sanguinē fundere. nē occupatus
susceptione samaritanæ. & doctrina gentis illius. passionis
differret diem. ad quā uenerat sustinendū; Unde dicit & in
alio loco; Non ueni nisi ad ues pditas domus israhel; & apo-
stolis pcepit; Ciuitates samaritanorū non intrabitis; uolens
tollere omnē occasionē psecutionis iudaicæ. ne postea diceret;
Crucifiximus eū quia se inimicis nr̄is & hostib; iunxerat;
facies igitur eius erat per gentes hierusalem. & idcirco uox
ta aliam intellegentiā non receperunt eū samaritæ. quia
festinabat ingredi hierusalem. Ut aut non reciperent eū.
fuit dominicæ uoluntatis; Deniq; apostoli in lege uersati.
de quæ tantū iusticiā nouerant. oculū poculo. nituntur ulcis
a iniuriā & imitari helicam; ad cuius uocem duas pentecontar-
cas militū ignis absumpserat. Dicunt q; ad dñm; Uis dici-
mus ut ignis descendat de caelo & consumat eos. Pulchre

uis inquit dicimus. nā & helias dixerat. si homo dixit ego.
ignis descendat de caelo super eos; Ergo ut apostolorū sermo ha
beat efficientiā. uoluntas est dñi; Nisi enim ille iusserit. fru
stradicunt apostoli ut ignis descendat super eos; & quodāmodo
uerbis aliis hoc loquuntur; si ad seruū heliæ iniuriā ignis
descendit de caelo & non samaritanos sed iudeos consumpsit
incendium. quāto magis ad contentum filii in impios sa
maritanos debet flamma seuire. E regione dñs qui non ad iudi
candū uenerat sed ad saluandū. non in potestate sed in humili
tate. non in patris gloria sed in hominis uilitate. increpat
eos quod non meminerint doctrine suae & bonitatis euange
licae in qua dixerat. qui te percussit in maxillā praebilli &
alterā & diligite inimicos uestros. **A**ltera de euā
gelio luce quae est uincula. qui sit uilicus iniquitatis quid dñi
uoce laudatus sit. cuius cum uellem scire rationem & de quo
fonte processerit reuolu uolumē euāgelicū. & inter cetera rep
peri quod ad p̄p̄inquantab: saluatori publicanis & peccato
ribus ut caudirent eum murmurabant scribae & pharisei
dicentes; Quare iste peccatores suscipit. & comedit cum eis.
Qui locutus est eis parabolā centū ouiu. & etiā quoq: parabolā
decem dragmarū; Tertium quoq: parabolam hominis ha
bentis duos filios. & diuidentis inter eos substantiam; Has

83
Accipe cautionem. & sede cito scribe quinquaginta. Deinde alio
dixit; Tu uero quantum debes. ~ quia centum chorostri
ta; & illi; Accipe litteras tuas. & scribe octoginta; & lau
dauit dñs uilicū iniquitatis quia prudenter fecisset. Quia
filii huius saeculi prudentiores sunt filiis lucis in generatione
sua; & ego uobis dico; facite uobis amicos de māmone iniquita
tis. ut cū defeceritis recipiant uos in aeterna tabernacula;
Totam parabolam huius textum posui. ut non nobis intellegen
tiam ad uide quae eramus. & in parabola certe renitamus
in uenire personar. sed interpretamur eā quae si parabolam hoc ē
similitudinē. quae ab eo uocatur quod ait παραβαρσεται. hoc
est ad similitudinem & quasi umbra προοριον. ueritatis est;
Si ergo dispensator iniqui māmone dñi uoce laudatur quod de
re iniqua sibi iusticia pparat. & passus dispendiū dñs lau
dat dispensatoris prudentiā quod aduersum dñm quidem
fraudulenter sed pro se prudentiter egerit. quia Tomagis
xp̄s qui nullū damniū sustinere potest. ut p̄nus est ad clementiā
laudabit discipulos suos. si in eos qui crediti sibi sunt misericor
des fuerint. ~ Deniq; post parabolam intulit; Et ego uobis dico;
facite uobis amicos de iniquo māmone. Iniquos autē mammona autē
non hebraeos sed s̄rorū lingua diuitiae nuncupantur. quod
de iniquitate collectesunt; si ergo iniquitas benedispensata.

ueritur iniustitiam quoniam magis sermo diuinus in quo nul-
la est iniquitas. Qui apostolis creditus est. si bene fuerit dispen-
satus. dispensatores suos leuabit ad caelum. Quam obrem se-
quitur; qui fidelis est in minimo hoc est in carnalibus; & in multis
fidelis est ^{id est in} spiritualibus; qui autem in paruo iniquus est ut non de-
fratrib: ad utendum quod ad deo pro omnibus est creatum. iste in spiritalibus
pecunia diuidenda iniquus erit. ut non pro necessitate sed pro
F^ris doctrinam domini diuidat; si autem inquit carnales diuitias que-
labuntur non benedispensatis. ueras aeternasque diuitias doc-
trinae dei quis credit uobis. & si in his quae alienae sunt. alienum
a uobis autem est omne quod saeculum est. infidelis fuistis. ea quae uera
sunt & propriae homini deputata quis uobis credere poterit.
Unde corripit auaritiam & dicit eum qui amat pecuniam deum ama-
re non posse; igitur & apostoli si uelint cum a re deum. esse pecunias
contemnendas; Unde scribae & pharisaei qui erant auari aduer-
sum se dictum intellegentes parabola. sub iannabant eum
carnalium & incerta & praesentia. spiritualibus ac futuris. quasi incer-
tis praepponentes; Theophilus antiochene ecclesiae septimus post
paulum apostolum episcopus. super hac parabola in commentariis suis
est locutus; Diues qui habebat uicum siue dispensatorem. deus
omnipotens est. quoniam nihil est ditius; Huius dispensator paulus qui
ad pedes gamaliel sacras litteras didicit. legem dei suscepit

dispensandi; Quia
oculare. & omne di
Paulo quid me pro
magis ter. sui & u
non uidee; Omni
mo de fructu de
finitas; Monda
agor agentis & la
horum; faciu
qui peccati fuero
nos suos; Cospic
crediderunt ut arbor
legen delectu. proph
reputam in terora
primi qui debet
quib; congrega
ad uno numero
reponi quingenari
della in euangelio
quingenta denari
inductum quater
n. tenentium num

dispensandū; Quicū cepit & credentes in xpō persequi ligare
occidere. & omnē dñi sui dissipare substantiā. correptus ad nō
est; Saule quid me persequeris. Dixitq: in corde suo, Quid faciā.
qui magister fui & uilicus cogor. eē. discipulus & operarius; fode
re non uideo; Omnia enī mandata legis quae terrae incumbit
cerno destructa. & legem & prophētas usq: ad iohannē baptis
tā. finitas; Mendicare erubescō; Ut quid doctor fuerā iudaeorū.
cogur agentib: & ad discipulo ammanica. sed utis & fidei mendicare
doctrinā; faciā igitur quod mihi uitale esse intellego; Ut post
quā piectus fuero de uilicatione mea. recipiam in xpō in do
mos suos; Coepi q: eos qui prius uersabantur in lege & sic in xpō
crediderant ut arbitrarentur se in lege iustificandos. docere
legem abolitā. prophētas p̄terisse. quae ante plucro fuerint.
reputari in stercorea; Uocauit itaq: duos de plurimis debitorib:;
primū qui debebat centum cadōs olei. eos uidelicet qui fuerant ex
gentib: congregati & magna indigebant misericordia dī; & de
centenario numero qui plenus est atq: perfectus. fuit eos scribe
re quinquagenariū qui proprie p̄uenientū est iuxta iubeleū.
& illā in euangelyo parabolā in qua alteri quingenti. alteri quin
quaginta denarii dimituntur; secundū autem uocauit popu
lū iudaeorū qui tritica mandicatorū dī nutritus erat. & debebat
ei centenariū numerū. & coegit eū ut decentis octoginta faceret.

id est crederent in dñi resurrectionem. qui octauis diei numero con
tinetur & de octo complatur decadas. ut de sabbato transiret ad pri
mū sabbatū; ob hanc causam ad dño praedicatur quod benefecerit.
& pro salute sua in euangelii clementia de legis auctoritate muta
tus sit; Quod si quae fuerit quare uocetur uilicus iniquitatis. in
lege quae dicitur iniquus erat uilicus. qui bene quidem offerrebat sed
non bene diuidebat. credens in patrem sed filium persequens. ha
bens dñm omnipotentem. sed spm scm negans; Prudentior itaq;
fuit paulus apostolus in transgressione legis filius quondam lucis.
qui in lege obseruatione uersati. xpm qui di patris uerū lumen
est perdidit; Ambrosius mediolanensis ep̄. quid de hoc loco
senserit. in cōmentariis eius legere poteris; Mihi iuxta priorē
interpretationē hoc uidetur. quod de iniquo māmōna debemus no
bis amicos facere. non quos libet pauperes. sed eos qui possunt nos
recipere in domos suas. & in aeterna tabernacula. ut cū eis parua
p̄buerimus. recipiamus ab illis magna. & dantes aliena nra suscipi
amus ut seminemus ⁱⁿ benedictionē. ut m& amemus de benedictione.
Qui enim p̄ce seminauerit. p̄ce & m& erit. ¶ VII.

Quo sensu accipiendum sit quod in epistola legimus ad roma
nos; uix enim piusto quis moritur. nā pro bono forsitan
quis audeat mori. ¶ Quae hereses ex occasione huius testi
monii quod non intellegunt. diuerso quidem errore sed puri

impietate blasphemant; Marcion enim qui iustum dñm creato-
 rem legis facit & proph&urū. bonū autem euangeli & aposto-
 lorū cuius eē ^{uult} filium xp̄m. duos introducit deos. alterū iustum
 alterū bonū. & pro iusto adserit uel nullos uel paucos ob p̄cis-
 se mortem. Pro bono autem id est xp̄i patre. innumerabiles
 martires extitisse; Porro arrius iustum ad xp̄m refert.
 de quo dictum est. dñs iudiciū tuum regida & iustitiā tuam filio
 regis; & ipse de se in euangelio; Non enim pater iudicat quē
 quū. sed omne iudiciū dedit filio; & ego sicut audio. ita & iudico;
 Bonū autem dñm patrem. de quo ipse filius confitetur. Quid me-
 dias bonū. Nemo est bonus nisi solus dñs; Cumque hucusq; blas-
 phemice sūce de uis cadles potuerit inuenire in consequentib;
 in p̄git & corrui; Quomodo ergo quis p̄atre ^p audet mori &
 pro filio uix mortitur. cum pro p̄t nomen xp̄i tūctus martirū
 sanguis effusus sit. Qui igitur simpliciter hunc exponit locum.
 hoc potest dicere quod in ueteri lege in qua iustitia est. uix pauci
 inuenta sunt qui suum fuderunt sanguinem. In nouo autē instru-
 mento in quo bonitas est adq; dementia. innumerabiles exate-
 runt martires. Sed ex eo quod posuit forsitan quis audet mori.
 & pendulo gradus sententiam temperauit. inueniret posse ⁿ mul-
 tos qui caudeant mori pro euangelio. Ostendit non sic accipien-
 dum. sed ex superiorib; & inferiorib; sensum loci huius debere.

et numeron
 tranfirū ad p̄
 d benefacit.
 cortuac mutua
 in quous. in
 offerre sed
 sequit ha
 demor uacq;
 uandū lucif.
 suū lumen
 de hoc loco
 tu priorē
 ebomū so
 offitunt
 acūis puru
 enūā. suscipi
 medationē.
 VII.
 maū uerū
 no fortia
 se huius
 rre sūp̄m

tractatur; Dicens enim paulus apostolus se gloriari in tribulacionibus quia tribulacio patientiam operatur. patientia uero spem. spes autem non confundit. quae ex eo certa habet & promissionem. quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris. secundum illud quod deus dixerat per prophetam. Effundam de spiritu meo super omnem carnem. Miratur bonitatem christi. quod in firmis & impiis & peccatoribus mori uoluerit. & mori oportuno tempore. De quo ipse dicit; Tempore accepto exaudiuit; & rursum; Ecce nunc tempus acceptum; Quando omnes peccauerunt & simul inutiles facti sunt non fuit qui faceret bonum. non fuit usque ad unum; Incredibilis enim bonitas & inaudita clementia. mori pro impiis; Ut enim pro iusto aliquem & bono suum sanguinem funderet in malum mortis cuncta terrena non inuenire interdum ut aliquis pro re iusta & bona audeat mori; Caritas dei quam in nobis habuit hinc maxime comprobatur. quod cum adhuc peccatores essemus christus pro nobis mortuus est. ut subleuata est uita eius & pro iniquitatibus populi ductus est ad mortem. & portauit peccata nostra & traditus est in morte anima illius. & cum iniquis reputatus est. & nos impios & infirmos & peccatores pios & robustos & iustos faceret; Nonnulli ita interpretantur; sicut pro nobis impius mortuus est & peccatoribus quanto magis absque ulla dubitatione pro iusto & bono christo debemus obambere. Iustum autem & bonum non putemus esse diuersum nec aliquam

86
significare p̄sonā. sed absolute iustam rem & bonā. pro qua dif-
ficulter & interdum aliquis inueniri potest. quē suum sanguinē
fundat. **VIIIJ.** Quid sibi uelit quod ad romanos scribit
apostolus occasione accepta peccatum per mandatum operatū
est in me omnem concupiscentiam. **III** Ponamus testimo-
nium. & singula xp̄i auxilio differentes quid uideatur nobis sim-
pliciter indagemus. non p̄ iudicium tuo sensui quid uelis intel-
legere. sed nr̄am sententiā breuiter explicantes; Quid ergo
dicemus. Lex peccatum est. Absit; Sed peccatum non cognoui
nisi per legem; Nam concupiscentiā nesciebam. nisi lex diceret &
non concupisces; Occasione autem accepta peccatū p̄ mandatum
operatum est in me omnem concupiscentiā; sine lege peccatum
mortuum ē; Ego autē uiuebam sine lege aliquando; Sed cum uenis
et mandatum. peccatū reuixit; Ego autē mortuus sum; & inuen-
tum est mihi mandatum quod erat ad uitā hoc ēē. ad mortem;
Num peccatum occasione accepta p̄ mandatum seduxit & per illud
occidit; Itaq; Lex quidem sc̄a & mandatum sc̄m. & iustum & bonū;
Quod ergo. bonū est. mihi factum ē. mors. Absit; Sed peccatum ut
appareat peccatum. per bonū mihi operatum est mortem. ut
fiat sup̄ modum peccatis peccatū per mandatum; scio enim
quod lex sp̄itualis est. ego autem carnalis sum uenundatus sub
peccato. Quod enim operor. non intellego; Non quod uolo hoc ago.

sed quod odi illud facio; Si autem quod nolo illud facio. consentio legi
quoniam bonum; Nunc autem non ego operor illud. sed quod habitat in me peccatum;
Scio enim quia in habitat hoc est in carne mea bonum; Nam uelle uel uelle mihi perficere aut
in me.
bonum non inuenio; Non enim quod uolo bonum hoc facio. sed quod nolo
malum hoc ago. Si autem quod nolo illud facio. non ego operor illud
sed quod habitat in me peccatum; Inuenio igitur legem uolenti mi
hi facere bonum. quoniam mihi malum uel uelle; Condelector enim legi dei. secun
dum interiorem hominem; Video autem aliam legem in membris meis
repugnantem legi mentis meae. & captiua sum me in lege peccati.
quae est in membris meis; Infelix ego homo qui se liberauit de cor
pore mortis huius. gratia dei per ihesum christum dominum nostrum; Quomodo
medicina non est causa mortis si ostendat uenena mortifera. licet
his medicis homines abutantur ad mortem. & uel se interficiant uel
insidiantur inimicis. sic lex dicta est. ut peccatorum uenena demonst
retur. & hominem male libertate sua abutentem. qui prius ferebatur
inprovidus & per precipitia labebatur. frenos legis relineat. & con
positas doceat incedere gressibus. ita ut seruamus in nouitate spiritus
& non in uel uelle litterae; hoc est uiuamus sub precepto. qui prius in
modum brutorum animalium ducebamur. Manducemus & biba
mus. cras enim moriemur; Quod si subintrante lege quae docet quid
facere & prohibet quid non facere debeamus. uitio nostro & incontinen
tia feramur contra facta legum. Uidetur lex causa esse peccati.

quae dum prohibet. concupiscentiam quodammodo eam inflammare
 cognoscitur; saecularis. Apud graecos sententia est. Quicquid
 licet. minus desideratur. Ergo e contrario quicquid non licet. fom
 tum accipit desiderium; Unde tullius solonem scripsisse negat
 tam prohibere quam commone; uidetur. Igitur lex apud contem
 torer & legum precepta calcantes uidetur esse occasio delictorum.
 dum prohibendo quod non uult fieri ligat eos uinculis mandatorum
 qui prius absque lege peccantes non tenebantur criminibus; haec
 diximus. Legem quae per moysen data est intellegentes; Verum
 quia in consequentibus scriptum est. Lex dei & lex carnis adque membro
 rum quae pugnat aduersum legem mentis nostrae & captiuos nos ducta
 in lege peccati. simulque quattuor leges contra se dimicantes in uno
 loco scriptas esse. cognosco. Non absque re arbitror si requiramus genera
 legis in scripturis sanctis esse memorantur; Dicitur lex per moysen
 data est. secundum illud quod scriptum est ad galathas; Quot
 quot enim ex operibus legis sunt. sub maledicto sunt; & rursum
 in eadem epistola; Lex propter peccatores posita est; & de
 rum. Itaque lex pedagogus noster fuit; Historiam quoque quae
 precepta non continent. sed quid factum est refert ab apostolo lex
 quae appellatur; Dicite mihi qui sub lege uultis esse. Legem non
 legistis; Sed & psalmi lex appellantur; Ut compleretur ser
 mo qui in lege eorum scriptus est. quia odio habuerunt me gratis.

no. confirmat
 habet. in peccat
 in. profere aut
 sed quod lo
 ego. per illud
 regem uolunt
 in lege. scilicet
 in membris
 in lege peccati
 liberat. de cor
 Quomodo
 in lege
 fiaunt. vel
 in demoni
 in. sed uar
 in. de con
 in. in peccati
 quae. in
 in. in peccati
 in. in peccati

Iſtae quoq; proph&ia. legem apoſtolus uocat; In lege ſcriptum
eſt. qm̄ in alius linguis & labus. Quod uerba hebraicum & aquila
ine ^{ſua} ſcriptum repperi; Appellatur lex & miſtica intellegen
tia ſcripturaru; Scimus quia lex ſp̄itulis eſt; & extra haec om̄a
naturalē ^{legem} ſcriptā in cordibus nr̄is idem apoſtolus doc&; Cum
enim gentes quae legem non habent; Iſta lex quae in corde ſcri
bitur omnes contan& n&ationes. & nullus hominū eſt qui hanc
legem neſciat; Unde omnis mundus ſub peccato. & uniuerſi
homines p̄ ueritatores legis ſunt; & idcirco iuſtum iudicium
dī eſt ſcribentis in corde humani generis. Quod tibi fieri non
uiſ. alteri neſcias; Qui enī ignor& homicidium. adulteriū.
furtu. & omnem concupiſcentiā eē malū ex eo quod ſibi molit fieri.
Si enī malū eē neſcit. numquā ſibi doler& inleat. Per hanc natu
ralem legē. & cum cognouit peccatū ſuū. dicens; maior cauiſa
mea quam ut dimittatur; & adā & eua cognouerunt peccatū
ſuū. & propter ea abſconditi ſunt ſub ligno uitae; Pharao quoq;
antequam lex d&retur p̄ moſen ſtimulatur lege naturalē.
ſua crimina confit&ur & dicit; Dñs iuſtus. ego autem & popu
lus meus impii; Hanc neſcit legem pueritia. ignorat infantia.
& peccans abſq; mandato. non ten&ur lege peccati; Maledicit
patri parentes uerberat. quia nec dū accepit legem ſapientiae.
mortuum eſt in eū peccata; Cum autem mandatū uenerit hoc e

86
tempus intelligentiae appetentis bonum & uitantis malum. tunc inci-
pit peccatum reuiuiscere & ille mori reusq; esse peccati; Adque ita
fit ut tempus intelligentiae quod mandatum cognoscimus. ut pue-
riamur ad uitam. Operatur in nobis mortem si agamus negligen-
tius. & occasio sapientiae quod mandatum cognoscimus. educta nos
atq; supplicat & ducit ad mortem; Non quo intelligentia pec-
cata sit. Lex enim intelligentiae. scilicet & iusta & bona est. sed per in-
telligentiam peccatorum atq; uirtutum. mihi peccatum nascitur. quod pri-
us quam intellegerem peccatum esse non noueram; Atq; ita factum est.
ut quod mihi pro bono dictum est meo uitio mutetur in malum; & ut hinc
perbolice dictum nouoq; uerbo utar ad explicandum sensum meum. quod
prius quam haberem intelligentiam. absq; peccato era. per prauiam
concupiscentiam. incipiat mihi esse. concupiscentia peccati; Quae uerimus
quae sit ista concupiscentia; Alii putant illud esse mandatum quod
in decalogo scriptum est. Non concupisces rem proximi tui; Nos autem
per concupiscentiam. omnes perturbationes anime significare putamus.
quibus & meremur & dolemus timemus & concupiscimus; & hoc apos-
tolus uis electionis cuius corpus erat templum spiritus sancti. & quid dicebat.
an experimentum quae ueritas eius qui in me loquitur dominus. & in alio
loco. Christus nos redemit. & rursum. uiuo autem iam non ego uiuit
autem in me Christus. Non de se loquitur. sed de eo qui post peccata uult
agere penitentiam. & sub persona sua fragilitatem describit conditionis

humane. quod duorum hominum interioris & exterioris pugnantiam inter se bellum perditur; Interior homo consentit & scripturæ & naturali lege quod bonum sit & scilicet & iustum & spirituale; Exterior; ego inquit carnalis sum uenundatus sub peccato. quod enim operor. non intellego; sicut enim exterior facit quod non uult & operatur quod odit. ostendit bonum esse mandatum & non se operari quod est malum. sed habitans in sua carne peccatum. hoc est uitia corporis & desideria uoluptatis quæ propter posteror & subolem in se est humanis corporibus; & si fines fuerit egressus uentur se in peccatis; unusquisque consideret & accusator sui tractet in certamine uitiorum. quomodo in sermone & in cogitatione & in calore corporis sepe loquitur & cogit & peccatur quod non uult; Nolo dicere faciatis nescitis uiros si deus accusari. de quibus scriptum est; Erat homo ille uerus. immaculatus. iustus. dilector. abstinens se ab omni opere malo; & de zacharia & elisabeta. & erant iustiambo in conspectu domini ambulantes; & preceptum est apostolis; Estote perfecti; Numquam autem hoc apostolis imperaret. nisi sciret hominem posse esse perfectum; Nisi forte hoc dicamus. quod recedens ab omni malo emendationem significat & de erroribus pueritiæ & uicis lætæ uentis adicitur transitum ad correctiones atque uirtutes; Iustitiam quoque & in zacharia & elisabeta predicatur foris esse. Concupiscentiam uero quæ uenit habitare in membris nostris dicitur.

89
uersari intrinsecus; sed apostolis non pueris p̄cipitur uerum
iū ablati robustae ut assumant perfectionē. quā & nos confi
temur in ablate eē. perfecta; Nec haec dicentes aduicamur ui
tū. sed auctoritatem sequimur scripturarū q̄ nullus homo absq̄
peccato. & conducit d̄s om̄s sub peccato. absq̄ eo solo qui peccatū
non fecit; Unde & per salomonem dicitur. quod serpentes uestigi
a non inueniantur in p̄tra; & ipse desed̄s; Ecce inquit uenit prin
ceps mundi. & inueni & inuenibil. id est sui operis suiq̄ uestigi; Ob
hanc causam iubetur nobis. ne exprobrems hominē reuertenti a
peccatis suis. & abominemur aegiptū. quia ipsi quondā in aegip
to fuimus & deluto calceterib; pharaō. extrūimus ciuitates.
& quia captiui ducti sumus in babilonē lege peccati quod in nr̄is mē
bris moratur; Cumq̄ uideretur extrema desperatio imo aper
ta confessio omnem hominē diaboli laqueis inr̄d̄iri. conuersus in
se apostolus immo homo sub cuius persona apostolus loquitur.
agit gratias saluatori quod redemptus sit sanguine eius & sordes
in baptisimate deposuerit & nouum xpi adsumpserit uestimentū
& mortuo uelere homine. natus sit homo nouus quid dicit. Miser ego
homo quis me liberabit de corpore mortis huius. gratias d̄i per ih̄m
xpm qui me de mortis corpore liberauit; Quod si cui non uidetur
sub persona sua hoc apostolum de d̄is dicere. exponat quomodo da
niel quem iustum fuisse nouimus. quasi de se dicit cū pro d̄is dep̄

&ur. peccauimus. inique fecimus. iniuste egimus. impie gessi-
mus & recessimus & dedinauimus amandata tua & iudicia.
& non audiimus seruos tuos prophetas. qui locuti sunt in nomi-
ne tuo ad reges nostros & principes & patres & ad omnem populum
terre. Tibi domine iustitia. nobis autem confusio. Illud quoque in
tricesimo primo psalmo dicitur. Peccatum meum cognitum tibi facti
& iniustitiam meam non operui; Non dauid & iusto uiro & ut sim-
pliciter loquar propheta cuius uerba narratur sed peccatori
congruit; Cumque iustus sub persona penitentis tadia profu-
dis & ad omnes & ur audire; Intellegere te faciam & docebo & con-
firmabo; In tricesimo quoque septimo psalmo cuius titulus est
in commemoratione. ut doceat nos semper peccatorum nostrorum
memores esse. debere. & agere penitentiam. Tude quid legimus;
Non est pax ossibus meis a facie peccatorum; afflictus sum & incur-
uatus sum nimis; Totus hic apostoli locus & in superioribus &
in consequentibus. immo omnis epistola eius ad romanos nimis
obscuritate inuoluta est. & si uolueris cuncta deferere. nequa-
quam mihi unus liber sed multa & magna scribenda sunt. Tuolumina.

VIIIJ. Quare apostolus paulus in eadem ad romanos scribit
epistola. Optabam enim ipse ego anathema esse a christo pro fratribus
meis qui sunt cognati mei secundum carnem qui sunt israelitae.
quorum adoptio est filiorum & gloria & testamentum & legis

90
lacio & cultura & promissa. quorum patres & ex quib; xp̄i secun
dū carnem qui est benedictus super om̄ia d̄i in saecula amen.

Reuera ualida quæstio quomodo apostolus qui supra dixerat
quis nos separabit a caritate xp̄i. tribulatio. an angustia. an per
secutio. an fames. an nuditas. an periculū. an gladius. & rursus.
Confido autem quia neq; mors. neque uita. neque angelus. neque
principatus. neque p̄ sentia. neque futura. neque fortitudo. neq;
altitudo. neque profundum. neque creatura alia. poterit nos sepa
rare a caritate d̄i quæ est in xp̄o ih̄u d̄no nr̄o. Nunc subiure iuran
do. confirmet & dicat. Veritatem dico in xp̄o non mentior; Optu
bam enim ipse ego anathema eē. a xp̄o pro fratrib; meis secundū car
nem; Sicut autem est in d̄o caritatis. ut nec ipsa uita. nec persecutio^{ne} nec fa
me. nec nuditate. nec periculo. nec gladio. possit separari a caritate
eius. & si angeli quoque & potestates & uel p̄sentia uel futura. & om̄s
caelorum fortitudines & excelsa pariter ac profunda & uniuersa
simul creatura ingruat. quod nequaquā potest fieri. tamen non se
puratur a caritate d̄i quam habet in xp̄o ih̄u; Quæ est ista tanta
mutatio immo^{tu} audita prudentia ut pro caritate xp̄i nolit habere xp̄m.
& ne ei forsitan non credimus. iurat & confirmat in xp̄o & conscientie
sue testem inuocat sp̄m sc̄m se habere tristitiā non leuem & fortu
itiam. sed magnam & incredibilem. & habere dolorem in corde. Non
qui ad horam pungit & transeat. sed qui iugiter in corde p̄maneat;

Quo tendit ista tristitia ad quid proficit incersabilis dolor: Opta
anathema eē & perire. ut alii saluificent; sed si consideremus mor
te uocem rogantis dño pro populo iudaeorū atq: dicentis. Si dimit
tas eis peccatū suum. dimitte. si autem. dele me delibrotuo quē
scripsisti. Perspicimus eundem moisen & pauli erga creditum
sibi gregem affectū; pastor enī bonus. animā suam ponit pro uibus
suis; Mercennarius autem. cum uiderit lupum uenientem. dimit
tat & fugit. quia non sunt oues eius; & hoc est ipsum ē dicere. optabū
anathema eē xpo; & dele me delibrotuo quem scripsisti; Qui enī
deletur delibro uiuentium & cū iustis non cōscribuntur. ana
themati sūt ad dño; simulq: cerne apostolum quante curitatis in
xpo sit. ut pro illo cupiat mori & solus perire. dum modo omne mil
lū credat hominum genus; Perire autem. non in per p̄luum. sed
in p̄sentiarum; Qui enim perdidit animā suā propter xpm.
reducit eam; Unde & ^{de} quadragesimo tertio psalmo. assumit ex
emplū; Qm̄ propter ^{mora} te. afficimur tota die; Uult ergo apostolus
perire in carne ut alii saluentur in spū; suum sanguinem fun
dere. ut multorum anime conseruentur; Quod autem anathe
ma interdum occasionem sonat. multis ueteris instrumenta testimo
nii probari potest; & ne leuem putemus eē. tristitiā & modicam cau
sam causam doloris. iungit & dicit; Pro fratrib: meis & propinquis
iuxta carnem; Quando propinquos appellat & fr̄s iuxta carnē.

in spū ostendit a se esse alienos; Quorum in quid est adoptio. De qui-
 bus quondam dñs loquebatur; filius primogenitus meus israhel.
 & filios genui & exaltavi; Nunc dicit filii alieni mentis sunt mihi;
 & quorum gloria. Ut decunctis gentibus eligeretur in peculiare
 populum dī; Quorum testamentum. Unum in littera. & alterū
 in spū; Ut qui prius in carne seruebant caerimonis legis abolerentur.
 postea seruirent in spū in mandatis euangeliū sempiterni;
 & legis lectio. Ad utrumque respondit. & noui & ueteris testamti;
 & cultus. id est uera religio. & re promissiones. Ut quicquid pro
 missum est patribus. impleretur in filiis. & quod omnib: maius
 est. ex quib: xp̄s de maria generatur uirgine; & ut sciremus
 qui iste sit. causas doloris sui uno sermone comprehendit. Qui
 est super om̄a dī benedictus in sc̄ta. Ut iste talis actus ab eis
 non reciperetur de quorū stirpe generatus est; & nihil hominis
 laudet iudicis ueritatem. ne sententia dī in fratres & propin-
 quos suos displicere uideatur. & uel caetera eē. uel nimia; In qui-
 bus igitur tanta fuerint bona. docetur nunc tanta mala sint;

ix Quid uelit intellegi quod idem apostolus scribit ad colosenses; ne-
 mo uos super & uolens in humilitate mentis religionis angelo-
 rum, illud quod crebro diximus. & si impertis sermone. non tamen
 scientia. Nequaquā paulum de humilitate sed de conscientiae
 ueritate dixisse & iā nunc ad probamus; profundas enim recon-

ditos sensus lingua non explicat. & cum in se sentiat quod loquitur
in alienas aures puro non potest transferre sermonem; quem cum
in uernaculam linguam disertissimum quippe ut hebreus ex hebreis
& eruditus ad pedes gamalhel uiri in lege doctissimi seipsum inter
prabari cupiens inuoluitur. sicutem in graeca lingua hoc ei accidit.
quam nutritus in uerso alicuius in biberat a purua adlicite. Quid de
licanis dicendum est qui uerbum de uerbo exprimere concutes ob
scuriores faciunt eius sententias & ueluti uerbis crescentibus frugum
strangulant ubertatem. Conubimus itaque sensus eius euoluere;
Nemo uos superet. Nemo aduersum uos brauium accipiat; hoc enim
graecae dicitur. Quando quis incertamine positus iniquitate ago
notabile. uel insidus magistrorum brauium uel palmam sibi debitam p
dit; multaque sunt uerba quibus iuxta morem urbis & prouintiae
suae familiarius apostolus utatur; e quibus exempli gratia pau
ca ponenda sunt; Mihi autem parum est iudicari ab humana die;
& humanum dico; hoc est non grauaui uos; & quod nunc dicitur. nullus
aduersum uos brauium accipiat; quibus & aliis multis uerbis usque
hodie utuntur alicui; Nemo ergo uos superet atque deinceat. No
lentis humilitatem litterae sequi. & angelorum religionem atque cultu
ram. ut non seruiatis spiritibus intelligentiae. sed exemplaribus futuro
rum. quae nec ipse uidit. Qui uos superare desiderat. siue uidit. Utrum
que enim habetur in graeco; Praesertim cum tumens ambulat & in

92
cedat inflatur mentisq: superbiu gestu corporis pferat;
hoc enim significat. ETC BATEYWN; frustra autem inflatur &
tumeat sensu carnis suae. carnaliter cuncta intellegens & tra-
ditionum iudaicarum deliramenta perquirens. & non tenens
caput omnium scripturarū. illud de quo scriptum est. Caput ui-
ri xpi est; Caput autem atq: principium totius corporis eorum.
qui credunt & omnis intellegentiae spiritalis. Ex quo capite corpus
ecclesiae per suas compuges atq: iuncturas ut de doctrine caeler-
tas accipit. ^{ruc} tum ut omnia paulatim membra uigerentur. & p
ocultos uenturum meatus fundatus defecatus sanguis ciborum
& ministratur atque succrescat & moderatur temperantia cor-
poris ut de fonte captas regataras crescant in perfectionē dī &
impleatur saluatoris oratio; Pater uolo ut sicut ego & tu unum
sumus. sic & isti in nobis unum sint; Ut postquam nos xpi tradide-
rit patri. sic dī omnia in omnibus; & in genere locutionis obscuris
si m^r scribit ad effesios; Veritatem ^{au} loquentes in caritate; super
quo & in commentariis eiusdem epistole plenius diximus; Loquitur
autem uniuersa contra eos qui credentes ex iudaeis in dñm sal-
uatorem iudaeis caeremonias obseruare cupiebant; super
quare & in actib: apostolorum non parua questio concitata est;
Unde & supra paulus ait. Nemo uos iudicet de his qui magistris le-
gis esse se iactant. In cibo & in potu quod uilia mundae sint uilia immunda.

& tale quid & inuen-
& in sensibus.

Aut in parte diei festi. Aut adios dies festos putent alios non fer-
tos; Nobis enim qui in xpō credidimus resurgentem. iugis & uer-
na festiuitas est; Aut in parte neomeniae. hoc est kalendarū.
& mensis nouē. Quando decrescens luna finitur & noctis umbris
tegitur; Xpīanorum enim lumen uerū est. & semper solis iusti-
tiae radius inlustratur; Aut in parte abbatōrū. Ut non faci-
ant seruire opus & honera non portent. quia nos xpī sumus liber-
tati donati & honera peccatorū gestare desiuimus; haec in-
quid omnia umbrasunt futurorum & imagines uenturae felicitatis.
ut in quib: iudaei iuxta littera hesitant & tenentur interra.
nos iuxta spm̄ transeamus ad xp̄m. qui ad distinctionē umbrarū
nunc corpus appellatur; Quomodo enim in corpore ueritas est
& in corporis umbra mendacium sit. in sp̄itali intelligentia mun-
dus omnis cibus & potus & tota festiuitas & per p̄duae kalende
& ad eterna requies expectanda est; Quae uerimus quid dicere
uoluerit in humilitate & religione angelorum. Aut quem sensū
habere, ex quo dñs locutus est ad discipulos. Surgite cumus hinc.
& relinquatur uobis domus ur̄a deserta. & locus in quo crucifixus
est dñs sp̄italiter aegyptus appellatur & sodomca. Omnis iuda-
icarum obseruationum cultura destructa est. & quas cumque
offerunt uictimas nondō offerunt sed angelis refugis & sp̄itib:
immundis; Nec mirum si hoc post p̄ passionem dñi faciunt. cum

per amos quo que proph&um dicitur ad eos; Numquid hosti-
 as & uicinas obtulisti mihi in deserto quadraginta annis. Quod
 plenius in contentione iudicac stephanus martyr exponens &
 reuolvens historiam uiderem. sic locutus est; & uirtutum fecerunt
 in illis diebus; Militia autem ~~caeli~~ caeli non solum sol appellatur &
 luna & astra uirtutum. sed omnis angelorum multitudo eorumque
 exercitus qui hebraice appellatur sabaoth. id est uirtutum siue
 exercituum; Unde & in euangelio secundum lucam legimus;
 & subito facta est cum angelo multitudo; fecit enim dominus angelos
 suos spiritus & ministros suos ignem urentem; & ut sciamus semper
 eos qui colebant idola licet in templo hostias uiderentur offer-
 re non dō obtulisse eas sed angelis. per ezechielem plenius discimus;
 Dedit iustificationes non bonas & precepta non bona; Non enim
 sanguinem hircorum & taurorum quaerit dominus. sed sacrificium dō
 spiritus contribulatus. cor contritum & humiliatum dominus ^{non} despiciat; &
 propter eam qui uirtutum fecerunt in choreb & coluerunt sidus
 rampham de quo in proph&ia amos plenius disseruimus. ad o-
 rauerunt figuram quam ipsi fecerunt & tradidit eos dominus deseruire
 militiae caeli quae uenit ab apostolo religio dicitur angelorum;
 In greco legitur humilitas mentis siue sensus; Uere enim humilis
 sensus & miseranda suspensio dominum credere hircorum atque taurorum
 sanguine delectari & nitore trimiamcas quae sepe homines dedit

non fer
 & uider
 dicitur
 sumbris
 & iust
 on fac
 & liber
 & in
 & uita
 & terra
 & aru
 & est
 & mun
 & de
 & cere
 & sensu
 & hinc
 & fixus
 & iudic
 & que
 & iabi
 & cum

numus; Quod autem sequitur si mortui estis cum xp̄o ab elementis
mundi. quid ad huc tamquam uiuentes in mundo decernatis. Neq;
gustaueritis. neq; contrectaueritis. quae sunt om̄a in interitu ip̄so usu
secundum p̄ceptū & doctrinas hominū quae sunt rationem quidem
habentia sapientiae in superstitione & humilitate & ad non parcen-
dum corpori. Non in honore aliquo ad saturitatem carnis. Hunc
nobis habere sensum uidetur; Curramus per singula & obscurita-
tem sensuum atq; uerborum xp̄o referante pandamus; Si baptiza-
ti estis ^{cum} in xp̄o. Cum xp̄o in baptisate mortui. Mortui aut̄ ab elem̄-
tis huius mundi. pro eo q̄d est elementis. Cur mecum non dicatis mihi
autem absit gloriari nisi in cruce dñi nr̄i ih̄u xp̄i. p̄ quem mihi mundus
crucifixus est & ego mundo. Nec auditis dñm dicentē. de mundo non
sunt sicut ego non sum de mundo & mundus eos odio habuit. sed con-
trario quae in mundo decernatis. Ne t̄ligeritis corpus hominis
mortui. ne uentum. & scabellum in quo sederit mulier menstru-
ata. Neq; gustaueritis nullū carnē & leporem. sepiarū. murene.
anguille. & uniuersorum pisciū quisquam at & pennulus non habent.
quae om̄a in corruptione & interitu sunt ip̄so usu & sterora degerun-
tur. Et cauentur & uenter aescis & omne quod intrat in os non comu-
nicat hominem. sed ea quae de nobis exeunt. secundum p̄cepta in-
quid & doctrinas hominū loquitur. Populus hic labiis me honorat.
Unde dñs pharisaeos corripit dicens. Irritum fecistis mandatū dī

ut traditiones uras statuere & is. Dñs enim dixit honora patrem tuum
 & matrem. Vos autem dicitis. Quicumq; dixerit patri uel matri.
 munus quodcumq; ex me tibi proderit. & irritum fecistis mandatu
 di propter traditiones uras; Quantaue traditiones iudeoru. idē quas
 hodie deuterosis uocant. quas amiles fabulas reuoluerenequeo;
 Neque enim libri patitur magnitudo & pleraque. tam turpia sunt
 ut erubescam dicere; Dicunt tamen unā ignominia gentes inimicæ.
 Praepositos habent in synagogis sapientissimos quosq; foedo opere dele
 gatos ut sanguinem uirginis siue menstruae mundū uel immundū
 siculis discernere non potuerint gustatu probent; Præterea quia
 iussum est ut dieb: subbictorū sedeat unusquisq; in domo sua & non egre
 diatur nec ambulat de loco in quo habitat. Si quando eos iuxta litte
 ram coeperimus ^{ho} artare ut non uacuet. non ambulent. non stent.
 sed tantum sedeant si uelint pcepta seruare. Solent respondere
 & dicere; Barachibai. & simeon. & helles. magistri nr̄i. tradider̄
 nobis ut duo milia pedis ambulemus in subbictō, & cetera istius modi
 doctrinas hominū præferentes doctrinē di; Non quo dicamus se
 dendum eē. semper in subbictō & de loco in quo quis fuerit occupatus
 pentus non recedendum. sed id ^{q̄} possibile est legis in quo infirma
 batur per carnem sp̄ituali obseruatione complendum sit; sequit;
 Quæ sunt quidem rationem habentia sapientiae; Hoc loco quidem
 coniectio superflua est; quod implerisq; locis propter impertiam

artis grammaticae fecisse apostolum repperimus; Quaeque enim
sequitur uel ipsa coniunctio quae solae ei propositio ubi quidem
fuerit respondere; uidentur igitur observationes iudicium apud
imperitos & uile plebiculum imaginem habere rationis humanae
que sapientiae. Unde & doctores eorum cōfōi. hoc est sapientes
uocantur; & si quando certis dieb: traditiones suas exponunt dis
cipulis. solent dicere. sapientes docent traditiones; pro superstitione
in graeco positae est fides religio; & pro humilitate uirtutem solae
sonare quae uitium; sed hic sic intellegendum quod humilia sentiant
atque terrena ad non parcendum corpori; non parcunt iudaei cor
poribus suis in assumptione ciborum. contemnentes interdum que
habent. & quae non habent. & quae necessitate debili
tatis interdum & morbos contrahunt. nec honorant semetipsos
cum omnia mundae sint mundi. nihilque possint & se pollutum quodcum gra
tiam actione percipitur. & idcirco ad deum sit creatum. ut sanitate &
adimplatione carnis humanos artus uegetet; Elementa autem
mundi a quibus immo quibus mortui sumus. Lex moysi & omne uetus
instrumentum intellegendum est. quibus quasi elementa & religiones
exordium domini discimus; quomodo enim appellantur elementa litte
rae per quas syllabas ac uerba coniungimus. & ad tenendam ora
tionem longum meditatione procedimus. sic elementa ueteris testa
menti ut ad euangelicam plenitudinem ueniat scilicet uiri eruditur in

95
funtia; Unde centesimus octauusdecimus psalmus & omnes alii
qui litteris p̄notantur per & hinc nos ducunt ad theoloicam. &
ab elementis occidentis litterae quae destruitur. & transire fa-
ciunt ad sp̄m uiuificantem; Qui ergo mundo & elementis eius
mortui sumus. Non debemus ea obseruare quae mundi sunt quia
in altero in t̄m in altero p̄fectio est. ¶ xi.

Quid sit quod idem apostolus ad thessalonicenses scribit. nisi dis-
sensio uenerit primū & reuelatus fuerit homo peccati filius per-
ditionis qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur
d̄s aut quod colitur. ita ut in templo d̄i sedeat ostendens se tam
quam sit d̄s; In prima ad thessalonicenses scripserat; De tem-
porib: autem & momentis fr̄s non indiget ut scribamur uobis.
Ipsi enim scitis quia dies d̄ni sicut fur in nocte ita ueniet;
& cum dixerint pax & securitas. tunc repente eis supueniet & in-
teritus sicut dolor in utero habenti sic non effugient; supra enim
ad eos scripserat. hoc enim uobis dicimus in uerbis d̄ni. quia nos qui
uiuimus qui reliquimus. in aduentu d̄ni non p̄ueniemus eos quidor-
mierunt; q̄m ipse d̄s in iussu & in uoce archangeli & in tuba d̄i
descendit de caelo. & mortui qui in xp̄o sunt resurgent primū
deinde nos qui uiuimus qui relinquitur. simul rapiemur cum il-
lis in nubibus obuiam d̄no in caera & sic semper cum d̄no erimus.
Itaque consolamini inuicem in uerbis istis. Quod audientes

machedones. non intellexerunt quod secum uiuente apostolus
uocet. & quid dicantur residui qui cum illo rapiantur in nubibus
obuiam dño. sed arbitrati sunt dum adhuc esset in corpore & antequam
gustaret & mortem xpm̄ in sua maiestate uenturū; Quod apostolus au
diens. rogat eos & adiurat per aduentum dñi ihu xpi. ut non cito mo
ueantur. neq; per sp̄m̄. neq; per sermonem. neque per epistolam
tamquam per nos. quasi in ^{missam} ista die dñi; Duos autem aduentus
dñi saluatoris. & omnia propheta & urū docent uolumina. & euangelio
rum fides. Quod primum in humilitate uenerit & postea sit uentu
rus in gloria. Ipse dño protestante quae ante consummationem
mundi futurae sint. & quomodo uenturus ante xpm̄. Quando loqui
tur ad apostolos; Cum uideritis abominationē desolationis quae
dicta est adanielo propheta stante in loco scō. qui legit intellegat;
Tunc qui in iudaea sunt fugiant in montibus. & qui in tecta non des
cendant tollere aliquid de domo sua. & qui in agro. non reuertan
tur tollere tunicā suam; & iterū; Tunc si quis uobis dixerit ecce
hic xpm̄ aut illic. nolite credere; surgent enim pseudo xpi & pseudo
prophetae & dabunt signa magna & prodigia. ita ut in errorem
inducantur & iam si fieri potest electi; Ecce p̄dixi uobis; si ergo
dixerint uobis ecce in deserto est. nolite exire; Ecce in penetra. ^{lib.}
nolite credere; sicut enim fulgur exit ab oriente & apparat usq;
in occidentē. ita erit & aduentus filii hominis; Ubicumque fuerit

26
corpus. illuc congregabuntur aquilae; Sic autem post tribula-
tionem dierum illorum. sol obscurabitur. & luna non dabit lumen
suum. & stellae cadent de caelo & uirtutes caelorum commouebunt.
& tunc apparebit signum filii hominis in caelo. & tunc plangent
se omnes tribus terrae. & uidebunt filium hominis uenientem in
nubibus caeli. cum uirtute multa & maiestate; & mittet angelos
suos cum tuba & uoce magna. & congregabunt electos eius a quat-
tuor uentis. a summis caelorum usque ad terminos eorum;
Rursumque de antichristo loquitur ad iudaeos. Ego ueni in nomine
patris mei. & ueni & in nomine suo illum recipiatis. Terra
lonicensium animos uel occasio non intellectus epistolae. uel
ficta reuelatio quae per somnum deceperat dormientes. uel ali-
quorum coniectura esayae & danihelis euangeliorumque uerba de
antichristo praenuntiantia. in illud tempus interpretantiu moue-
rat atque turbauerat. & in maiestate sua tunc christum sperabant esse
uenturum; Cui error immedur apostolus. & exponit quae ante
aduentum antichristi debeant praestolari; Ut cum illa facta uiderint.
tunc sciant antichristum id est hominem peccati & filium perditionis qui
aduersatur & extollitur super omne quod dicitur deus aut quod
colitur; Nisi uenerit inquit discessio primam quod graece αποστα-
cia dicitur. quae romano imperio subiucens recedant ab eis. & re-
uelatus fuerit tunc ostensus quem omnium prophetarum uerba pro-

nuntia. I. homo peccati in quo fons omnium peccatorum est. filius perditio
nis id est diaboli; Ipse est enim uniuersorum perditio. quia aduersatur
xpo & ideo uocatur anti xps. & extollitur super omne quod dicit
ds. & cunctarum gentium ds siue omnem prauam & ueram religionem
suo calcet pede. & in templo di uel hierosolimis ut quidam putant
uel in ecclesia ut uerius arbitramur. sederit ostendens se tamquam
ipse sit xps & filius di; Nisi inquit ante romanum imperium fuerit
desolatum & anti xps pcesserit. xps non ueniet & quideo uentu
rus est ut anti xpm destruat; Meministi aut quod haec ipsa quae
nunc scribo per epistolam. cum apud uos essem praesenti sermone narraui
& dicebam uobis xpm non esse uenturum nisi pcesserit & anti xps. in praesentia
rum non ueniat optime nostis; Nec uult aperte dicere romanum impe
rium destruendum quod ipsi qui imperant aeternum putant; Unde secundum
apocalypsin iohannis in fronte purpuratae meretricis scriptum est
nomen blasphemiae id est romae aeternae; si enim aperte audac
ter quod dixit & non ueniet anti xps nisi prius romanum deleatur impe
rium. Iusta causa persecutionis in oriente tunc ecclesia consurge
re uidebatur; Quod quod sequitur uicem enim mysterium iniquitatis ope
ratur. tantum ut qui tenent nunc tenent donec de medio fiat. & tunc
reuelabitur ille iniquus quem dominus ihesus interficiet spiritu oris sui &
destruet in illustratione aduentus sui. eum cuius est aduentus secun
dum operationem satanae. in omni uirtute & signis & prodigiis mendacibus.

97
& omne seductione iniquitatis his qui pereunt eo quod ueritatem ueritatis non receperunt ut salui fierent. ideo mittit illis deus operationem erroris ut credant mendacio. ut iudicentur omnes qui non crediderunt ueritati sed placuerunt sibi iniquitate. Hunc habet sensum; Multis malis atque peccatis quibus: nero impurissimus caesar mundum premit. antichristi paraturus aduentus. & quod ille operatus est postea. in isto ex parte complatur; tunc ut romani imperium quod nunc ueritas gentes tenet & recedat & de medio fiat. & tunc antichristus ueniet. fons iniquitatis. Quem dominus ihesus interficiet spiritu oris sui; Diuina uidelicet potestate suae maiestatis imperio. cuius iussisse fecisse est; Non in exercitus multitudinem. Non in robore militum. Non in angelorum auxilio. sed sicut ut ille aduenit interficietur antichristus; & quomodo tenebrae solis fugantur aduentus in illustratione. ita in illustratione aduentus sui eum dominus destruet atque delebit. cuius opera. satanae sunt opera; & sicut in christo plenitudo diuinitatis fuit corporaliter. ita in antichristo omnes erunt fortitudines & signa atque prodigia. sed ueritas mendacia; Quomodo enim signis dei quae operatur per moysen magi suis resistere mendacis. & uirga moysi deuorauit uirgas eorum. ita mendacia antichristi ueritas christi deuorabit; Seducuntur autem eius mendacio. qui perditioni sunt preparati;

& quia tacita questio poterat comouere. cur enim concessit dñs
omnē eum habere uirtutem & signa atq; prodigia. p̄ quae seducun-
tur si fieri potest & iā electi dñi. solutione p̄uenit quaestionem.
& quod opponi poterat antequā opponatur absolut; facta haec
inquit om̄ia non sua uirtute. sed concessione dñi propter iudaeos. ut
qui noluerunt caritatē recipere ueritatis hoc est xpm̄. quia cari-
tas dñi diffusa est in corda credentiū. & ipse dicit. Ego sum ueritas.
De qua in psalmis scriptum est. Veritas dñi terra orta est. Qui
ergo caritatem & ueritatē non receperunt ut saluatore suscepto
salui fierent. mittat illis dñs non operatore. sed ipsam operationē
id est fontem erroris. ut credant mendacio. quia mendax est ipse
& pater eius; & si quidem ante xpm̄ de uirgine natus esset & primus
uenisset in mundū. poterant iudaei habere excusationē & dicere.
qđ putauerunt ueritatem. idcirco mendaciū p̄ ueritate suscepēr;
Nunc autem ideo iudicandi sunt immo p̄cul dubio condemnandi.
quia xpi ueritate contempta. postea mendaciū idē an̄ xpm̄ suscep-
turisunt. **EXPLICIT EPISTOLA S̄CI HIERONIMI AD AL-
GASIAM DE DIUERSIS QUESTIONIBUS. NIBUS.
S̄CI HIERONIMI AD HEBIDIAM DE DIUERSIS QUESTIO-
IGNOTAVULTU FIDEI MIHI ARDOR ENOTISSIMALES.**
de extremis galliae partibus in b̄ & h̄le em tico rure locitane.
ad respondendū p̄ uocac̄ de sc̄arum quae sti unculis scripturarū.

98
per hominem dī filium meū apodemū cōmonitoriolū dirigens. Quasi
uero non habes in trapuntiam tuā disertos uiros & in dī lege perfec-
tos; nisi forte experimentū magis nrī quā doctrinā fugitas; quā
nemo accipere potest. nisi ei datū fuerit a patre luminū qui inluminat
omnē hominē uenientem in mundum, & stat medius credentium qui
in nomine eius fuerint congregati; Unde libere profiteor nec dictū
superbiae per amescō. me scribere tibi. Non doctis humane sapientiae
uerbis quā dī destructurus est. sed in uerbis fidei & spītalib: spītua
comparantem. ut ab rīsus uel rīstestamēti in uocē ab rīsum euangely-
cam in uocē cū characterū suarū. id est prophētarū & apostolorū suorū.
& ueritas dñi pueniat usq: ad nubes. quib: mandatum ē. ne sup incredu-
lum israhel imbrem pluerent. sed ut rigarent arua gentilyū & torren-
tem spinarū ac mare mortuū dulcorarent; Ora igitur ut uerus hely-
seus sterilis in me & mortuas aquas uiuificē. & apostolorū sale quib:
dixerat. Uos estis sal terrae meū munusculū condicat. quia omne sacri-
ficiū qd absq: sale est dño non offertur; nec fulgore saecularis eloquen-
tia delecteris quem uidit ihs quasi fulgur cadentem de caelo. sed po-
tius eum recipere qui non habet. fulgorem nec specie. homo in plagis po-
situs & sciens ferre infirmitatē; & quicquid ad pposita respondero.
scius me non confidentia respondisse sermonis. sed eius qui pollicitus ē
aperi ostiū & implebo illud. **1.** Quomodo perfectus. eē. quis pos-
sit & quomodo uiuere debeat uidua quae sine liberis derelicta est;

Hoc idem & in euangelio legis doctor interrogat; Magister ^{bone} quid faciā
ut uitam aeternā possideā. ^{capia} Ihs autem dixit ei; Quid medicis bonū.
Nemo bonus nisi unus dñs; Praecepta nosti; Ne adulterer. ne occidas.
ne fur eris. ne falsum testimoniū dicās. ne fraudem faceris. honora
patrem tuū & matrem tuam; & iller respondens ait illi; Magister.
haec omnia obseruavi a iuue Juce meū; Ihs autem intuitus eū dilex
eū. & dixit illi; Unū tibi deest; Uade quaecumq; habes. & da paupe
ribus. & habebis thesaurū in caelo & ueni sequere me; Itaq; & ego
tibi dñi respondebo sermonibus; Si uis eē. perfecta. tollere cru
cē tuā & sequi dñm saluatōrē. & imitari p̄rum dicentem. Ec
ce nos omnia nra dimisimus & secuti sumus te. Uade uende omnia que
habes & da pauperibus & sequere saluatōrē; Non dixit da filiis
fratrib; da propinquis. Quos & iam si haberes iure his dñs pre
ferretur. sed da pauperibus. immo dixit p̄o qui in pauperib; pas
citur. Quicū diues eris & p̄ nobis pauper factus est. qui loquitur
in tricesimo nono psalmo; Ego autē egenus sum & pauper dñs solli
citus est p̄ me; Succamq; quadragesimi psalmi deo exordiū est;
Beatus qui intellegit sup egenū & pauperem; Intellegentia
opus est; post intellegentiae beatitudinem. quisit egenus & paup.
Non itaq; ille qui mendicitate & squalore cooptus est & tam non
recedit a uitis. sed de quib; apostolus loquitur. tantum ut paupe
rū memores essemus. Ob quorū refrigeria laborat paulus

99
& barnabas in ecclesia gentium ut collectae fierent per primam rab
baca. hanc ipsam oblationem non per alios sed per se deferre festi
nunt. his qui successu pro christo amiserunt substantias. qui persecutiones
passi sunt. qui dixerunt patri suo & matri uxori: & liberis non
nouimus uos; huiusmodi uoluntatem dei & audierunt dicen
tem dominum saluatorem; Mater meum & fratres mei hi sunt qui
faciunt uoluntatem patris mei; & haec dicimus non quod in pau
peres iudaeos siue gentes & omnino cuiuslibet gentis sint paupe
res prohibeamus faciendam elemosinam. sed quod christianas & creden
tes pauperes incredulis preferamus & ipsos christianos sic mul
ta diuersitas utrum peccator an scilicet sit; Unde & apostolus pas
suam in omnes misericordiam probans. infert maxime in domesti
cos fidei; Domesticus fidei est. qui eadem tibi religione coniungi
tur quem a consortio fraternitatis peccata non separant; Quod
si in inimicis quoque nobis precipitur ut si surierint demus eis potum.
quia magis de his qui sunt inimici & christiani sunt aut christiani scilicet.
Neque uero hoc quod sequitur haec enim faciens carbones ignis conge
res super caput eius. in malam partem accipiendum est sed in bonum;
Quando enim inimicis nostris probemus beneficia. multum eorum nostra boni
tate superamus. mollibus duritiam iracundiamque animam ad necessitatem
flectamus. atque ita congregamus carbones super caput eorum.
De quibus scribit. Sagitte potentis acutae. cum carbonibus desolatoris;

Ut quomodo de albatris seraphim corbo platus pph & labia purgavit.
ita & inimicorum nostrorum peccata purgetur & uincamus in bono ma-
lu. & benedicamus maledicentibus. & imitemur patrem qui sole suorum
facit super bonos & malos; Igitur tu qui paucos non habes filios. ha-
bes plurimos; factus amicos de iniquo manna qui ter recipiat in a&er-
na tabernacula; Pulchre dicit de iniquo; Omnes enim diuitiae de iniquitate
descendunt. & nisi alter perdidit. alter non potest inuenire; Unde
uulgata calli sententia. mihi uideatur esse uerissima; Diues aut iniquus
aut iniqui heres; Quod cum legis doctor audis & & ferre non possit.
qui habebat diuitias multas. conuersus dominus ad discipulos ait;
Quam difficile diues intrabit in regno caelorum; Non dicit impossibile
sed difficile; licet exemplum posuerit impossibilitatis. facilius came-
lum transire per foramen acus quam diuitem introire in regnum caelorum.
hoc tam non difficile est quam impossibile; Numquam enim fieri potest.
ut camelus transeat per foramen acus; Numquam igitur diues intra-
re poterit in regnum caelorum; sed camelus tortuosus & curuus est.
& grauis sarcina per grauat; & nos ergo quando prauis ingredi-
mur semitis & rectam uiam dimittimus & oneramus mundi diui-
tis siue pondere delictorum. regnum dei ingredi non uedemus; Quod
si deponamus grauis simam sarcinam & adsumamus nobis pennas colu-
bae. uolabimus & requiescimus. & dicetur nobis; si dormitis inter
medios deros pennae columbae de argentea & posteriora dorsum

100
in uirone auri; Dorsum nr̄m q̄ primū informe erat & grauis sarcina
sup̄ grauebatur. habet uirone auri q̄ inter p̄ctur̄ in sensu. & alas
de uirgentat̄ quae intelleguntur in eloquio scripturarū. & reg-
nū intrare poterimus; Dicunt apostoli se om̄a quae sua ^{fu}erant dimi-
sisse. & mercedem p̄ hac uirtute audacter exposcunt; Quib. respon-
dit dñs; Omnis qui reliquit domū aut fratres aut sorores aut uxo-
rem aut filios. centuplū accipiet; O quae Iubeatudo pro paruis
magna recipere. & aeterna pro breuibus. promouitur is semp̄ uiuen-
tia & habere dñm debitore. si qua aut uidua habet liberos & maxi-
me si nobilis familiae est. egeres filios non dimittat. sed ex aequa-
litate ut meminerit primū anime suae & ipsam putet ee. de filiis &
partiat ut potius cū liberis. quā om̄a filis derelinquat; immo xpm̄
filiorū suorū faciat coheredem; Respondebis; Difficile durum est
contra naturā; sed dñm tibi iudicem respondentem. Qui potest ac-
cipere accipiat. & si uis ee p̄fecta. non tibi iugū necessitatis inponit.
sed potestati tuae liberū concedit arbitriū. Uis ee p̄fecta & in pri-
mo stare fastigio dignitatis. fac q̄ fecerunt apostoly. uendo om̄a quae
habes & da pauperibus & ueni sequere saluatore. ut nudum solumq;
uirtutem nudae sequaris; & solu non uis ee p̄fecta. sed secundum te-
re ^{re} gradū uirtutis. Dimitte om̄a tua quae habes. da filiis. da propinquis.
nemo te reprehendit si inferiora seceris dū modo illū scias tibi iure plu-
tū quae elegerit prima; dicit hoc apostolorū est & uirorū. mulierē

autem nobilem non posse omnino uendere quae multis ad uentum fuit
huius indiget; Audigitur apostolum comonente; Non ut alius
refrigerium uobis aut tribulatio. sed ex aequa dicitur; Unde &
dn̄s; Qui habet & inquit ducas tunicas d& non habenti alteram.
Quid si in thiae frigora sint & alpinae niues quae non ducit &
trib: tunicis. sed uix pecudū pellibus repelluntur. Quicquid
ergo corpora nra defendere potest & humanae succurrere in
becillitati. quos nudos natura profudit. hoc una appellanda ē
tunica; & quicquid in p̄sentib: alimentis necessariū est. hoc u
nus diei uictus appellatur. Unde p̄ceptum est; Nec cogitis
inquit de crastino hoc est de futuro tempore; & apostolus; habentes
inquit uictū & uestitum. his contenti sumus; si plus habes quā
ad uictum tibi uestitumq: necessarium est. illud erga in illo debet
tricem eē tenueris; Ananias & saphira apostoli meruere sen
tentiā quia suatimidi seruauerunt; Ergo ne inquit puniendus
est qui sua non dedit. minime puniti sunt qui amentari uoluer
spū sc̄o. & reser uauer necessaria uictui suo quasi perfecte saecu
lo renuntiantes uenam gloriā sectabantur; Alioquin licet libe
re dare uel non dare; quem quā ei qui cupiat esse p̄fectus. p̄sens
pauertus futuris diuitis compensanda sit; Quomodo autē uidua
uiuere debet. breuiter mone apostolus comprehendit dicens. que
indidit is est uiuens mortua est. & in duob: libellis quos ad furiam

& saluina scripsimus plenius dictum putamus. **¶ II.** Quid sit quod
 in matheo scribit; Dico autem uobis. non bibam modo de hoc genere uine
 uitae usq; in diem illum quo illum bibam uobiscum nouum in regno patris
 mei; **E**x hoc loco quidam mille annorum fabulam instruunt in quibus
 xpm regnaturum corporaliter. esse contendunt. & bibiturum uinum
 quod ab illo tempore usq; ad consummationem mundi non biberit;
 Nos autem audiamus panem quem fregit dñs deditq; discipulis suis
 esse corpus dñi saluatoris. ipso dicente ad eos. Accipite & comedite
 hoc est corpus meum. & calicem illum esse de quo iterum locutus est. bibi
 te ex hoc omis; hic est enim sanguis meus noui & aeterni testamenti;
 iste est calix de quo in propheta legitur. Calicem salutaris accipiam
 & nomen dñi inuocabo; & alibi; Calix tuus inebrians; si ergo panis
 quidam de caelo descendit corpus est dñi & uinum quod discipulis dedit sanguis
 illius est noui testamenti qui effusus est in remissione omnium pecca
 torum. iudicium fabulas repellamus & ascendamus cum dño cenacu
 lum magnū stratum atq; mundatum. Accipiamus ab eo sursum calicem
 noui testamenti. ibiq; cum eo pascha celebret inebriemur uino so
 bri & casto; non est enim regnum dei cibus & potus; sed nec moyses dedit
 nobis panem uerum. sed dñs ihs ipse conuiuicium & conuiuium. ipse comedens
 qui & comeditur. illius bibimus sanguinem & sine ipso potare non pos
 sumus. & cotidie in sacrificiis eius de genere uine uitae uere & uine ue
 sorech quae interpretatur electa rubentia musto calcamus. & nouum

ex his uinū bibemus in regno patris; nequaquā in uoluntate litterae.
sed in nouitate sp̄s canentes canitū nouū qđ nemo potest canere nisi
in regno ecclesiae qđ regnū patris est; hunc panē & iacob patriar
cha comedere cupiebat dicens; si fuerit dñs dñs meū & dederit mihi
panē ad uescendū & uestimentū ad operiendū; Quotquot enī in xp̄o
baptizamur. xp̄m induimur. & panē comedimus angelorum.
& audimus dñm p̄dicantem. Meus abus est ut faciā uoluntatem
eius qui misit & impleā opus eius; faciamus igitur uoluntatē eius
qui nos misit patris. & impleamus opus illius & xp̄s nobiscū bibet
in regno ecclesiae sanguinem suum; **J III.** Quae causa sit ut
de resurrectione & apparitione dñi euangelistae diuersa narraue
rint; In quibus primū quaeris cur mattheus dixerit uespere sabbati
in una sabbati in luciscente dñm resurrexisse. marcus mane resur
rectionē factū eē commemorat & describens; Cū autem resurrexisset & una
sabbati mane; cuius quaestionis duplex solutio est; Aut enī non reci
pimus marci testimoniū qđ in rarioribus fertur euangelis omnibus grecis
libris pene hoc capitulum in finē non habentibus. p̄sertim cū diuersa
atq; contraria euangelistis audieris narrare & uideatur. Aut hoc
respondendū qđ utrumq; uerum dixerit; Mattheus quando dñs resur
rexit. idē uespere sabbati. Marcus autē. quando eū uiderit maria mag
dalene. idē mane in prima sabbati; Ita enī distinguendum est; Cum autē
resurrexisset. & parum p̄ spū coarctato inferendum; prima sabbati mane

apparuit mariae magdalene. Ut qui uespere sabbati iuxta mat
theu resurrexerit. mane prima sabbati iuxta marcu apparuit
mariae magdalene; Quod quidem & iohannes euangelista signi
fica mane eu alterius diei uisum ee demonstrans. J 1111.

Quomodo iuxta mattheu uespere sabbati maria magdalene uidit dnm
resurgentem. & iohannes euangelista refert. mane una sabbati
^{eam dem} cum iuxta sepulcrum flere; **U**na sabbati dies dominica intello
gendae est. quia omnis ebdomada in sabbatu & in prima & secunda
& tertia & quarta & quinta & sexta sabbati diuiditur. qua
& binis idolorum elementorum nominibus appellatur; Denique apos
tolus collectam pecuniae quae indigentibus praeparatur. in una sabbati
praecipit congregandam; Nec putandum est mattheu & iohannem
diuersa sensisse. sed unum atque idem tempus mediae noctis & gallo
rum cantus diuersis appellasse nominibus; Matheus enim
scribit uespere sabbati id est sero non incipiente nocte sed iam pro
funda & magna ex parte transacta apparuisse dnm mariae mag
dalene & apparuisse uespere sabbati in luciscentis in una sabbati se
ipsum inter praecantans quid dixisset uespere sabbati id est ad propinquam
iam luce sequentis diei. & iohanne non absolute dixisse. una autem sab
bati uenit maria magdalene mane ad sepulcrum. sed addidisse. cum
adhuc essent tenebrae; Eiusdem igitur atque unius temporis
id est mediae noctis & gallo rum cantus. alterum finem alterum dixisse.

principiū. Mibiq: uidetur euangelistā mattheū qui euangelijū
hebraico sermone conscripsit non tam uesper dixisse quā sero. &
eum qui inter p̄tactus. uerbi ambiguitate deceptus non sero inter
p̄tactum eē. sed uespere; si aut̄ illud obicitur quomodo eadē maria
quae prius uiderat dñm resurgentē. postea ad sepulcrū eius fle
re referatur. hoc dicendū est. qđ & sola & cū altera siue cū aliis mul
erib: memor beneficorū quae in se dñs contulerat. ad sepulcrū eius
frequenter cucurrerit. & nunc adorauerit quē uidebat. nunc fle
uerat quē quaerebat absentem; licet quidā duas marias magdalenas
de eodē uico magdala fuisse contendant. & altera eē quae in mattheo
eū uiderit resurgentē. altera quae in iohanne eum quaerebat ab
sentē. Quae tuor aut̄ fuisse marias in euangelis legimus; Unā
matrem dñi saluatoris. alterā mater terā eius quae appellata sit ma
ria deophe. tertā mariā matrem iacobi & ioseph. quartā mari
am magdalenen. licet alii matrē iacobi & ioseph mater terā eius fu
isse contendant; nonnulli ut se liberent quaestione in marco uolunt
unā eē de mariis. sed non additū cognom̄ magdalene. & ex superflu
is scriptorū mole uis se uitio. qđ primū euangelista non scripsit;
nobis aut̄ simplex uidetur & aperta responsio. scā feminis xpi ab
sentia non ferent̄ p̄ totā noctem non semel nec bis sed crebro ad se
pulerū dñi cucurrisse. p̄sertim cū terre motus & saxa disructa.
& sol fugiens & rerū natura turbata. & qđ his maior est desideriu

103
saluatoris somnū rupit ^{et} feminarū. **¶ V.** Quomodo iuxta matthe
ū marie magdalenę uesperesabbati cū altera maria aduoluta
pedib: saluatoris secundū iohannē mane una sabbati audit ad nō
nolime tangere. quae prius uiderat dñm resurgētem. Cum de
ramaria & eius pedib: fuerat obuoluta postea reuersa p̄ noctem,
domienī desiderio eius mutere non poterat uenit ad sepulcrum;
Cumq: lapidem quo monumentū dcausum fuerat uidisset sublatū.
cucurrit ad simonem p̄trū & ad aliū discipulū quem ih̄s amabat
plurimū. & dicit eis; tulerunt dñm meū de monumento; Error
mulieris cūpideae sociatus est; p̄dus in eo erat. qđ desiderabat eū
cuius nouerat maiestatem; Error in illo qđ dicebat tulerunt dñm
de monumento; Deniq: cū p̄trus & iohannes introeuntes sepulcrū
uidissent linteamina separata & sudariū quo caput dñi fuerat
inuolutū seorsum positū. & resurrexisse crederent cuius corpus
non inuenirent in sepulcro. maria stebat ad monumentum foris
plorans; Cumq: se inclinasset uidit duos angelos in albis ut sub
tūta custodie dignitate non crederet ab hominib: potuit se fu
rari. qui ministris angelis seruabatur; Dicuntq: ei angeli
quos cernebat. mulier. quid ploras. secundum illud quod dñs
loquitur ad matrem; Quid mihi & tibi est mulier; ut ex eo qđ
appellauerunt mulierē arguerent frustra plorantem &
dicerent. quid ploras; Intantum autē maria magdalenę ob

Stupefacta torpuerat & fidem miraculis territa quasi in caligine
possidebat. ut ne angelorū quidem præsentiū sentiat & aspectū sed multo
ebriiter responderet; ideo ploro qui ceciderunt dñm meū; O maria
si dñm credis & dñm tuū quomodo arbitraris ab hominib: eē subla-
tū. nescio inquit ubi posuerunt eū; Quomodo nescis quem puulo an-
te adorasti. Cumq: uideret angelos & quos cernebat ignorare &
stupore p̄ territa huc atq: illuc faciem circūferret. nihil aliud
ni si dñm uidere desiderans. conuersaq: r̄tro uidit ihm stantem
& nesciebat qui uisus erat; Non quo iuxta manicheū & alios hereti-
cos formā dñi uultumq: mutasset. & puulo tunc diuersus ac uer-
nus uideretur. sed quo maria obstupefacta miraculo hortolanū
putaret. quē tanto studio requirebat; Itaq: & dñs hisdem uer-
bis quib: & angelus loquitur ad eā mulier quid ploras. addit que
desuo. quem quaeris; At illa respondit. Dñe si tu sustulisti eum.
dicito mihi ubi posuisti eū & ego eū tollā; Hic dñm non confessione
ueræ fidei saluatore uocat. sed humilitate & timore hortolano
defert obsequiū; & uide quā ignorantia; Quē custodiebat co-
hort militū. cuius sepulchro angeli p̄sidebant. ab uno hortolano
arbitratur ablatū & ignorans inbecillitate femineū tūtarum
seuirium remittat ut corpus uiri & p̄fecte ablati. quod ut cele-
raticeū. centū libris mirrae circūlitū erat estimaret ab una
pauidamuliere posse portare; Cumq: ih̄s appellasset eam

atq; dixit & maria. Ut quē facienon agnoscebat. uoce intellegeret.
 Illam errore p̄sistentē. nequaquā dñm sed rabboni idē. magistrum
 uocat. & uide quā turbaatio quae horuolunū putant. dñm nun
 cupant. di filiū resurgentē magistrū uocat. Itaq; quae rebat. ui
 uentem cū mortuis. quae errore femineo & imbecillitatē muliebri
 huc illucq; currebat. & corpus quae rebat occisi. cuius pedes uiuentis
 tenuerat. loquitur dñs & dicit. Nolime me tangere. tibi enī nondū
 ascendi ad patrē meum. & est sensus. ^{Quem} quae mortuū quae ris. uiuentem
 tangere me non mereris. si me necdū putas ascendisse ad patrem. sed
 hominū fraude sublatū meo tactu indigna es. hoc autē dicebat non ut
 studiū quae rentis obtunderet. sed ut dispensationē carnis assumptae
 indimitatis gloriae sciret & eē. mutata. & nequaquā corporaliter
 uell & eē. cū dño quem sp̄italiter credere deberet & regnare cū patre.
 Unde & apostoli maioris fidei sunt qui absq; angelorū uisu absq; ipsi
 us saluatoris aspectu postquā corpus eius in monumētum non re
 pererant crediderunt eū ab inferis resurrexisse. Alii putant primū
 eē. qđ ab iohanne narratum ē. uenisse mariā magdalē ad sepul
 crū. & uidisse reuolutū lapidē. & post eū regressā cū apostolis petro
 & iohanne. solā ad monumētum remansisse. & idcirco adhuc incre
 dulū ad dño fuisse correptā. reuerſa q; domū. rursum ad sepulcrū
 uenisse cū maria & ab angelomōnita. exeuntem que demonumto ad
 orasse dñm. & tenuisse pedes eius quando ab eo pariter audierunt haec.

& ille accerserunt & tenuerunt pedes eius & adorauerunt eum.
Quae in tertium profecerunt. ut mittantur ad apostolos. & audiant
primum. nolite timere. secundo. Ite & nuntiate fratribus meis ut erant
in galilea ibi me uidebunt. **¶ VI.** Quomodo custodiente militum
turba petrus & iohannes libere ingressi sunt sepulcrum nullo
phibente custodum. **¶** Hac uidelicet causa quia uespere sabbata quae
lucet sabbata in prima sabbata uenit maria magdalene & altera ma-
ria uidere sepulcrum. & ecce terra motus factus est magnus. ange-
lus enim domini descendit de caelo. & accedens reuoluit lapidem & sede-
bat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur & uestimenta eius
sicut nix. **¶** Pro timore autem eius exterriti sunt custodes & facti sunt
uelut mortui. **¶** Qui uigilauerunt tunc fuerant timore propter terram ut mortui
putarentur. aut dimisisse sepulcrum & fugisse credendi sunt. aut
tunc & corpore & animo obtorpuisse. ut non dicam uiros sed ne mu-
lier uelut quidem sepulcrum intrare cupientes auderent prohibere.
magnus enim eos timor exterruerat uidentes lapidem reuolutum
& terram motum factum non ex more solito sed magnum. quicuncta con-
citer & & uersione terrae funditus minueretur. **¶** Angelum quo-
que descendisse de caelo tunc dicitur uultu. ut non lampadas & huma-
nalum tibi arte succensum. sed fulgur imitatur & uultu caeli quo inlus-
tratur omnia. unde & in tenebris uidere potuerunt. itaque libere
introeunt. **¶** Uenerat enim maria magdalene quae eis nuntia uerat

lapidem reuolutū & corpus dñi demonumēto. ee. sublatum .7
 Angelum autē non putemus idcirco uenisse ut aperir & sepulcrū
 dñi resurgēte & reuoluer elapidem. sed post quā dñs resur
 rexit hora quā ipse uoluerat & quā nulli mortaliū cognitiōe
 indicasse qđ factū est & sepulcrū uacū reuolutione lapidis
 & sui ostendisse p̄sentia q̄ quae om̄a uidebatur splendet facie
 ipsius & horrorē tenebrarū fulgōris claritate uincētem;

VII Quomodo mattheus scribit & marcus quod mandauit apostolis
 per mulieres ut p̄cederēt saluatore in galileā & ibi eum uiderēt.
 lucas autē & iohannes in hierusalem eum ab apostolis uisum eē
 cōmemorāt .7 **N**ude est se undecim offerre discipulis qui prop
 ter scelum iudaeorū absconditi erāt quādo uideos ingressus
 ē dcaus ianuis & puccatib; qđ uiderētur in spū m̄canus & latus
 obtulit dcaus & latus cequulneratū. alud quādo secundum
 lucā praebuit se eis in multis argumētis p̄ dies quadraginta ap
 parens eis & loquens de regno di & conuescens p̄cepit eis ut ab hier
 osolimis nediscederent. In altero enī p̄ consolatione timentium
 uidebatur. & uidebatur breui rursū q; ex oculis tollebatur.
 In altero ^{autem} ~~autem~~ p̄ familiaritate erat & p̄seuerantia ut cū eis pa
 riter uesceretur. Unde & paulus apostolus refert eum quin
 gentis simul apparuisse discipulis. & in iohanne legitur quod
 piscatib; apostolis in litore steterit & partē assipiscis fauū que

comederunt quae uererentur resurrectionis indicium. In hierusalem autem
nihil horum fecisse narratur. **VII.** Quid significet quod in eu-
angelio mattheo scriptum est. Iesus autem clamans uocem magna emisit
spiritum & uelut templi scissum est. Primumque dicendum est quod diui-
nae potentiae indicium sit ponere animam quando uoluerit & rursum
accipere eam. Denique certum uidens eum dixisse ad patrem. ~~patrem~~ in
manibus tuis commendo spiritum meum & statim sponte spiritum dimisisse. com-
motus signi magnitudine. ait. Meredii filius erat iste. Velum quo-
que templi scissum est inducis partes. ut compleretur ^{quod} id refert iose-
phus. praedictum templi dixisse uirtutes. Transeamus ex his sedibus. In
euangelio autem quod hebraicis litteris scriptum legimus. non uelut tem-
pli scissum sed supelminare templi mire magnitudinis corruisse.
Terra inquit mota est pendente dominum suum ferre non sustinens. & pe-
trae scissae sunt. ut indicarent duritiam iudeorum qui praesentem dei filium
intellegere noluerunt. & monumenta apta sunt. in signum futurae re-
surrectionis. Multa quoque sanctorum corpora resurrexerunt & uisae sunt
in sancta ciuitate. Sciam ciuitatem hierosolimam debemus accipere. ad
distinctionem omnium ciuitatum quae tunc idolis seruirebant. In hac enim
sola fuit templum & unius dei cultus & uera religio. & non omnibus
apparuerunt. sed multis qui resurgentem dominum susceperunt.
Deinde iuxta anagogen dicendum quod in clamauit Iesus & emisit spiritum
suum uelut templi scissum est inducis partes a summo usque deorsum. &

om̄ legis reuelauit misteria. ut quae prius recondita tenebantur
 uniuersis gentibus: p̄deretur. Inducatur aut̄ partes. in uelū & nouum
 instrumentū. & a summo usq; ad deorsum. Ab initio mundi quan
 do homo conditus est. & reliqua quae facta in medio sacra narrat
 historia usq; ad consummationē mundi. & querendū quod uelū
 templi scissum sit. exterius an interius. Mihiq; uidetur in passio
 ne d̄ni illud uelū eē scissum q̄ & in tabernaculo & in templo fo
 ris positū fuit & appellabatur exterius. quia nunc ex parte uide
 mus & ex parte cognoscimus. Cū aut̄ uenerit q̄ p̄fectum ē. tunc
 ea quae ex parte sunt destruetur. Tunc & uelū interius disru
 pendū. ut om̄a quae nunc nobis abscondita sunt domus d̄i sacram̄ta.
 uideamus. quid significent duo cherubim / quid oraculū / quid uelū au
 reū quom̄ in caeno reconditū fuit. Nunc enim p̄ speculū uidemus im
 agine. & cū historiae nobis uelū scissum sit & ingrediamur atri
 ū d̄i. tam̄ secretis & uis & uniuersa misteria quae in caelesti hieru
 sale diuina reuoluntur scire non possumus. Igitur in passione d̄ni
 terra comota ē. iuxta illud q̄ scriptū est in ierem̄o. Adhuc ego semel
 mouebo caelū & terrā & ueniet desideratus cunctis gentibus. ut
 ab oriente & occidente ueniant & recubant cū abrahā. & isaac & iacob.
 & p̄trae scissae sunt. & dura corda gentium siue p̄trae. uniuersa
 uocatiū proph̄tarū. qui & ipsi a p̄tra xp̄o cū apostolis p̄trae uo
 cabulū susceperunt. Ut quicquid in eis duro legis uelamine clauide

batur scissum pater & gentibus. Monumenta quoque de quibus scriptum est. uos estis sepulcra extrinsecus dealbata quae intus plena sunt ossibus mortuorum. Ideo sunt aperta ut egredere tur de his qui prius infidelitate mortui sunt. & cum resurgente christo atque uiuente uiuerent & ingrederentur caelestem hierusalem & haberent municipium nequaquam in terra sed in caelo. Morientesque cum terrenis resurgerent cum ad caelesti. Porro secundum litteram nulli uolentia esse. uideatur mortuo saluatore appellari hierusalem sanctam ciuitatem. cum usque ad destructionem eius tempore apostoli templum ingressi sint. & ob scandalum eorum qui de iudeis crediderant legis exercuerunt caeremonias. Itaque tum autem amauit hierusalem dominus. ut flet & eam & plangere & pendens in cruce loqueretur. Pater ignosce eis. quod enim faciunt nesciunt. Itaque impetravit quod petierat. multaque facti de iudeis milia crediderunt. & usque ad quadragessimum secundum annum datum est tempus penitentie. Post quos perseverantibus illis in blasphemiam ingressi sunt duo uirsi de siluis gentium romae norum uespasianus & titus. & blasphemas pueros ascendenti que uero helisaeo in domum di hoc enim interpretatur bethel. uoce consona in ludens inter fecerunt atque lacerauerunt. & ex eo tempore hierusalem non appellatur ciuitas sancta. sed & scitatem & pristinum nomen amittens. spiritum uocatur sodomia & aegyptus. ut aedificetur & uir pecu

noua ciuitas quā fluminis impetus laedificat. & de cuius medio
egreditur fons qui totius orbis amaritudinē mitigauit. ut mi-
serabilis israhel ruinas templi nudatis plangat laceratis.
& in xpō turbā credentiū noua cotidie uideat ecclesiae tectū
confergere. & dicat sion angustus mihi locus ē. impleaturq;
illud quod in esaiā scriptum ē. & erit sepulcrū eius inditum. 7

Iviii Quomodo reducatōr secundū iohannē in sufflata spm
apostolis & secundū lucā post ascensionē missurū eē. & dicat. 7

Huius questionis per facili solutio est. si docente apostolo paulo sps
sci diuersas gratias nouerimus. 7 scripsit enī in prima ad corinthi-
os. 7 Diuisiones donorū sunt. idem uero sps. & diuisiones ministe-
riorū sunt. idem autē dñs. 7 & diuisiones operationū sunt. idem uero
dñs qui operatur omā in omnibus. Unicuiq; autē datur manifesta-
tio sps ad utilitatē. Aliquidem per spm datur sermo sapientiae.
alii autē sermo scientiae secundū eundem spm. Alii gratia curatio-
nū. in uno spū. Alii operatio uirtutū. Alii prophētia. alii discre-
tio spiritū. Alii generalium linguarū. alii interpretatio sermonū. 7
Haec autē omā operatur unus atq; idem sps. diuidens singulis prout uult. 7
Ergo xps qui post resurrectionē suā iuxta lucā euangeliū dixe-
rat. ego mitto pmissione peccatis mei in uos. uos autē sed & in ciuitate
te quo ad usq; inducamini uirtutē ex alto. & iuxta eundē in aposto-
lorū actib; est locutus. pcepit eis ab hierosolymis ne discederent

sed expectarent pmissione peccatis quā audistis p̄ os meū. quia
iohannes quidē baptizauit aqua uos autē baptizabimini sp̄s sc̄o
non post multos hodie. rursū in fine euangelii secundū iohan
nē eodie quo resurrexerat idē die dominico de caesariā ad a
postolos introisse narratur. & dixit eis secundo. pax uobis.
& intulisse. sicut misit me pater & ego mitto uos. & hoc cū dixit
r̄. insufflauit & dicit eis. accipite sp̄m sc̄m. Primo igitur die
resurrectionis eius acceperunt sp̄m sc̄i gratiā. quae peccata dimitt
terent & baptizarent & filios dei facerent. & sp̄m adoptionis cre
dentibus largirentur. ipse saluatore dicente. Quorum remiseri
tis peccata remittentur. Die autē pentecosten eis amplius re
pmissum ē. ut baptizarentur sp̄s sc̄o. & induerentur uirtu
tē quae xp̄i euangeliū cunctis gentibus: p̄dicarent. iuxta illud q̄
in sexagesimo sexto psalmo legimus. Dñs dabit uerbu euange
lizantibus: uirtutem multam. ut haberent operationē uirtutū & gra
tiā sanctā. & p̄dicaturi multis gentibus: acciperent generalin
guarū. ut uicā tunc cognoscere Tur. qui apostolorū quibus: debe
rent gentibus: nuntiare. Deniq; apostolus paulus qui de hieru
salem usq; in illiricū praedicauit. & inde per romā ad hispani
as ire festinā. gratias agit dō quod cunctas gentiū magis linguis
loquatur. Qui enim multis gentibus: adnuntiaturus erat. mul
tarū linguarū acceperat gratiā. Quae repmissio sp̄s sc̄i die

108
decimo post ascensionē saluatoris expletus est. lucas referens qui scrip-
sit. Cū compleret dies pentecostes. erant omnes pariter in eodem loco.
& factus est repente de caelo sonus tamquā aduenientis spūs uehemen-
tis & repleuit totā domū ubi erant sedentes. & apparuerunt illis dis-
pate lingue tamquā ignis sediq: sup singulos eorū. & replerunt
omnes spūs scō & coeperunt loqui et uariis linguis. prout spūs scō dabat
eloqui^{er} illis. Tunc completum ē illud qd legitur in iohel. & erit in no-
uissimis dieb: effundā de spū meo sup omnē carnē. Verbum autē
effusionis. significat gratiā largitatem. & id ipsius sonus qd dñs
repmisit. uos autē baptizati in spū scō. non post multos hos dies.
In tantū enī spūs scō baptizati sunt. ut replerentur tota domus ubi erant
sedentes. & ignis spūs scō stationē in eis inuenit & optatū linguasq: diui-
deret. & secundū esaiā qui in mundā labia habere sedixerat. purga-
ret labia eorū ut euangelii xpī purius pdicarent. & in esaiā quidē
sup luminare templi dicitur fuisse cōmotū. & replerū omnis domus
fumo. idē. terrore & tenebris utriq: ignoratū. In principio autē
euangelii replerū spūs ecclesie. ut gratiā eius atq: feruore omā
credentiū peccata purgarentur. & ignē spūs scō quē dñs missurum
ēē. sedixerat. pdicatur xpī in lingua sanctorū. Non ergo lucas
& iohannesq: discordant. ut qd ille primā resurrectionis die datum
ēē. significat. hic die quinquagesimo uenisse describat. sed pfectus
apostolicus ē. ut qui primū remittendōrū peccatorū gratiam

acceperant. postea acciperent operationes uirtutum & cuncta
donationum genera quae ab apostolo descripta memorauimus. ?
& quomodo ^{scilicet} necessarium erat diuersitate linguarum uniuersarumque
gentium ut adnuntiatur xpm. nullo egerent interprete. ? Unde
& in braccione cum audisset paulum & bernabum loqui linguis
suis. deos in homines conuersos esse. credebatur. ? & reuera indumen-
tum spiritus sancti gratiae. quam possident iudicum tribunalia & regum pur-
puras non timebatur. ? Promiserat enim dominus prius quam peccet & ur-
& dixerat. ? Cum autem traderet uos. nolite cogitare quomodo aut quid
loquamini. ? Ego autem audacter & tota libertate pronuntio.
ex eo tempore quo apostoli domino crediderunt semper spiritum sanctum eos
habuisse. nec potuissent signa facere absque spiritus sancti gratia. sed pro-
modo atque mensura. ? Unde saluator dicit in templo dicens. ?
Quis sit ueniat ad me & bibat. ? hoc autem dicit de spiritu quem acceptu-
runt credentes in eum. ? & in eodem loco infert. ? Ne dum erat
spiritus datus. qui cum hiis necdum fuerat glorificatus. ? Non quia non esset
spiritus sanctus dicens domino saluatore. si autem ego in spiritu ^{scilicet} iudicio demonia
sed quia erat in domino. necdum totum in apostolis morabatur. ? Quia ob-
rem dederentur ad passionem eius. & negant. & xpm noscere se-
uirant. ? Postquam autem baptizantur spiritu sancto & effunditur in eos sancti
spiritus gratia. tunc libere locuntur ad principes iudaeorum. ? Oboedi-
re dominis magis oportet ^{an} quam hominibus. ? mortuos resuscitant. interflu-

107
gellulacur. fundit sanguinē. & suis supplicis coronatur. 7
Nondum engerat sp̄ in apostolis. nec de ventre eorū fluebat
graciae sp̄itales. qui ad n̄r necdū fuerat glorificatus. 7 Quae
sit autē gloria. ipse in euangelio loquitur. 7 Pater gloria
me gloria quā apud te habui. priusquā mundus fieret. 7
Gloria saluatoris. peccabulū triumphantis ē. 7 Crucifigitur ut
homo. glorificatur ut dñs. 7 Deniq; sol fugit. luna mutatur in
sanguinē. terra motu insolito costremiscit. Aperiuntur infe-
ri. mortui ambulat. saxa rumpuntur. 7 Haec est gloria. de
quod loquebatur in psalmo. 7 Exurge gloria mea exurge psalte-
riū & organa. 7 Ipsaq; de se respondit gloria. & dispensatio car-
nis assumptae. 7 Exurgam diluculo & ut impleatur uicesimi
primi psalmi titulus. passumptione matris. 7 Haec dicimus
non quo ad iudm̄ & ad iū hominē. eē. credamus. & duas p̄sonas fa-
ciamus in uno filio di. sicut noua heresi adūniatur. sed unus atq;
idem filius di & filius hominis est. & quicquid loquitur. aliud
referimus ad diuinā eius gloriā. aliud ad nrām salutē pro quib;
non rapinā arbitratus est eē. se aequale dō. mortem crucis. & uer-
bū caro factū est. & habitauit in nobis. 7 Miror autē montanū
& insanas feminas eius abortiuas prophētas. dñō p̄mittente
atq; dicente. uado & aliū paradī tū mittā uobis. & post eu lucā
euuangelista narraTe q̄d apostoli acceperint q̄d p̄missum ē. id multū

post tempore in sedicere & fuisse complētū; a apostolis enī promissū
est. Ego mitā sponsonē patris mei in uos & uos sedebitis in ciuitate
quoad usq; inducamini uirtute ex alto. & resurgens. in apostolorū
insufflauit faciem. & non in mo. Jani priscillae. & maxime. & illis
ait. Quorū dimiseratis peccata. dimissus est. & a apostolis in quā p̄cipit
ut non recederent de hierusalem sed expectarent p̄missionē sp̄s. & q̄
postea promissum est ex pl̄um legimus. & repl̄isunt om̄i sp̄s cō
& coeperunt loqui aliis linguis prout sp̄s sc̄i. dabat eloqui illis; sp̄s
enī sc̄i spirat ubi uult; & quando dicit dñs aliū parad̄tū mittā uob̄
se ostendit. eē. parad̄tū quia appellatur consolator. Unde & d̄r
pater hoc censetur nomine d̄r miserationū & totius consolationis;
sicut pater consolator & filius consolator & sp̄s ^{sc̄i} consolator. & in no
mine patris & filii & sp̄s sc̄i quod intellegitur d̄r baptizantur
credentes. quorū unū diuinitatis & consolatoris ē. nomen ergo & u
nū natura est; hic sp̄s sc̄i non solū in apostolis. sed & in proph̄is fuit
de quo dauid orauit dicens. sp̄m sc̄m tuū ne auferas a me. & danibel
sp̄m di habuisse narratur. In sp̄u loquitur dixit sed dño dño tuo. sede
adextris meis. nec sine sp̄s cō proph̄cauerunt p̄ph̄e; uerbo dñi
caeli firmata sunt & sp̄s oris eius omnis uirtus eorū. & quicquid
patris & filii. hoc idem & sp̄s sc̄i est; & ipse sp̄s cū mittatur a patre
& p̄ filio ueniat. In alio atq; alio loco sp̄s di & patris & xpi. sp̄s appel
latur; & in actib; apostolorū quoniam iohannis baptis m̄ate fuerat

baptizati & credebant in dñm pccatē & in xpm quia sp̄m sc̄m nescie
 bas. iterū baptizantur immotuncuerū accipiunt baptismū. ⁊
 absq; sp̄s sc̄o enim. in pfectō est martirū trinitatis ⁊ & in eodē uolu
 mine. p̄trus ananias & sapphirae dixit senarratur. Quod menti
 enter sp̄s sc̄o non sint hominib; mentia sed dō. ⁊

¶ VIII

x **Q**uid significat illud qd̄ apostolus paulus disputat ad romanos scri
 bens; quid ergo dicemus. Numquid iniquitas apud dñm. absit. Non si
 enī dicit ⁊ miserebor cui misereor & misericordiā praestabo cui misere
 bor. ⁊ legitur non uolentis neq; currentis. sed miserēns dī ⁊ dicit enī
 scribitura pharaoni; quia in hoc ipsum exiit uita. ut ostendam in te
 uirtutē meā. ut adnuntietur nom̄ meū in uniuersa terra ⁊ Ergo
 cui uult miseretur & quem uult indurat; Dicit itaq; mihi; Quid adhuc
 queritur. uoluntati enī eius quis resistit. O homo tu quis es ^{qui} res pon
 deas dō. Numquid dicit figmentū ei quisefinxit quid me fecisti sic.
 An non habet potestatem figulus lutū ex eadem massa facere aliud
 quidem uas in honorē. aliud uero in contumeliā. Quod si uolens dī osten
 dere irā & notū facere potentia suam. sustinuit in multa patientia
 uasa irae apta perditioni. & ut ostenderet diuitias glorie suae
 in uasa misericordiae quae p̄parauit in gloriam. quos & uocauit
 nos non solū ex iudaeis sed & iā ex gentibus sicut in osee dicit. Uoca
 ui non plebem meā plebē meā. & non misericordiā consecratam.
 misericordiā consecratā ⁊ & erit in loco ubi dictum ē. eis non plebs meā.

uos. ibi uocabuntur filii diuini; Et Isaac autē dicitur p̄ israel. si fuerit numerus filiorū israel tamquā harenamaris. reliquiae saluae fiēt; Verbum enī consummans & breuians inaequitate. quia uerbū breuiatū facit dñs sup̄ terrā; & sicut praedixit Isaac. nisi dñs subuocet reliquias & nobis semen. sicut sō domus facti essemus & sicut gomorra similis fuissetemus; Omnis quidem ad romanos epistola interpretatione indiget. & t̄c̄is obscuritatib: inuoluta est. ut ad intellegendam eam sp̄s̄i indigeamus auxilio qui per apostolū haec ipsa dicitur; sed praecipue locus hic in quo quidam uolentes dī seruare iustitiam. ex precedentib: causis dicunt electum in utero rebecca iacob & abiectum esau. sicut hieremias & baptista iohannes eliguntur in utero. & ipse apostolus paulus praedistinctur in euangelio antequā natus ^{catu}eretur; Nobis autem nihil placet nisi quod ecclesiasticum est & publice in ecclesia diceremur non memimus; Ne iuxta phitagorā & platonem & discipulos eorū qui sub nomine xp̄iano introducunt dogmata gentium. dicamus animas lapsas esse de caelo & produeritate meritorū in his uel in illis corporibus poenas antiquorum luere peccatorū. Multoq: melius est simpliciter in peritiā confiteri & inter cetera quaenesimus & iam huius loci obscuritatem refugere. quam dum uolumus dī probare iustitiā. basilidis & manichoi heresim defendere & hiberas ne

mas aegypti uq: portenta sectari; Dicamus igitur ut possumus.
 & apostolice uoluntatis sequentes uestigia ne puncto quidem ut di
 ctur atque ungue transuerso ab illius sententia recedamus. &
 fleuerat supra & dolori suo & conscientiae ^{suae} testem inuocauerat spm
 sem quod frater sui & cognata secundum carnem. id est israeliticae di filium
 non receperat. quorum fuit adoptio & gloria & cultura & promiss
 sa. ex quibus & iam ipse xpi secundum carnem demaria generatus est
 uirgine. & tunc continuo cordis dolore torquetur. ut ipse optet ana
 themata esse. a xpo. id est. solus perire. ne omne israeliticum genus pere
 at; & qui hoc dixerat. stucam uenientem eregione puid & quae
 tionem; Quid ergo dicis. omnes qui ex israel sunt perierunt.
 & quomodo tu ipse & ceteri apostoli & infinita iudicia populi
 multitudo xpm di filium recepistis. Quamtu soluit; Israel
 in scripturis scis dupliciter appellatur. & in duos diuiditur
 filios; In unum qui iuxta carnem est. in alterum qui iuxta p
 missionem est & spu; Abraham duos habuit filios. israhel
 & isaac; israhel qui secundum carnem natus est. hereditatem pa
 tris non accepit; isaac quidem e promissione generatus ex scura
 est. sementi appellatur; scriptum est enim; In isaac uocabitur
 ab isemine; hoc est. non qui filii carnis hi filii di. sed qui filii promiss
 sionis sunt aestimantur in semine; & hoc non solum in isma
 hel & in isaac accidisse conuincimus. sed & in duobus rebecca

filii erant & iacob. quorum alter abiectus alter electus est; & hoc
totum dicit ut in prioribus fratribus israhel & esau. populum
iudaeorum abiectum esse significat; In posterioribus autem hoc
est isaac & iacob. electum gentium populum uel eos qui ex iudaeis
in xpm credituri erant; & qm hoc uolens abprobare propositum
erat testimonium nascentium geminorum esau & iacob. de qui-
bus scriptum est. maior serui & minori. & in mulchiale legimus
iacob dilexi esau autem odio habui. Uenientem elucere quae est o-
nem more suo proponit & differit. & huc soluta reuertitur ad
id de quo ceperat disputare; si esau & iacob necdum nati erant nec
aliquid egerant boni aut mali ut uel promererentur dm uel of-
fenderent. & electio eorum atque abiectio non merita singulorum
sed uoluntate eligentis & abiectantis ostendit. Quid ergo dicimus
iniquus est dr. secundum illud exemplum quod loquitur ad mor-
sen. miserebor cui misereor & misericordiam praestabo cui mise-
rebor. si inquit recipimus ut faciat dr quodcumque uoluerit.
& absque merito ^{uel} operibus uel eligat aliquem uel condemnet.
Ergo non est uolentis neque currentis. sed miserentis dr maxime
cum eadem scriptura hoc est idem dr loquitur ad pharaonem. &
In hoc ipsum te excitauit ut ostendum in te uirtutem meam; si hoc
ita est & pro uoluntate sua miseretur israheli & indurat pharao-
nem. ergo frustra queritur atque ^{accu-} satur nos uel boni non

112
fecisse uel fecisse malu. cum impotestate illius sit & uoluntate absque
bonis & malis operibus uel eligere aliquem uel uicere. praesertim
cum uoluntate illius humani fragilitas resistere nequeat; Quare
uulidum quaestionem scripturarum ratione contextum & pene
insolubilem breui apostoli sermone dissoluit dicens; O homo tu
quis es ^{qui} respondes dō. & est sensus; Ex eo quod respondes dō & cu
lumniam facis & descripturis tantu perquiris ut loquaris contra
dñm & iusticiā uoluntatis eius inquiras. ostendiste liberi arbitrii &
facere quod uis uel tacere uel loqui; si enim in similitudinē uasifica
lis te uel dō creatum putas & illius non posse resistere uoluntati. uel
hoc considera qui uas fictile non dicit figulo. quare me sic fecisti;
figulus enim habet potestatem de eodem luto & de eadem massa. ali
ud fas facere in honorem. aliud uero in contumeliam. Dñs autem aequa
li cunctos sorte generauit & dedit arbitrii libertatem. ut faciat unus
quisque quod uult siue bonum siue malum; In tantum autem dedit omi
nibus potestatem. ut uox impia disputet contra creatorem suum
& accusat uoluntatis illius per scrutatur; si autem uolens dñs ostende
re iram & notum facere potentiam suam. sustinuit in multa patien
tia uasa ire apta perditioni ut ostenderet diuitias gloriae suae in
uasa misericordiae quae praeparauit in gloriam. quos & uocauit
nos non solum ex iudeis sed & iam ex gentibus. sicut in osee dicit.
uocabo non plebem meam plebem meam & non misericordiam conse

aitam misericordiam consecutum. & erit in loco ubi dictum est eis.
non plebs mea uos. ibi uocabuntur filii diuini & cetera. Siquis
patientiam indurauit pharaonem & multo tempore poenas distu-
lit israelis ut iustus condemnaretur & quosdam. Tot tempore susanue-
rat. Non di accusanda ^{clementia} ~~patientia~~ est & infinita ^{patientia} ~~dementia~~ sed eo-
rum duritia qui bonitatem dei in perditionem suam abusi sunt. alio-
quin unus est solus calor & secundum essentias subiacentes alicuique
facit. alia indurat. alia soluit. alia constringit. liquatur enim
cera & induratur lutum. & tamen non est calor. diuersa natura.
sic & bonitas dei atque dementia. Uasa irae quae apta sunt in inter-
itum id est populum israel indurat. Uasa autem misericordiae quae
praeparata sunt in gloriam quae uocauit hoc est nos qui non solum ex
iudaeis sumus sed & iam ex gentibus. non soluit inrationabiliter &
absque iudicio ueritate sed causis praecedentibus quia alii non susce-
perunt filium dei. alii ^{susceperunt} sua sponte uoluerunt. Haec autem
uasa misericordiae. non solum populus gentium est. sed & hii qui ex
iudaeis credere uoluerunt & unus credentium effectus est popu-
lus. ex quo ostenditur non gentes eligi sed hominum uoluntates.
atque ita factum est. ut impleatur illud quod dictum est per osee.
uocauimus non plebem meam plebem meam. hoc est populum gentium.
& quibus prius dicebatur non plebs mea. nunc uocentur filii di-
uini. Quod non solum de gentibus dicere uideretur. & iam eos qui ex

israhelis multitudine crediderunt uisam misericordie & electionis
 appellat. Clamat enim isaicus pro israhel & si fuerit numerus filio
 rum israhel reliquiae saluae fient & hoc est & cum ^{multitudo} ~~similitudo~~ non cre
 diderit. tamen pauci credent. & uerbum enim consummatum atque
 breuiatum in sua dñi aequitate librauit. ut humilitate & incur
 natione xpi eos saluos faceret & qui neum credere uoluis sent. &
 hoc ipsum & in alio dicit isaicus. Nisi dñs sabaoth reliquisset & nobis
 semen. sicut sodomia fuit semus & sicut gomorra similes es semus. &
 Cumque testimonia proposuisset & quib: duplex uocatio pdicetur. &
 gentium & populi iudaeoru. transit ad coherentem disputationem. &
 & idcirco dicit gentes quae non sectabantur iustitiam ad praehen
 derunt iustitiam. quia non superbierunt. sed in xpm crediderunt. & isra
 hel autem magnam partem ideo corruisse. quia offenderit in lu
 pidem offensionis & pertra scandalu. & ignorauerit iustitiam dñi &
 quaerens statuere suum iustitiam. iustitiam dñi quae xpi est subi
 ci noluerit. & Legimus cuius dñi commentarius sic respondisse
 apostolum ut magis implicauerit quam soluerit quaestionem &
 ait enim ad id quod proposuerat. Quid ergo dici
 mus. numquid iniquitas apud dñm. & non est uolentis neque cur
 rentis. & cuius uult miseretur & quem uult indurat. & uoluntati
 eius quis potest resistere. sic apostolum respondisse. O homo
 qui terra & cinis es audes dñm facere quaestionem. & uis fragile

atque testaceum rebellis contra figulum tuum. Numquid figmen-
tum potest dicere quare me sic fecisti. aut non habet potestatem figu-
lus luti ex eadem massa aliud quidem uas facere in honorem & cetera.
Aderno igitur silentio conticesce & scito fragilitatem tuam & do nemo
ueus quae questionem qui fecit quod uoluit ut in alios dement in alios se-
uerus existeret. **Lxi.** Quid sit quod apostolus scribit in secunda
ad corinthios. alius odor mortis in mortem alius odor uitae in uitam.
Totum loci huius capitulum proponamus ut ex precedentibus & sequentibus
possint intellegi media quae ex utroque contextu sunt. Cum ue-
nissem autem troade propter euangelium xpi & ostium mihi ap-
ertum esset & in dno. non habui requiem spui meo eo quod inueni-
eram fratrem meum. sed ualde faciens eis persecutus sum in macedonia.
Do autem gratias qui semper triumphare nos facit in xpo ihu & odo-
rem notitiae suae manifestat per nos in omnino loco qui ex xpi bonis
odor sumus do in his qui salui fiunt & in his qui pereunt & alius qui
dem odor mortis in mortem alius autem odor uitae in uitam. & ad
haec qui stum idoneus. non enim sumus sicut plurimi adulterantes
uerbum di. sed ex sinceritate. sed sicut ex do coram do in xpo loquimur.
Narrat corinthiis quae fecerit quae passus sit. & quomodo in cun-
tis agat gratias do ut sub exemplo sui illos prouocet ad certamen.
Ueni inquit troadae quae prius troia appellabatur. ut euangelium
xpi in asiam praedicarem. Cumque mihi ostium apertum esset & in dno.

hoc est plurimi credidissent siue per signa atq; uirtutes quae in me
 operabatur dñs. speres & nascentis fidei & in dño succrescentis. Non
 habui requiem spūi meo. hoc est speratum consolationem inuenire
 non potui eo qđ tuum frēm meū non inuenierim siue quem ibi rep
 perendum putabam siue quem ibi audieram de gere uel qui illuc
 uenturum eē sedixerat. Quae autem fuit tanta consolatio & quae
 requies spūi in p̄sentiā tua. quem quia non inuenit. ac deficiens eis
 profectus est in macedoniam. Aliquotiens diximus apostolum pau
 lū uirū fuisse doctissimū & eruditum ad pedes gamaliele qui in apo
 stolorū actib: contionabatur & dicit. & nunc quid habetis cum ho
 minib: istis. si enim ad dō est stabit. si ab hominibus dissoluatur. 7
 Cumque haberet scārum scientiā scripturarū & sermones diuer
 sarumque linguarum gratiam possideret. unde & ipse glori
 atur in dño & dicit. gratias ago dō quod omnium eorū linguis
 loquor magis. diuinorum sensuū inuestigatē digno non pote
 rat graeci eloqui explicare sermonem, habebat ergo tantum
 inter p̄tem sicut & beatus p̄trus marcum. cuius euangelium pe
 tro narrantē & illo scribente compositum est. Denique & duae
 epistolae quae feruntur p̄tri. stilo inter se & caractere discrepant
 structuraque uerborum. Ex quo intellegimus p̄ necessitate
 rum diuersis eum usum inter p̄tibus. Ergo & paulus apo
 stolus contristatur quia p̄dicationis suae in p̄sentiā rū fistulam

organumque per quod christo carner & non inuenerat. perrexitque in macedoniam. apparuerat enim ei uir macedo dicens. transiens adiuua nos. ut ibi inuenir & titum & uisitor & frater. uel persecutionibus. perceretur. hoc est enim quod dicit. deo autem gratias qui semper triumphos facit in christo ihesu. pro eo quod est triumphat de nobis. siue triumphum suum agit per nos. qui in alio loco dixerat. facti sumus mundo & angelis & hominibus. Denique narrat in consequentibus. Nam cum uenisset in macedoniam. nullam requiem habuit coronam usque in aduentum titi. Non solum autem in aduentu eius. sed & cum in solatio. Ergo propter euuadefaciens troianis siue troadenisibus. profectus est macedoniam. ut inuenir & ibi titum. & haberet interpretationis euangelique solatium. quem intellegimus non ibi repectum sed post tribulationes & persecutiones apostoli superuenisse. Prius ergo quam uenir & titus multas perpersus. agit gratias omnipotentis deo in christo ihesu quem gentibus predicabat. quod dignum se elegerit in quo ageret triumphum filii sui. Triumphus dicitur martirum passio pro christi nomine cruoris effusio & inter tormentum uoluntaria. Cum enim quis uiderit tantam perseverantiam stare martires atque torqueri. & suis cruciatibus gloriari. Odor notitiae disseminatur in gentes. & subitua cogitatio. Quod nisi uerum esset euangelium. numquam sanguine defenderetur. neque enim de licetia & diuitiis studens ac secura confersio est. sed in carceribus.

& in plagis in persecutionibus infame in nuditate insiti. Hic trium
 phus est dei apostolorum victoria sed poterat audiens responde
 re quomodo non omnes crediderunt. Prius ergo quam interroga
 ri & solui. & iuxta morem quicquid alius obicere potest antequam
 obiciatur edisserit. & est sensus nominis christi in omni loco bonus
 odor sumus deo. & praedicationis nostrae longelateque spirat flu
 grantia. sed quia homines suo arbitrio derelicti sunt. neque enim
 bonum necessitate faciunt sed voluntate. ut credentes coronam
 accipiant increduli suppliciiis mancipentur. Ideo odor noster
 qui per se bonus est. uirtute eorum & uitio qui suscipiunt si uenon
 suscipiunt in uitam transit aut mortem. ut qui crediderint salui
 fiant. qui non crediderint pereant. Ne hoc de apostolo mirandum.
 cum & uiam de domino legerimus. Ecce hic positus est in ruina & resur
 rectionem multorum. solisque radiis tam munda loca excipiant
 quam in munda. & sic in floribus quomodo in istis. nec
 tamen solis radii polluntur. sic & christi bonus odor qui nunquam
 mutari potest nec suam naturam amittere. Credentibus uitae.
 incredulis mortis. Mortis autem non ista communis quae cum bestis
 morimur & uimentis. sed illa de qua scriptum est. anima quae pec
 cauerit ipsam mortem. Ergo & uitae. haec arbitrandum est. quae
 spiramus & incedimus. & huc illucque discurrimus. sed illa de qua da
 uid loquitur. Credo uidere bonum ad dominum in regione uiuentium. deus enim

uiuorum est & non mortuorum. & uita nra abscondita est cum xp̄o
in dō; Nec uobis o corinthii paruū inquit ēē uideatur. si uobis p̄di
cantibus ueritatem alii credant alii non credant. alii uera morte
moriantur alii uiuant ex uita quae dicitur ego sum uita; Nisi enim
nos locuti essemus. nec incredulos mors. nec credentes uita sequeretur;
quod difficile dignis praeco uirtutum xp̄i inueniri potest. qui in adnun
tandis illis non suam sed eius quae erat gloriā quem praedicat;
In eo autem quod negat non se ēē sicut multos qui uendi. Tenent uerbum
dī. ostendit esse quos plurimos qui quae estum putant esse se p̄dicatē.
& turpis lucri gratia omnia faciunt. quid uorant domos uiduarū;
se autem ex sinceritate quasi misit ad dō. & praesente eo qui se misit
omnia in xp̄o & pro xp̄o loquitur. ut causa praedicationis dī triumphus
xp̄i. eiusque sit gloria; & notandum quod misterium trinitatis in
huius capituli fine monstratur; Ex dō enim sp̄s sc̄o. coram dō patre in
xp̄o loquitur. Ad comprobandum autem quod de troade perrexit
macedoniam. de apostolorum actibus ponam testimonium; Cum autē
per transitū & misiam. descenderat troadem; & uisio per noctem paulo
ostensa est; uir macedo quidam dicens ueniens adiuua nos. certi facti
qui uocassent nos dī euangelizare eis.

XII.

Quid sit quod scriptum est in epistola ad thessalonicenses primam; ipse
autem dī pacis sanctificet uos per omnia & integer sp̄s uester & anima
& corpus. sine querela in aduentu dñi ih̄u xp̄i seruetur. **F**amosa

quaestio. sed breui sermone tractanda et supradixerat. spm nolite ex-
 tinguere. Quod si fuerit intellectum. statim sciemus quis isterit
 sps qui cum anima & corpore indie aduentus dñi conseruandus
 est. Quis enim possit credere quod instar flammæ quæ extinc-
 ta desinit esse. quod fuerat extinguitur sps scs. & sustinetur abolitio-
 nem sui. Qui fuit quondam in israhel quando per esaiam & hie-
 micam & singulos prophetas dicere poterat. haec dicit dñs. & nunc
 in ecclesia per agabum loquitur. haec dicit sps scs. Diuisiones aut
 donorum sunt. idem uero sps. diuisiones ministeriorum sunt.
 idem autem dñs. & diuisiones operationum sunt. & cetera quæ se-
 cuntur usque sps diuidens singulis prout uult. de hoc spū ne desere
 auferatur. ^{dauid.} rogabit. dicens. spm scm tuum ne auferas a me. et

Qui quando auferatur. non in substantia sui. sed ei a quo auferatur
 extinguitur. Ego puto unum atque idem significare spm nolite
 extinguere. & quod in alio loco scriptum est spū feruentes. In quo
 feruor enim sps multiplicata iniquitate & caritatis frigore non
 tepescit. In hoc sps nequaquam extinguitur. Dñs autem pacis
 scificator per omnia uel in omnibus. siue plenos atque perfectos.
 hoc enim magis ΟΛΟΓΕΔΕΙC sonat. Dñs autem appellatur pacis.
 quia per xpm ei reconciliati sumus. qui est pax nra qui fecit utraque
 unum. & qui in alio loco ^{di} pax dicitur superans omnem sensum. quæ
 custodiat corda cogitationesque scorum. qui autem scificatur

siue perfectus in omnibus est. in hoc sp̄s & anima & corpus in die
dñi conseruatur; Corpus. singulorum membrorum utitur
officiis; Verbi gratia. si operetur manus. per ambulat &
oculus uideat. dentes abos molant. Stomachus concoquat.
aluus digerat. aut si nullam membrorum parte truncatū
est. & hoc quomodo potest credere apostolum procedenti
bus de praecari. ut in diem iudicii integrum omnium cor
pus xpi inueniat. cum omnia corpora aut morte disso
luta sint. aut si ut quidam uolunt reperta fuerint adhuc
spirantia habeant debilitates suas. & maxime martirū
& eorum qui pro xpi nomine uel oculos effosos uel ampu
tatis nases uel abscisas manus habeant. Ergo integrum
corpus est de quod diximus in alia quaestione. & non tenens
caput ex quo totum corpus conexum; hoc corpus. ecclesia
est; & quicumque huius corporis tenuerit caput. & alle
ra membra serauerit. habebit integrum corpus quia tum
potest respicere humanam naturam; luxta hunc modum & ani
mae integritas conseruanda est quae dicere potest; benedic
anima me dño. qui sanat omnes infirmitates tuas; & de
qua scriptum est; Misit uerbum suum & sanauit eos.
Sp̄s quoque in nobis integer conseruatur. & quando non erra
mus in spiritalibus. sed uiuimus in spiritu. ad quiescimus spi

ritu & opera carnis mortificamus spiritu adferimusque omnes fructus eius. caritatem. gaudium. pacem & cetera. Aliiter & praecipitur nobis salomone dicente. Tu caritatem describe eam tripliciter in consilio & scientia. ut respondeas uerba ueritatis his qui proponunt. & Triplex in corde nostro descriptio. & regula scripturarum est. & Prima. ut intellegamus eam iuxta historicam. & Secunda. iuxta tropologicam. & Tertia. ut iuxta intellegentiam spiritalem. In historica. eorum quae scriptae sunt ordo seruatur. In tropologica de littera ad maiora consurgimus. & quicquid in priori populo carnaliter factum est. iuxta moralem interpretamur locum. & animae nostrae emolumenta conuertimur in spiritali θ ewpia. & ad sublimiora transimus. terrenam dimittimus. defuitorum beatitudine & caelestibus disputamus. ut praesentis uitae meditatio umbra sit future beatitudinis. & Quos talem xpi in uenerit & corpore & anima & spiritu in se conseruentur. & perfectam habebunt triplicis in se scientiae ueritatem. & Multi hunc locum de resurrectione intellegunt. ut spiritus & anima & corpus in aduentu dñi integrae conseruentur. & Alii ex hoc loco triplicem in homine uolunt adfirmare substantiam. & Spiritu. quo sentimus. animae quae uiuimus. corporis quo incedimus. & Sunt qui ex anima tantum & corpore subsistere hominem differentes. spiritum in eorum non substantiuum uelint intellegi.

sed efficientiam per quam & mens in nobis. & sensus. & cogitatio
& animus appellatur. 7 Uti que non sunt tot substantiae
quot & nomina. 7 Cumque illud eis adpositum fuerit. benedi
cite sp̄s & animae iustorum dñm. scripturam non recipiunt
dicentes eam in hebraico non haberi. 7 Nos autem in praesenti
loco ut supra diximus. spiritum quicum anima & corpore
integer conseruatur. non substantiam spiritus sancti. que
non potest interire. sed gratias eius donationesque accipi
mus. quae nostra uel uirtute uel uitio. & accenduntur. & ex
tinguuntur in nobis. 7

EXPLICIUNT EPIS
TOLAE S̄CI HIERONI
MIPRI. DEDIVERSIS
QUESTIONIBVS

10 11 12 13 14

restauriert, März 74, Kr.
Fragmente liegen bei

Sentencie generales de opulencia
certo linc in aug' arcues
Jeromig Inepus linc in
Adheleodaz lulliu mochas
Ad paulum Iteu de ciore dei a p
Ad paulum de studio scriptura
Ad mochos Item in in epus
cedullis gothas aduza p
opug lib' Ad amia maure p

III TO... CHO RO F

ITO DD CUM... HIS... DOICH

Fragment of a document with faint, illegible text and several small holes.

Aug. pag. 174
Rücklin

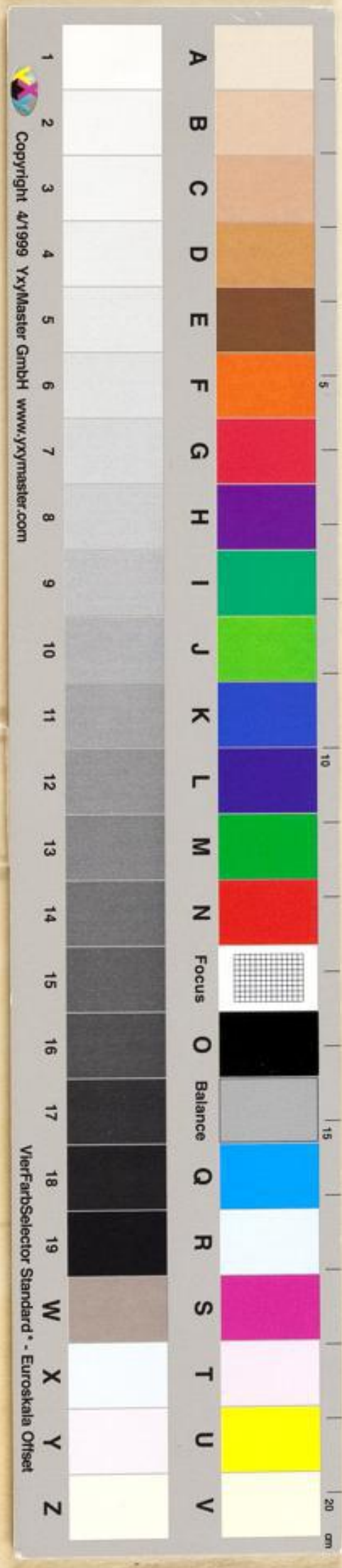
Faint, mostly illegible handwriting on aged, stained paper with several dark spots.

Aug. pag. 177
Rücklin

Faint handwriting on aged, stained paper with a large hole and several dark spots. The word "VICTO" is partially visible on the right side.

Aug. pag. 177
Rücklin

Faint handwriting on aged, stained paper with several dark spots. The words "IRNDILL" and "LIECHEN R Z" are visible at the bottom.

restauriert, März 74, Kr.
Fragmente liegen bei